UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2019 **Šárka Tesařová**

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií, Katedra politologie

Mgr. Bc. Šárka Tesařová

Mezinárodní intervence – příčina sebevražedného terorismu?

Diplomová práce

Praha 2019

AUTOR PRÁCE: **Mgr. Bc. Šárka Tesařová**

VEDOUCÍ PRÁCE: **RNDr. Jan Kofroň, Ph.D.**

STUDIJNÍ PROGRAM: **Politologie**

ROK OBHAJOBY: **2019**

Čestné prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci *Mezinárodní intervence – příčina sebevražedného terorismu?* zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. července 2019

…….

Mgr. Bc. Šárka Tesařová

Poděkování

Děkuji školiteli RNDr. Janu Kofroňovi, Ph.D., za vedení mé diplomové práce, za jeho obětavou pomoc, kterou mi během práce poskytoval, i za rady a podnětné připomínky.

Bibliografický záznam

TESAŘOVÁ, Š. *Mezinárodní intervence – příčina sebevražedného terorismu?*. Praha, 2019. 101 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studí studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce RNDr. Jan Kofroň, Ph.D.

Rozsah práce: 111 156 znaků včetně mezer

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá otázkou, zdali může být mezinárodní intervence hlavní příčinou sebevražedného terorismu. Pro zjištění přítomnosti kauzálního vztahu sebevražedného terorismu a mezinárodní intervence testuje práce nacionalistickou teorii Roberta Papea. Výzkumný vzorek tvořený z případů Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a Palestiny byl vybrán na základě databáze Suicide Terrorism Attack. K potvrzení anebo vyvrácení platnosti výzkumných hypotéz je v práci aplikována empiricko-analytická metodologie za použití metody vícepřípadové studie. Výsledkem provedené analýzy je zjištění, že hlavním spouštěčem sebevražedné teroristické kampaně je výrazně silnější protivník, společenské klima nakloněné sebeobětování a individuální pocit bezvýchodnosti situace. Přítomnost mezinárodní intervence splňuje všechny tyto znaky, avšak teorie má své limity, a to výhradní zaměření na zahraniční intervenci a státocentrismus.

Annotation

This diploma thesis aims to explore whether international intervention can be the main cause of suicide terrorism. To determine this causal relation between suicide terrorism and international intervention, it tests Robert Pape´s nationalist theory. The research sample of the cases of Afghanistan, Iraq, Pakistan, and Palestine was selected based on the Suicide Terrorism Attack database. The thesis applies the empirical-analytical methodology and the method of multiple case study to confirm or refute the validity of the research hypotheses. The outcome of the thesis is that the main trigger for a suicide terrorist campaign is a significantly stronger adversary, a social climate conducive to self-sacrifice, and an individual sense of hopelessness. The presence of international intervention fulfils all these features, but the theory has its limits – an exclusive focus on foreign intervention and state centrality.

Klíčová slova

sebevražedný terorismus, mezinárodní intervence, příčinnost, teorie Roberta Papea, Afghánistán, Irák, Pákistán, Palestina, případová studie

Keywords

suicide terrorism, international intervention, causality, Robert Pape´s theory, Afghanistan, Iraq, Pakistan, Palestine, case study

Title

International Intervention – the Cause of Suicide Terrorism?

Obsah

Úvod ... 11
1 Teoretická část ... 14
1.1 Vymezení základních pojmů ... 14
1.1.1 Terorismus a sebevražedný terorismus ... 14
1.1.2 Mezinárodní intervence ... 18
1.2 Klíčové argumenty o příčinách vzniku sebevražedného terorismu ... 20
1.2.1 Individuálně-psychologická teorie ... 21
1.2.2 Kulturně-náboženská teorie ... 23
1.2.3 Ekonomická teorie ... 24
1.2.4 Politicko-nacionalistická teorie ... 26
1.3 Empirické testy teoretických tvrzení ... 28
1.4 Shrnutí ... 35
2 Data a metodologie ... 37
2.1 Výzkumná otázka, výzkumný záměr ... 37
2.2 Teoretický rámec, výzkumné hypotézy ... 38
2.3 Proměnné, operacionalizace ... 39
2.4 Zdroje dat ... 40
2.5 Výběr zkoumaných případů ... 40
3 Empiricko-analytická část ... 44
3.1 Afghánistán ... 44
3.2 Irák ... 51
3.3 Pákistán ... 57
3.4 Palestina a Izrael ... 62
4 Zhodnocení a diskuze ... 70
Závěr ... 74
Summary ... 77
Použitá literatura ... 78
Seznam grafů ... 87
Seznam schémat ... 87

Seznam tabulek 87
Projekt diplomové práce 88
Přílohy 99

Úvod

Jak terorismus spolu se sebevražedným terorismem, tak ani mezinárodní intervence nepředstavují nové fenomény na mezinárodní scéně. Terorismus – jednu z nejvýznamnějších hrozeb pro mezinárodní mír a stabilitu současnosti – lze jako vojenskou taktiku datovat do starověké Římské říše, stejně tak různé ospravedlnění mezinárodních intervencí existují již s trochou nadsázky od trojské války.

Propojení terorismu a mezinárodní bezpečnosti je však relativně novým fenoménem. Ještě na počátku 90. let 20. století byl terorismus považován pouze za bezpečnostní riziko, avšak po sebevražedných teroristických útocích ze dne 11. 9. 2001 zamířených na World Trade Center v New Yorku a Pentagon poblíž Washingtonu D.C. ve Spojených státech amerických se stal jednou z mezinárodněpolitických hybných sil. V reakci na tyto sebevražedné teroristické útoky totiž došlo k sekuritizaci a militarizaci debaty o terorismu, jejichž důsledkem bylo vyhlášení tzv. války proti terorismu. Na tomto základě byly zahájeny mimo jiné mezinárodní intervence do Afghánistánu a Iráku.

Jelikož jsme za posledních několik dekád byli svědky značného nárůstu sebevražedných teroristických útoků a je možné dokonce říci, že se tyto staly celosvětově významným nástrojem teroristů, porozumění jejich aktérům, motivacím, včetně společenského a politického kontextu, nabývá na strategickém významu, aby mu bylo možné efektivně čelit a formulovat protiteroristická opatření.

Šok a hrůza z těchto činů upoutaly pozornost široké veřejnosti a vyvolaly debaty o terorismu, zejména v souvislosti s radikalizací. Co je příčinou toho, že se někdo rozhodne spáchat sebevražedný teroristický útok? Proč vůbec teroristické organizace taktiku sebevražedného terorismu využívají? Na tyto otázky nabídli odborníci bezpočet teoretických vysvětlení od psychopatologických abnormalit, islámské kultury a civilizace, náboženského extremismu, chudoby, nízkého vzdělání po politický útlak. Nicméně empirické testy podložily tato tvrzení jen částečně, a proto žádné nezískalo převahu nad ostatními.

Jednu z dalších možných odpovědí nabídl ve své poněkud kontroverzní nacionalistické teorii z roku 2005 Robert Pape, jenž tvrdí, že teroristé usilují o donucení cizích (západních) států ke stažení jejich vojenských jednotek z okupovaného území, které teroristé považují za svou domovinu.

Třebaže v boji proti terorismu by důraz měl být spíše kladen na preventivní působení skrze politické a ekonomické nástroje, preemptivní zásah spočívající v tvrdém a nekompromisním postoji vůči terorismu za pomoci vojenských nástrojů (mezinárodní vojenská intervence) jako nejkrajnější varianta není vyloučen. Intervenující státy tak nasazují své ozbrojené síly do zahraničí s různými „dobrými" úmysly, popřípadě k ochraně vlastních národních zájmů. Tato mezinárodní intervence ovšem může paradoxně generovat nezamýšlené následky, kterými mohou být i odvetné sebevražedné teroristické útoky prováděné místním obyvatelstvem, které může vnímat mezinárodní intervenci na svém území negativně. Skutečný efekt může být tedy přesně opačný, než je původně zamýšleno.

Diplomová práce *Mezinárodní intervence – příčina sebevražedného terorismu?* si klade za svůj hlavní cíl prozkoumat, zdali může být mezinárodní intervence hlavní příčinou sebevražedného terorismu. Ve snaze dosáhnout tohoto stanoveného cíle si jednak klade za úkol shrnout současnou literaturu o sebevražedném terorismu a mezinárodní intervenci, jednak otestovat nacionalistickou teorii Roberta Papea.

Základní výzkumná otázka, na niž chce tato práce odpovědět, zní: „Platí, že sebevražedný terorismus bývá primárně zapříčiněn mezinárodními intervencemi?" Z této výzkumné otázky vycházejí tři výzkumné hypotézy. H1: Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu. H2: V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení. H3: Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.

Vzhledem k charakteru zvoleného tématu je v práci aplikována empiricko-analytická metodologie. K potvrzení anebo vyvrácení platnosti výše uvedených výzkumných hypotéz a posléze i k zodpovězení výzkumné otázky této práce je použita metoda vícepřípadové studie (multiple case study). Pro účely této práce tvoří výzkumný vzorek případy Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a Palestiny.

Z hlediska struktury je práce rozdělena na čtyři části – teoretickou, metodologickou, empiricko-analytickou a závěrečnou diskusi. První, teoretická část, konceptualizuje základní pojmy sebevražedný terorismus spolu s mezinárodní intervencí, dále představuje klíčové argumenty o příčinách vzniku sebevražedného terorismu. Druhá,

metodologická část, uvádí základní metodologický rámec této práce, včetně logiky výběru zkoumaných případů a zdrojů dat. Třetí, empiricko-analytická část, spočívá v testování stanovených výzkumných hypotéz na čtyřech případových studiích. Čtvrtá, závěrečná část, zhodnotí získané poznatky z případových studií s ohledem na představenou teorii Roberta Papea.

Oproti původním tezím projektu se práce odchyluje ve třech bodech. V první řadě se autorka rozhodla nezabývat se výzkumnou hypotézou č. 4 týkající se efektivnosti sebevražedného terorismu, která přesahuje rámec hlavní výzkumné otázky této práce a byla by tak vhodná pro samostatné prozkoumání. Dále pro potřeby analýzy nejsou využity informace z datasetu pro případovou studii Somálska, které bylo vybráno na základě výpočtu diference mezi sebevražednými teroristickými útoky v době mezinárodní intervence a v době mimo mezinárodní intervenci – v průběhu zpracovávání této práce se ukázalo, že v tomto datasetu nebyla zanesena informace týkající se mezinárodních intervencí v letech 2006-současnost, a tak není možné metodu diference aplikovat na Somálsko. To by se tak do výběru případů na základě uvedené metody výběru nedostalo. Nicméně z případně aktualizovaného datasetu by bylo patrné, že sebevražedná teroristická kampaň v Somálsku by se chovala podle nacionalistické teorie Roberta Papea. Třetí odchylkou je, že se autorce nepodařilo získat volně dostupná data k případové studii Sýrie, protože sebevražedná teroristická kampaň ve vlastním teritoriu Sýrie je relativně nová a informace nejsou doposud dostatečně zpracovány a veřejně publikovány. Tím se počet zkoumaných případů snížil na čtyři.

1 Teoretická část

Vzhledem k tématu této práce je nejprve nezbytné konceptualizovat základní pojmy. Dále v této části jsou shromážděny klíčové příčiny vzniku sebevražedného terorismu a je nastíněn současný stav poznání a empirické testy v dané problematice.

1.1 Vymezení základních pojmů

Základními pojmy pro tuto práci jsou sebevražedný terorismus a mezinárodní intervence. Před samotnou konceptualizací základního pojmu sebevražedný terorismus nelze opomenout stručně vymezit i pojem terorismus, neboť sebevražedný terorismus je specifickou formou „klasického" terorismu.

1.1.1 Terorismus a sebevražedný terorismus

Ačkoliv je terorismus vnímán jako jedna z nejaktuálnějších bezpečnostních hrozeb, doposud neexistuje žádná univerzálně akceptovaná definice. Různých variant doktrinálních definic lišících se v obsahu i délce je velké množství – od definic bezpečnostních a právních po definice akademické. To je dáno obtížnou popsatelností tohoto interdisciplinárního fenoménu – složitost ohledně definování terorismu je zjevná ve studii z 80. let 20. století od Alexe Schmida a Alberta Jongmana, kteří uvádějí až 109 definic terorismu.[1] I když je jednoznačná konceptualizace terorismu obtížná, jako základní prvky společné všem teroristickým činům je možné identifikovat – přítomnost násilí, snahu o vyvolání strachu, politickou nebo ideologickou motivaci, orientaci na civilní obyvatelstvo jako cíl násilí a veřejnou moc jako adresáta požadavku a jeho organizovanost. Obecně by se ale dal terorismus charakterizovat jako „*organizované užití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím mají být splněny politické, náboženské nebo ideologické požadavky jak ve vnitrostátním, tak v mezinárodním měřítku*"[2]. Mimo

[1] HOFFMAN, B. *Inside Terrorism*. 1. vydání. New York: Columbia University Press, 2006. 456 s. ISBN 9780231126984. s. 34.
[2] Terorismus. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-terorismus.aspx

definiční nejasnost terorismu je rovněž nesnadné stanovit jeho typologii, což je dáno blízkým vztahem s jinými druhy násilí (kriminalita, povstání, revoluce, válka) a jeho vývojem v čase.[3]

Konceptualizace pojmu sebevražedný terorismus je paradoxně mnohem snazší, poněvadž je to ve své elementární podstatě teroristický útok, při němž pro zabití ostatních musí sám útočník zemřít.[4] Jedná se tedy o situaci, kdy sebevražedný terorista umírá při výbuchu se svými oběťmi; kdyby se nezabil, sebevražedný teroristický útok by nebyl realizován. S touto definicí sebevražedného teroristického útoku jako útoku, při němž pro zabití ostatních musí sám útočník zemřít, bude tato práce nadále pracovat.

Terminologie používaná při popisu tohoto fenoménu je ovšem nejednotná – někteří akademici používají termín sebevražedné mise (Diego Gambetta), někteří používají termín sebevražedný terorismus (Mia Bloomová, Robert Pape, Ami Pedahzur)[5], případně jsou používány termíny jako bombový útok, mučednické operace nebo sebevražedný atentát. V rámci této práce bude výhradně používán termín sebevražedný terorismus, neboť se zaměřuje na sebevražedné útoky, které provádějí teroristé, tj. nestátní aktéři, jejichž cílem je hrozba nebo užití násilí zaměřené proti nezúčastněným osobám s cílem politických požadavků.

Sebevražedný terorismus je charakterizován jako: „*cílené využívání samo-destruktivních lidských bytostí proti nekombatantům – typicky civilním – populacím, aby se uskutečnily politické změny*“[6]. Primárním důvodem využití sebevražedného teroristického útoku je, že jako zbraň psychologického válčení zajistí větší dopad na veřejnost.[7]

Sebevražedné teroristické útoky jsou páchány dvěma způsoby – buď sebevražedný útočník sám nese výbušné zařízení připevněné na těle, nebo jej nese v příručním zavazadle, anebo je výbušnina umístěná do dopravního prostředku.

---

[3] HOFFMAN, B. *Inside Terrorism*. 1. vydání. New York: Columbia University Press, 2006. 456 s. ISBN 9780231126984. s. 3-20, 35-37.
[4] GANOR, B. The Rationality of the Islamic Radical Suicide Attack Phenomenon. *International Institute for Counter-Terrorism* [online]. 2007. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=973#gsc.tab=0
[5] CRENSHAW, M. Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay. *Security Studies* [online]. 2007, roč. 16 (č. 1), s. 133-162. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410701304580 s. 136.
[6] ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534 s. 1534.
[7] Tamtéž.

Způsoby páchání sebevražedných teroristických útoků nejsou v historii lidstva nijak nové a pro správné pochopení způsobů a forem provedení je nutné provést historickou reminiscenci s průběžným vývojem vlastních teroristických organizací. Vůbec první zaznamenaný sebevražedný útok byl spáchán židovskou sektou Zealotů, kteří se pokoušeli zbavit římských okupantů.[8] Mezi nejstarší skupiny, které využívaly sebevražedné útoky, se též řadí muslimští Assasíni pracující s aspektem strachu a tlaku na politické odpůrce.[9] Zásadním okamžikem pro další rozvoj využívání sebevražedných teroristických útoků byl vynález dynamitu na konci 19. století. Ve válce jsou „sebevražedné mise" zcela běžné a vojáci je prováděli po tisíciletí, i když obvykle existovala malá šance na přežití – zajímavým příkladem z novodobých dějin mohou být japonští kamikadze, kteří během 2. světové války využívali letadla jako řízené bomby.[10] Tyto činy se zapsaly do dějin, nesetkaly se však s masovým využitím jako účinná strategie boje. Milníkem novodobého sebevražedného terorismu je až den 15. 12. 1981, kdy bylo zničeno irácké velvyslanectví v Bejrútu a kdy si tento sebevražedný teroristický útok vyžádal 27 obětí a více než 100 zraněných.[11] Dne 11. 9. 2001 pak došlo k dodnes nejzávažnějšímu sebevražednému teroristickému útoku v oblasti Západu podle Samuela Huntingtona, k němuž se přihlásila teroristická organizace Al-Káida, kdy se čtyři unesená letadla zřítila do Světového obchodního centra v New Yorku a v Pentagonu poblíž Washingtonu D.C.

Přestože sebevražedné útoky nejsou novým fenoménem, podle Davida C. Rapoporta je právě poslední vývojová etapa terorismu od 80. let 20. století spojena se vzestupem náboženského násilí užívající jako prostředek sebevražedný terorismus spolu s mučednickou smrtí.[12] Je však poněkud ironické, že s pokračujícím technologickým rozvojem výbušnin mezi lety 1945-1980 de facto k žádným sebevražedným teroristickým útokům nedocházelo – pokročilejší technologické prostředky znamenaly, že nebylo nutné

[8] RAPPORT, D. C. Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions. *The American Political Science Review* [online]. 1984, roč. 78 (č. 3), s. 658-677. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1961835 s. 668-672.
[9] RAPPORT, D. C. Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions. *The American Political Science Review* [online]. 1984, roč. 78 (č. 3), s. 658-677. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1961835 s. 664-668.
[10] ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534
[11] Tamtéž.
[12] RAPOPORT, D. C. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. *Anthropoetics – The Journal of Generative Anthropology* [online]. 2002, roč. 8 (č. 1), 14. s. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/

obětovat člena teroristické organizace a bylo možné odpálení na dálku či byly využívány jiné metody. Znovuobjevení sebevražedných teroristických útoků je důsledkem i zlepšování protiteroristických opatření a asymetrickými typy bojových činností.

Ze statistik Suicide Attack Database je patrné, že využití sebevražedného terorismu opravdu postupně narůstá po celém světě, s výjimkou roku 2011, kdy byl registrován největší pokles (viz Příloha č. 1). Celkový počet spáchaných sebevražedných teroristických útoků v letech 1974-2016 činí 5 430, s 55 022 oběťmi na životech a 135 357 zraněnými.[13]

Důvody tohoto vzestupu využití sebevražedného terorismu je možné spatřovat v řadě jeho výhod pro teroristické organizace. Zorganizování klasického teroristického útoku totiž vyžaduje značné úsilí od vymyšlení plánu, včetně nalezení únikových cest, vycvičení aktérů až po samotné provedení. Zatímco při sebevražedném teroristickému útoku de facto postačí jen vybrat odhodlaného kandidáta, poskytnout potřebné informace, dodat výbušné zařízení a vytipovat cíl. Těmito výhodami jsou tedy zejména: jednoduchost, nízké finanční náklady, technologická nenáročnost na vybavení, těžká odhalitelnost, dopravení výbušného zařízení na místo útoku, vysoká pravděpodobnost úspěšnosti spáchání sebevražedného teroristického útoku, způsobení velkých škod, vysoký počet obětí, nezastavitelnost po zahájení akce, minimální riziko dopadení a vyslýchání sebevražedného teroristy, nehrozí předání citlivých informací o teroristické organizaci, mobilizace teroristické organizace, velká mediální publicita a vyvolání strachu u veřejnosti.[14] Celkové finanční náklady na provedení sebevražedného teroristického útoku jsou odhadovány na zhruba 150 amerických dolarů (což v roce 2003 přibližně odpovídalo 4 233,- Kč, zatímco v roce 2019 to odpovídá 3 395,- Kč). K těmto nákladům se může přidat i finanční kompenzace rodině sebevražedného útočníka. Byť je třeba tyto částky pojímat v kontextu relativně špatné finanční situace států, v nichž jsou sebevražedné teroristické útoky páchány, je zjevné, že sebevražedné teroristické útoky mají i svou ekonomickou logiku.[15]

---

[13] Suicide Attack Database. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://cpostdata.uchicago.edu/search_results_new.php

[14] GANOR, B. The Rationality of the Islamic Radical Suicide Attack Phenomenon. *International Institute for Counter-Terrorism* [online]. 2007. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=973#gsc.tab=0

[15] ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534 s. 1537.

Mezi vybrané teroristické organizace užívající taktiku sebevražedného terorismu patří: Al-Káida (AQ), Hamás, Hizballáh, tzv. Islámský stát (ISIS), Strana kurdských pracujících (PKK), Tygři osvobození tamilského Ílamu (LTTE) aj.

Není neobvyklé, že tyto teroristické organizace působí v regionech, kde probíhala/probíhá mezinárodní intervence. Dokonce se uvádí, že sebevražedný terorismus se objevuje v asymetrických konfliktech.[16] Z toho vyplývá, že oba fenomény mohou být vzájemně provázány a je možné pokusit se v nich hledat vzájemnou souvislost.

1.1.2 Mezinárodní intervence

Stejně jako v případě definování pojmu sebevražedný terorismus není ani definice mezinárodní intervence jednotná. Pojem intervence lze chápat ve dvojím významu jako nenásilný vnější tlak (ekonomické sankce, diplomatický nátlak, embarga, zastavení spolupráce) nebo jako širokou škálu politik zahrnující vojenskou angažovanost v občanských válkách nebo zjevné/skryté operace na destabilizaci zahraničních vlád.[17] Pojem intervence je nadto také poměrně hodnotově neutrální, na rozdíl od často synonymně používaných pojmů invaze a agrese.[18]

Pro názornost bude uvedeno několik možných definic mezinárodní intervence. Ottův slovník naučný uvádí zřejmě nejvšeobecnější definici mezinárodní intervence v mezinárodních vztazích jako „*zasahování jednoho nebo více států do mezinárodních poměrů jiných států anebo zasahování do vnitřních záležitostí druhého státu*“[19]. Mezinárodní intervenci ve smyslu vojenského zásahu asi nejlépe vystihuje Hedley Bull, jenž ji chápe jako „*diktátorský nebo donucovací zásah vnější strany nebo stran, v oblasti jurisdikce suverénního politického státu nebo nezávislé politické komunity*“[20]. Širší

[16] WILKENS, A. *Suicide Bombers and Society: A study on Suicide Bombers in Afghanistan and Pakistan* [online]. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2011. 65 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--3058--SE s. 13.
[17] AYSEGUL, A. *Foreign Powers and Intervention in Armed Conflicts*. 1. vydání. Stanford: Stanford Security Studies, 2012. 212 s. ISBN 978-0804782814. s. 20.
[18] WELLER, M. (ed.). *The Oxford Handbook of the Use of Force in International Law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1280 s. ISBN 9780199673049.
[19] *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí*. 12. svazek. Praha: J. Otto, 1897. 1130 s. s. 698.
[20] BULL. H. (ed.). *Intervention in World Politics*. 1. vydání. Oxford: Oxford U. P., 1984. 198 s. ISBN 9780198274674. s. 1.

definice mezinárodní intervence zmiňující i nenásilný vnější tlak je obsažena v definici od Olivera Cortena: „*útočná vojenská akce, která překračuje nejen donucovací opatření, která mohou být přijata v ekonomické sféře, ale také neútočné vojenské operace jako monitorování příměří či napomáhání místním policejním sborům při udržování pořádku*“[21]. V současnosti se o mezinárodní intervenci nejčastěji mluví v kontextu humanitární intervence, kterou Jeff L. Holzgrefe a Robert O. Keohane definují takto: „*hrozba nebo užití síly přes hranice státu, provedená státem (popřípadě skupinou států), namířená na prevenci nebo na ukončení rozsáhlého a závažného porušování základních lidských práv jednotlivců (jiných než svých vlastních občanů) bez svolení státu, v rámci jehož teritoria je síla aplikována*“[22].

Mezi jednotlivými definicemi je možné nalézt společné znaky: donucovací prostředek, hrozbu nebo užití síly, zasahování do vnitřních záležitostí jiného státu ze strany jiného státu, zásah bez svolení dotčeného státu.

Pro potřeby této práce byla tedy vytvořena následující definice – zásah do vnitřních nebo vnějších záležitostí státu provedený ze strany jiného státu (popřípadě koalice států), který zejména obsahuje využití ozbrojených prostředků (fyzickou přítomnost vojsk), případně i neozbrojené prostředky, a je bez svolení dotčeného státu.

Mezinárodní intervenci je možné klasifikovat z hlediska aktéra (unilaterální, koalice států, mezinárodní organizace), z mandátu (s mandátem Rady bezpečnosti OSN, bez mandátu Rady bezpečnosti OSN, na pozvání vlády domovského státu) nebo z hlediska použitých prostředků (vojenské, nevojenské).

Pro mezinárodní právo veřejné je mezinárodní intervence relativně problematická, neboť je to zásah do práv suverénního státu a narušení jeho suverenity. V souladu se základními zásadami mezinárodního práva veřejného, v nejobecnější podobě obsažených v čl. 2 Charty OSN, není akceptovatelné, aby státy vůči sobě užívaly sílu nebo hrozbu silou, nerespektovaly svrchovanou rovnost a vměšovaly se do vnitřních záležitostí jiných států.[23] Na druhou stranu není pochyb o tom, že mezinárodní právo veřejné za určitých

[21] ALSTON, P.; MACDONALD, E. (eds.). *Human Rights, Intervention, and the Use of Force*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2008. 294 s. eISBN 9780199552719. s. 88-89.
[22] HOLZGREFEE, J. L.; KEOHAN, R. O. (eds.). *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal, and Political Dilemmas*. 1. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 350 s. ISBN 0521821983. s. 18.
[23] OSN. *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. 1945. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf čl. 2.

podmínek provedení mezinárodní intervence umožňuje. K zajištění legitimity a legálnosti mezinárodní intervence ze strany vnějšího státu je potřeba schválení Radou bezpečnosti OSN dle kapitoly VII Charty, popřípadě dle čl. 51 Charty jako práva na individuální nebo kolektivní sebeobranu na ozbrojený útok, dokud Rada bezpečnosti OSN nepřijme opatření.[24] Je ale důležité poznamenat že, ač může být mezinárodní intervence legální, tak obyvatelé státu, kde mezinárodní intervence probíhá, ji mohou vnímat negativně.

Humanitární intervence je jedna z forem mezinárodní intervence. V 90. letech 20. století se OSN zapojilo do humanitárních intervencí s cílem vyřešit některé národní konflikty, v nichž byla hrubě a systematicky porušována lidská práva. Tyto operace však byly často neúspěšné (nejznámější jsou Rwanda, bývalá Jugoslávie), takže OSN muselo přehodnotit svůj přístup a v roce 2005 přijalo koncept Odpovědnosti za ochranu (nazývaný „R2P“) založený na odpovědnosti každého jednotlivého státu chránit své obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.[25] Tento princip znamená, že primární odpovědnost za ochranu obyvatelstva a prevence proti masovému porušování lidských práv spočívá na státech (první pilíř – odpovědnost za prevenci), zatímco mezinárodní společenství by mělo jen pomáhat při plnění těchto povinností (druhý pilíř – odpovědnost za reakci), a pokud daný stát zjevně selhává, mělo by mezinárodní společenství zakročit (třetí pilíř – odpovědnost za ochranu).[26]

1.2 Klíčové argumenty o příčinách vzniku sebevražedného terorismu

Ač je pohled do historie sebevražedných teroristických útoků důležitý pro jeho pochopení, nevysvětluje, proč k němu vlastně dochází. Pro vznik a šíření tohoto fenoménu musejí být v prvé řadě přítomné určité předpoklady – ať už je to vynález výbušniny a jeho zlevnění a zpřístupnění uživatelům, technologický pokrok, globalizace světa, společenské změny, ekonomické zájmy světových mocností nebo masmédia.

[24] OSN. *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. 1945. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf kapitola VII.
[25] The Responsibility to Protect. *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect* [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.shtml
[26] Tamtéž.

Mluví-li se o profilu sebevražedného teroristy, mnozí lidé si pravděpodobně představují sebevražedného teroristu jako mladého muže, jenž je obyčejně chudý, ne příliš vzdělaný, nezaměstnaný, svobodný, frustrovaný, toužící po pomstě, věřící ve svou morální nadřazenost, oddaný idejím, iracionálně myslící apod.[27] Avšak tato poněkud stereotypní západní charakteristika odpovídá výzkumům z 80. let 20. století – nyní se ví, že tato charakteristika nemusí být použitelná ve všech případech, respektive ve skutečnosti neexistuje typický jmenovatel, a vznik tohoto fenoménu tak není zatím dostatečně vysvětlen.[28] Nicméně porozumění podmínkám a motivacím k provedení sebevražedného teroristického útoku je zásadní pro schopnost jej efektivně řešit.

Přestože důkladné prozkoumání těchto teorií pokoušejících se vysvětlit příčiny vzniku sebevražedného terorismu by přesahovalo rámec této práce, nelze adekvátně posoudit vztah sebevražedného terorismu a mezinárodní intervence bez použití závěrů předchozího vědeckého poznání na toto téma. Mezi klíčové příčiny pro vznik sebevražedného terorismu je možné zařadit osobnostní motivy, kulturní a sociální vlivy, působení náboženského extremismu, ekonomické benefity a politické cíle. Kořeny sebevražedného terorismu jde tak vnímat ze dvou základních hledisek: teroristických organizací, které je užívají, a lidí, kteří je provádí.

1.2.1 Individuálně-psychologická teorie

Pro obyvatele Západu by bylo pochopitelnější, kdyby sebevražedný terorista byl nějaký fanatik, vyšinutý jedinec či zoufalec. Dosavadní poznatky z několika provedených výzkumů ovšem nevedly k vytvoření profilu sebevražedného teroristy a ani nenaznačují, že by v chování sebevražedných teroristů byly zastoupeny nějaké patologické odchylky anebo duševní poruchy. Tyto výzkumy se zaměřovaly na faktory, jakými jsou věk, stav (svobodný x ženatý), sociální status, duševní stabilita či predispozice k násilí. Navíc se ukázalo, že sebevražedný terorista povětšinou jedná racionálně, a nikoliv zkratkovitě.[29]

---

[27] SOULEIMANOV, E. a kol. *Terorismus: válka proti státu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 394 s. ISBN 80-86861-76-7. s. 257.; PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 15.

[28] CRENSHAW, M. Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay. *Security Studies* [online]. 2007, roč. 16 (č. 1), s. 133-162. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410701304580 s. 141.

[29] PAŘÍZKOVÁ, L. Motivace k terorismu a východiska boje s ním. *Obrana a strategie* [online]. 2005, č. 1 (roč. 2), s. 43-54. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2005/1-2005/motivace-k-terorismu-a-vychodiska-boje-s-nim.html s. 45.

Na tomto základě je tedy možné říci, že se nejedná o blázny, nýbrž o vysoce motivované osoby bez nějakých výrazných psychopatologických abnormalit.[30]

Jedním z důvodů, proč se člověk rozhodne stát sebevražedným teroristou, je podle palestinského psychiatra Eyada el Sarraje zoufalství: „*beznaděj, která vychází ze situace, která se stále zhoršuje, zoufalství, kde se život neliší od umírání*“[31], a v této situaci sebevražedný teroristický útok může dávat „smysl“. Je taktéž zajímavé podotknout, že právě zoufalství a beznaděj jsou mnohdy zastoupeny jako příčiny v konvenčních sebevraždách, a také se díky výzkumu ukázalo, že část sebevražedných teroristů vykazovala sebevražedné tendence, popřípadě se pokusilo o sebevraždu.[32] Významnou úlohu sehrávají i psychologické faktory spojené se sebevražednými teroristy, kupříkladu historie nespravedlnosti, ideologie mučednictví, restriktivní společnost, rozptýlení identity a příležitost k seberealizaci.[33]

Z těchto faktorů lze odvodit konkrétní motivaci sebevražedných teroristů. Všeobecně nejčastějšími motivy pro obě pohlaví jsou hněv, pocit bezmoci kvůli vlastnímu životu, pocit ponížení, pocit viny, pomsta, touha uniknout ze světa, touha po zviditelnění a snaha stát se hrdinou, vnitřní přesvědčení o spáchaných křivdách na osobě sebevražedného teroristy nebo jeho blízkých. Avšak u mužů není individuální motivace tak častá, ta převládá spíše u žen. U těch se může jednat o hanbu, touhu po pomstě způsobenou smutkem nad ztrátou milovaného partnera či člena rodiny, následek znásilnění.[34]

Z hlediska individuálně-psychologické teorie je nezbytné zmínit i vliv vlastní teroristická organizace, jež má zásadní význam při provádění sebevražedných teroristických útoků. Izolace, indoktrinace a skupinová dynamika v rámci teroristické

[30] SOULEIMANOV, E. a kol. *Terorismus: válka proti státu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 394 s. ISBN 80-86861-76-7. s. 257.
[31] SARRAJ, E.; BUTLER, L. Suicide Bombers: Dignity, Despair, and the Need for Hope: An Interview with Eyad El Sarraj. *Journal of Palestine Studies* [online]. 2002, roč. 31 (č. 4), s. 71-76. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://users.clas.ufl.edu/tsorek/sarraj.pdf s. 72.
[32] LANKFORD, A. Do Suicide Terrorists Exhibit Clinically Suicidal Risk Factors. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2010, roč. 15 (č. 5), s. 334-340. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/j.avb.2010.06.001 s. 334-335.
[33] PASTOR, L. H. Countering The Psychological Consequences Of Suicide Terrorism. *Psychiatric Annals* [online]. 2004, roč. 34 (č. 9), s. 701-707. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.3928/0048-5713-20040901-15 s. 704.
[34] O´ROURKE, L. What´s Special about Female Suicide Terrorism?. *Security Studies* [online]. 2009, roč. 18, s. 681-718. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://128.135.14.120/pdf/ORourke.pdf

organizace, v níž je dotyčný členem, může mít na jedince mnohem větší vliv než jeho vlastní povaha.[35]

1.2.2 Kulturně-náboženská teorie

Náboženský motiv je asi tím nejcitlivějším, protože „*terorismus ve jménu náboženství může mít velice násilnou povahu, neboť náboženští fanatikové bývají skálopevně přesvědčeni o své pravdě a snaží se jí vnutit ostatním*“[36], třebaže žádné náboženství nemusí implikovat násilí. Dalším prvkem této teorie může být jednak skutečnost, že ochota se sebeobětovat je v některých kulturách hodně ceněna, jednak v některých náboženstvích je boj proti nevěřícím podporován.[37] Kromě toho sebevražedným teroristům konajícím ve jménu náboženství jde především o vykonání božského poslání a nastolení vlastní vyšší spravedlnosti.[38]

Ačkoli sebevražedný terorismus není možné zredukovat jen na islámský svět, je ale pravdou, že momentálně jednou z nejnebezpečnějších forem terorismu je islámský fundamentalismus, který taktiku sebevražedných teroristických útoků užívá nejčastěji.[39] Vedle toho muslimské komunity tvoří v řadě států menšiny procházející významnými demografickými proměnami – jinými slovy se tak muslimské komunity ocitají častěji jako ona slabší strana konfliktu, která má tendenci tento prostředek využít.[40] Využívání sebevražedných teroristických útoků avšak není výlučně spjato s žádnou kulturou ani náboženstvím – využily je různé skupiny, včetně muslimů, židů, křesťanů, hinduistů v různých regionech světa.

Filozofie sebevražedného terorismu je dnes často vyvozována z koránu jakožto základní knihy islámu, kde se zaštitují svatou válkou (tzv. džihád) a mučedníkem (tzv.

---

[35] PEDAHZUR, A. *Suicide Terrorism*. 1. vydání. Cambridge: Polity Press, 2005. 240 s. ISBN 978-0745633831. s. 181.
[36] PAŘÍZKOVÁ, L. Motivace k terorismu a východiska boje s ním. *Obrana a strategie* [online]. 2005, č. 1 (roč. 2), s. 43-54. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2005/1-2005/motivace-k-terorismu-a-vychodiska-boje-s-nim.html s. 46.
[37] Tamtéž.
[38] SOULEIMANOV, E. a kol. *Terorismus: válka proti státu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 394 s. ISBN 80-86861-76-7. s. 55.
[39] SOULEIMANOV, E. a kol. *Terorismus válka proti státu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 394 s. ISBN 80-86861-76-7. s. 249.
[40] WILKENS, A. *Suicide Bombers and Society: A study on Suicide Bombers in Afghanistan and Pakistan* [online]. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2011. 65 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--3058--SE s. 25.

Šahid). Sebevražedný terorista považuje svůj násilný akt za altruistický jak ve prospěch služby pro boha Alláha, tak ve prospěch vlastní komunity. Pro sebevražedného teroristu existují rozmanité sociální, kulturní, náboženské a materiální pobídky – provedením sebevražedného teroristického útoku dotyčný totiž získává status mučedníka, jenž mu má přinést nejjistější cestu do Ráje spolu s některými osobními výhodami jako věčný život v Ráji.[41] Tyto pobídky platí i pro 70 blízkých příbuzných a přátel, kteří nadto získávají finanční odměnu a úctu.[42] To se může obzvláště jevit jako lákavé člověku, kterého by v jinak striktní náboženské společnosti mohlo čekat veřejné ponížení či smrt jiným (brutálnějším) způsobem.

1.2.3 Ekonomická teorie

K zajištění komplexnosti zkoumání sebevražedného terorismu je potřeba analyzovat ekonomické aspekty, tj. chudobu, nezaměstnanost a nízké vzdělání.

Myšlenka, že by sebevražední teroristé pocházeli z chudých poměrů, by byla též vcelku přijatelná pro veřejnost, navíc by to bylo i v souladu s výsledky literatury pojednávající o ekonomice konfliktů (špatné ekonomické podmínky zvyšují pravděpodobnost politických převratů a občanských válek).[43] Americký prezident George Bush k tomu prohlásil, že „*bojujeme proti chudobě, protože naděje je odpovědí na teror*“[44]. Třebaže v kriminologii existují důkazy, že se jednotlivci pravděpodobně dopustí spáchání majetkového trestného činu, pokud mají nižší mzdu nebo nižší vzdělání, u násilných trestných činů toto neplatí.[45] U sebevražedného terorismu výzkumy zpochybnily, že by chudoba a špatné ekonomické podmínky dokázaly osvětlit příčiny vzniku sebevražedného terorismu.

---

[41] GANOR, B. The Rationality of the Islamic Radical Suicide Attack Phenomenon. *International Institute for Counter-Terrorism* [online]. 2007. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=973#gsc.tab=0

[42] Tamtéž.

[43] ABADIE, A. Poverty, Political Freedom and the Roots of Terrorism. *The American Economic Review* [online]. 2006, roč. 96 (č. 2), s. 50-56. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/30034613 s. 50.

[44] ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534 s. 1536.

[45] KRUEGER, A.; MALEČKOVÁ, J. Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection? *Journal of Economic Perspectives* [online]. 2003, roč. 17 (č. 4), s. 119-144. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3216934 s. 121.

Celospolečenské ekonomické podmínky však mohou stále nepřímo ovlivnit sebevražedný terorismus a mohou mít vliv na povahu a typ teroristických útoků. Když jsou ekonomické podmínky dobré, je tím vytvořen dostatek příležitostí pro jedince pro vstup a uplatnění v rámci tržního hospodářství – jenom jedinci, kteří ani za těchto dobrých ekonomických podmínek nemohou najít uplatnění, se připojí k teroristické organizaci; naproti tomu, když se ekonomické podmínky zhorší, zhorší se ekonomické příležitosti i schopných jedinců, což ve výsledku usnadňuje nábor teroristickým organizacím.[46] Bylo potvrzeno, že vyšší nezaměstnanost umožňuje teroristickým organizacím rekrutovat vzdělanější a kvalifikovanější jedince, a proto i spáchané sebevražedné teroristické útoky jsou „vyšší kvality" s využitím sofistikovaných nástrojů a jsou zaměřovány na významnější cíle.[47]

Ekonomické výkyvy státu ale patrně neovlivňují úroveň sebevražedného terorismu, jakmile se vezme do úvahy i vliv jiných proměnných, jakými jsou politické svobody a geografická lokalita.[48] Ale celkový ekonomický stav státu má menší dopad na sebevražedný terorismus než ekonomický stav minoritních skupin, tudíž ekonomická diskriminace minorit zvyšuje zranitelnost vůči domácímu terorismu.[49]

Co se týče otázky nízkého vzdělání, je podle Dalajlamy „*vzdělávání cestou k odstranění terorismu*"[50]. Vzděláním se také zabýval jeden z výzkumů, který se pokoušel hledat spojitost mezi chudobou či nízkým vzděláním a podporou teroristických aktivit – nicméně tuto příčinnou souvislost nepotvrdil a poznamenává, že průměrný příjem a úroveň vzdělání sebevražedných teroristů je vyšší než příslušné průměry komunit, ze kterých tito teroristé přicházejí.[51] Dokonce také tvrdí, že vzdělaní lidé z vyšších tříd jsou

[46] BENMELECH, E. Economic Conditions and the Quality of Suicide Terrorism. *Journal of Politics* [online]. 2012, roč. 74 (č. 1), s. 113-128. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.1017/s0022381611001101 s. 113.
[47] BENMELECH, E. Economic Conditions and the Quality of Suicide Terrorism. *Journal of Politics* [online]. 2012, roč. 74 (č. 1), s. 113-128. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.1017/s0022381611001101 s. 126.
[48] ABADIE, A. Poverty, Political Freedom and the Roots of Terrorism. *The American Economic Review* [online]. 2006, roč. 96 (č. 2), s. 50-56. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/30034613 s. 55.
[49] PIAZZA, J. A. Poverty, Minority Economic Discrimination, and Domestic Terrorism. *Journal of Peace Research* [online]. 2011, roč. 48 (č. 3), s. 339-353. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343310397404?journalCode=jpra s. 350.
[50] ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534.-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534 s. 1536.
[51] KRUEGER, A.; MALEČKOVÁ, J. Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection? *Journal of Economic Perspectives* [online]. 2003, roč. 17 (č. 4), s. 119-144. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3216934 s. 141-142.

vhodnější k vykonání sebevražedného teroristického útoku, poněvadž dokáží zapadnout do cizího prostředí.[52]

1.2.4 Politicko-nacionalistická teorie

Z výše uvedené definice terorismu je zřejmé, že terorismus, potažmo sebevražedný terorismus, vždy slouží k naplnění nějakých politických nebo ideologických požadavků. Ospravedlnění sebevražedného terorismu je možné nalézt v idejích od krajní levice po krajní pravici.

Politický terorismus se dělí na subversivní a represivní. Subversivní terorismus je výrazem odporu vůči etablované státní moci s cílem získat vlastní autonomii nebo vlastní stát na základě historické odlišnosti daného obyvatelstva.[53] Represivní terorismus je opakem subversivního terorismu, jelikož usiluje o zachování politického uspořádání.[54]

Sebevražedný terorismus je vnímán jako mnohdy pragmatický prostředek k dosažení cílů, jinak řečeno „*rozhodnutí uchýlit se k teroristickým praktikám bylo ve většině případů doprovázeno neefektivitou jiných metod*“[55]. Z vojenského hlediska je sebevražedný terorismus využíván k taktickému vyrovnání síly jako nástroj slabší strany v rámci asymetrického konfliktu proti silnější straně s naprostou vojenskou a technologickou převahou, kde se slabší strana snaží pomocí psychologického nátlaku zmocnit se uvažování nepřítele a vyvážit tak mocenskou nerovnováhu.[56] Strategické důvody pro zvolení sebevražedných teroristických útoků jsou tři: 1. způsobují srovnatelně větší fyzické a materiální škody než jakýkoli jiný druh napadení, 2. jsou vysoce účinné s minimálními náklady a 3. mají velký psychologický dopad a vedou k delegitimizaci místní vlády. Teroristické organizace mohou jejich prostřednictvím chtít dosáhnout strategických cílů jako ukončení zahraniční okupace, zvýšení regionální autonomie anebo

[52] Tamtéž.
[53] ŘEHÁK, D.; FOLTIN, P.; STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vydání. Praha: Agentura vojenských informací a služeb, 2008. 103 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 49-51.
[54] ŘEHÁK, D.; FOLTIN, P.; STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vydání. Praha: Agentura vojenských informací a služeb, 2008. 103 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 51-52.
[55] PAŘÍZKOVÁ, L. Motivace k terorismu a východiska boje s ním. *Obrana a strategie* [online]. 2005, č. 1 (roč. 2), s. 43-54. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2005/1-2005/motivace-k-terorismu-a-vychodiska-boje-s-nim.html s. 45.
[56] CRENSHAW, M. Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay. *Security Studies* [online]. 2007, roč. 16 (č. 1), s. 133-162. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410701304580 s. 141.

sebeurčení. Příkladem takového úspěšného sebevražedného teroristického útoku může být bombardování americké námořní základny Hizballáhem v Libanonu z roku 1983, což vyústilo ve stažení amerických a francouzských vojsk.[57]

Tento strategický cíl v podobě stažení cizích (západních) vojenských jednotek z okupovaného území, které teroristé považují za svou domovinu, je ústřední tezí v nacionalistické teorii Roberta Papea. Obávají-li se členové místní komunity ztráty schopnosti udržet svůj vliv v okupovaném území, mohou být schopni učinit takovou extrémní oběť, jakou je sebevražedný teroristický útok. Jeho teorie založená na analýze více než 300 sebevražedných teroristických kampaní z let 1980-2003 a celkem 58 případů mezinárodních intervencí správně předpověděla objevení sebevražedného terorismu v 56 případech.[58] Argumentem této teorie je, že teroristé zjistili, že sebevražedný terorismus funguje.[59] Kauzální logiku své teorie ilustruje na tomto schématu:

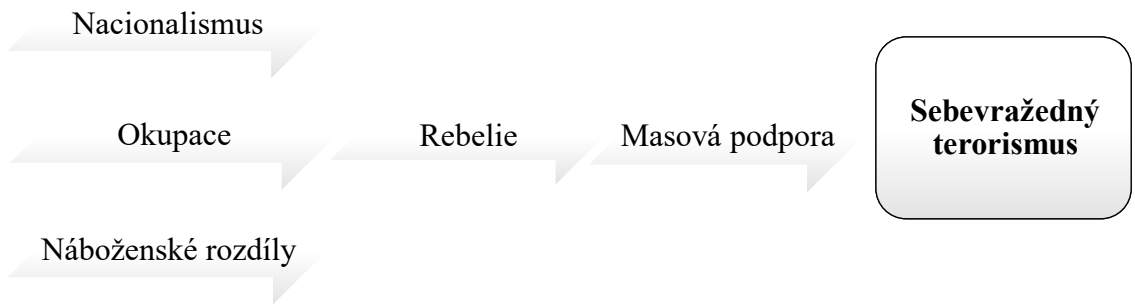

Schéma 1: Kauzální logika sebevražedného terorismu[60]

Klíčovými podmínkami pro vznik sebevražedného terorismu je kombinace nacionalismu, okupace spolu s náboženskými rozdíly mezi rebely a demokratickým státem. Mezi explanační faktory patří: existence okupace, probíhající násilný asymetrický

[57] ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534.-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534 s. 1535.
[58] PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 68.
[59] PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 44.
[60] Převzato a upraveno z PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 66.

odpor, neochota okupanta jednat, demokratický charakter okupanta, náboženské rozdíly.[61] Pojem okupace Robert Pape pojímá tradičně poněkud široce jako politickou kontrolu vnější skupinou nad místní samosprávou nezávisle na přání místní komunity.[62]

Sebevražedné teroristické útoky mají být zpravidla směřovány proti demokratickým státům, které jsou více zranitelné kvůli nižší toleranci veřejnosti na civilní škody než u autoritářských režimů.[63] Na druhou stranu tuto jeho domněnku jiné výzkumy nepotvrdily.[64]

1.3 Empirické testy teoretických tvrzení

Terorismus a sebevražedný terorismus

Terorismem se zabývalo již mnoho odborníků, ale navzdory jejich úsilí zůstává otázka stanovení jednoznačné definice dosud nevyřešena, což je mimo jiné i důsledek skutečnosti, že dotyčný může být „*pro někoho terorista, pro jiného bojovník za svobodu*“[65]. Zvláště po událostech ze dne 11. 9. 2001 došlo k nárůstu literatury pokoušející se vysvětlit tento fenomén z různých úhlů, a to včetně rozhovorů s neúspěšnými sebevražednými teroristy.

Z českých autorů se terorismu hojně věnuje Emil Souleimanov v jedné ze svých knih *Terorismus: válka proti státu*, či Jan Eichler v knize *Terorismus a války v době globalizace*, kteří problematiku terorismu zasazují do širšího kontextu a snaží se tak poskytnout komplexní pohled laické i odborné veřejnosti.

Fenoménem sebevražedných teroristických útoků se taktéž zabývalo mnoho akademiků, přičemž v popředí zájmu byla především otázka kořenů sebevražedného

[61] ČERNÝ, K. Příčiny a logika sebevražedného terorismu podle Roberta A. Papea: Kritické uvedení do jedné ambiciózní teorie. *Historická sociologie* [online]. 2017, roč. 1, s. 93-117. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.14712/23363525.2017.25 s. 113.
[62] PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 57.
[63] PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 64.
[64] WADE, S. J.; REITER, D. Does Democracy Matter? Regime Type and Suicide Terrorism. *Journal of Conflict Ressolution* [online]. 2007, roč. 51 (č. 2) s. 329-348. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/27638551 s. 344.
[65] SOULEIMANOV, E. a kol. *Terorismus: válka proti státu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 394 s. ISBN 80-86861-76-7. s. 40.

terorismu, snaha o zkoumání typického profilu sebevražedného teroristy či postavení žen v teroristických organizacích.

Jednou z nejlepších prací je studie od Marthy Crenshawové *Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay*, v níž se kriticky hodnotí argumenty předních odborníků, jakými jsou Mia Bloomová, Diego Gambetta, Robert Pape, Ami Pedahzur a dalších devět autorů, kteří publikovali svá díla od roku 2002. S ohledem na neexistenci žádného univerzálně přijatelného vysvětlení sebevražedného terorismu, navrhuje jej metaforicky popsat jako „*fatální koktejl: náboženskou doktrínu, která slibuje věčný život, deprivaci, která nenabízí žádnou naději, nacionalismus a trápení žít pod vojenskou okupací*“[66]. Závěrem své studie si pokládá otázky pro další výzkum a také zmiňuje několik analytických problémů, jimž zkoumání sebevražedného terorismu čelí – zejména neexistence skutečně komplexní databáze sebevražedných teroristických útoků, nadměrná agregace a slučování nesmírně rozdílných sebevražedných teroristických kampaní.[67]

Pro tuto práci je stěžejní kniha *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism* od Roberta Papea. Ten vnímá sebevražedný terorismus jako „*nejagresivnější formu terorismu*“[68], jelikož cílem je zabít co nejvíce lidí. Avšak v pojetí sebevražedného terorismus Roberta Papea je problematické, že nedodržuje široce přijímanou definici terorismu jako útoku proti civilistům a směšuje je s útoky proti vojenským uniformovaným osobám, což bývá nazýváno jako akt partyzánství.[69] I jeho další argumenty byly podrobeny kritice:

1. teorie nevysvětluje trendy v sebevražedných teroristických útocích – od roku 2000 není možné s jistotou tvrdit, že jsou všechny skutečně spojeny s mezinárodní intervencí (například Pákistán, Jemen);

[66] CRENSHAW, M. Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay. *Security Studies* [online]. 2007, roč. 16 (č. 1), s. 133-162. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410701304580 s. 155.
[67] CRENSHAW, M. Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay. *Security Studies* [online]. 2007, roč. 16 (č. 1), s. 133-162. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410701304580 s. 160-162.
[68] PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 10.
[69] MOGHADAM, A. Suicide Terrorism, Occupation, and the Globalization of Martyrdom: A Critique of Dying to Win. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2006, č. 29 (roč. 8), s. 707-729. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10576100600561907 s. 710.

2. problematické tvrzení týkající se Al-Káidy – otázka, zda může být americká přítomnost na Arabském poloostrově považována za mezinárodní intervenci;
3. dataset obsahuje jen data mezi lety 1980-2003 – některé významné sebevražedné teroristické útoky po dni 11. 9. 2001 tudíž nejsou zahrnuty, což by mohlo změnit výsledná statistická data úspěšnosti;
4. zkoumal případy, kdy byly sebevražedné teroristické útoky provedeny – bez zahrnutí nulových případů (výběr na základě závislé proměnné);
5. zkreslení výběru.[70]

Jednu z kritik je možné nalézt v článku *Suicide Terrorism, Occupation, and the Globalization of Martyrdom: A Critique of Dying to Win* od Assafa Moghadama, jenž zpochybňuje teorii Roberta Papea, jelikož tvrdí, že jeho používané definice mohly zkreslit data – podle Assafa Moghadama pouze malá část sebevražedných teroristických útoků z 315 sebevražedných teroristických útoků identifikovaných Robertem Papem splňuje široce přijímanou definici terorismu jako útoky proti civilistům, počítá simultánní sebevražedné teroristické útoky jako jeden a 54% úspěšnost sebevražedných teroristických kampaní je přehnaná a reálně se jedná o 24%.[71] K teorii Roberta Papea se takto též vyjadřuje Jeff Goodwin ve svém článku *What Do We Really Know about (Suicide) Terrorism?*, kde souhlasí s jeho tezí, že americká zahraniční politika přispívá k motivaci sebevražedných teroristů, ale nedomnívá se, že vojenská okupace sama o sobě tento jev dokáže vysvětlit – kromě nacionalismu může sebevražedný terorismus podnítit ideologie islamismu nebo anarchismu.[72] V českém jazyce tuto relativně neznámou teorii též více přibližuje Karel Černý ve svém článku *Příčiny a logika sebevražedného terorismu podle Roberta A. Papea: Kritické uvedení do jedné ambiciózní teorie*, kde kriticky rozebírá strategickou, sociální a individuální logiku.[73] Jakkoli je kritika nacionalistické teorie Roberta Papea podnětná, je třeba se na tuto teorii opět zaměřit, což je záměrem této práce.

[70] COLLARD-WEXLER, S.; PISCHEDDA, C.; SMITH, M. G. Do Foreign Occupations Cause Suicide Attacks?. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2014, roč. 58 (č. 4), s. 625-657. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0022002713478558 s. 627-628.
[71] MOGHADAM, A. Suicide Terrorism, Occupation, and the Globalization of Martyrdom: A Critique of Dying to Win. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2006, č. 29 (roč. 8), s. 707-729. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10576100600561907 s. 710, 712.
[72] GOODWIN, J. What Do We Really Know about (Suicide) Terrorism? *Sociological Forum* [online]. 2006, roč. 21 (č. 2), s. 315-330. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/4540944 s. 323.
[73] ČERNÝ, K. Příčiny a logika sebevražedného terorismu podle Roberta A. Papea: Kritické uvedení do jedné ambiciózní teorie. *Historická sociologie* [online]. 2017, roč. 1, s. 93-117. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.14712/23363525.2017.25 s. 107-113.

Problematiku kořenů a motivace sebevražedných teroristických útoků zevrubně objasňuje Ami Pedahzura ve své knize *Root Causes of Suicide Terrorism: The Globalization of Martyrdom*, kde rovněž uvádí i často aplikovanou třístupňovou analýzu – individuální, společenská a organizační úroveň.[74] Literatura týkající se kořenů sebevražedného terorismu zmiňuje především čtyři základní teorie – individuálně-psychologickou, kulturně-náboženskou, ekonomickou a politicko-nacionalistickou. Každá těchto z teorií poskytuje cenný vhled do příčin sebevražedného terorismu, nicméně ani jedna z těchto teorií se nestala dominantní. Proto někteří akademici upustili od hledání jediné zastřešující teorie vysvětlující příčiny sebevražedného terorismu a namísto toho argumentují, že terorismus je multidimenzionální fenomén a vždy se tak jedná o komplex faktorů.

Níže jsou v tabulce pro přehlednost sumarizovány některé hlavní argumenty těchto teorií.

[74] PEDAHZUR, A. (ed.). *Root Causes of Suicide Terrorism: The Globalization of Martyrdom*. 1. vydání. New York: Routledge, 2006. 224 s. ISBN 9780203964910. s. 89-99.

Tabulka 1: Souhrn alternativních vysvětlení příčin sebevražedného terorismu

Teorie	*Autor (rok)*	*Hlavní argument*
Individuálně-psychologická	Sarraj (2002)	primární je zoufalství, beznaděj
	Pape (2005)	muži x ženy, 15-52 let, vzdělaní x nevzdělaní, svobodní x ženatí, izolovaní x sociální integrovaní
	Pedahzur (2005)	teroristické organizace mohou mít větší vliv než povaha jedince
	Lankford (2010)	vykazování sebevražedných tendencí
Kulturně-náboženská	Bloomová (2005)	racionální volba potom, co vše selže
	Pape (2005)	náboženský fundamentalismus může hrát roli (původně odmítnutí)
	Pedahzur (2005)	důvodem je autoritářská struktura osobnosti islámských společností
	Speckhardová (2005)	náboženství je nejdůležitější při náboru
Ekonomická	Krueger, Malečková (2003)	průměrný příjem a úroveň vzdělání je ve vyšší než u zbytku komunit
	Abadie (2006)	ekonomické výkyvy státu neovlivňují úroveň sebevražedného terorismu
	Benmelech (2010)	chudoba umožňuje nabírat vzdělanější a kvalifikovanější adepty
	Piazza (2015)	ekonomická diskriminace menšin zvyšuje zranitelnost vůči domácímu terorismu
Politicko-nacionalistická	Pape (2005)	zahraniční okupace je prvotní příčina
	Moghadam (2006)	zahraniční okupace není ani jediná, ani dominantní příčina
	Atran (2006)	nacionalismus není příčina
	Goodwin (2006)	kromě nacionalismu může být motivující ideologií i islamismus a anarchismus

Zdroj: vlastní zpracování.

S ojedinělou tezí o sebevražedném terorismu přicházejí akademici ze švédského institutu FOI ve studii *Suicide Bombers and Society: A study on Suicide Bombers in Afghanistan and Pakistan*. Podle Ann Wilkensové, bývalé švédské velvyslankyně v Pákistánu, je jednou z příčin absence vlády práva a pocit frustrace vůči vlastnímu státu neschopného zajistit bezpečnost. Tato příčina je úzce spjata s mezinárodní intervencí –

obyvatelé přestávají mít schopnost rozlišit mezi intervenujícím zahraničním aktérem a samotným státním aparátem.[75] Jiná studie poté uvádí, že jednou z hlavních příčin sebevražedného terorismu není samotná mezinárodní intervence, jako spíše to, co následuje po ní, kdy se bezpečnostní státní aparát stává téměř nedotknutelným. Příčinnou sebevražedného terorismu dle tohoto přístupu tak mezinárodní intervence per se, nýbrž pocit osobního ponížení, jenž je s mezinárodní intervencí asociován místním obyvatelstvem.[76]

Třebaže mezinárodní intervence může vysvětlit některé z případů sebevražedného terorismu, nedokáže vysvětlit, proč ji některé teroristické organizace užívají, a jiné ne. Teorie adaptační kapacity a šíření vojenských inovací v knize *The Diffusion of Military Power: Causes and Consequences for International Politics* od Michaela Horowitze tvrdí, že může také vysvětlit přijetí taktiky sebevražedných teroristických útoků u nestátních aktérů. Tvrdí, že „*šíření vojenské moci se většinou řídí dvěma faktory: mírou finanční náročnosti nutné k přijetí vojenské inovace a výše organizačního kapitálu nutného k přijetí vojenské inovace*“[77], tzn. že nižší požadavky na přijetí vojenské inovace způsobí větší šíření a tím i větší přijetí. Jeho argumentem je, že zatímco je finanční náročnost sebevražedného teroristického útoku poměrně nízká, vyžaduje vysokou úroveň organizačního kapitálu – z tohoto důvodu více byrokratizované teroristické organizace s vyvinutou jinou taktikou pravděpodobně taktiku sebevražedného terorismu nepřijmou.[78] Vazby na jiné teroristické organizace jsou rozhodující pro usnadnění procesu šíření a přijímání taktiky sebevražedných teroristických útoků.[79]

Mezinárodní intervence

O mezinárodní intervenci by se nedalo mluvit bez ukotvení v mezinárodním právu veřejném. Tím se zabývá *The Oxford Handbook of the Use of Force in International Law*,

[75] WILKENS, A. *Suicide Bombers and Society: A study on Suicide Bombers in Afghanistan and Pakistan* [online]. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2011. 65 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--3058--SE4 s. 4.
[76] GASINSKA, K.; BOHMAN, E. *Joint Force of the Group of Five* [online]. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2017. 60 s. [cit. 2019-07-01]. Dostupné z: https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4548--SE
[77] HOROWITZ, M. *The Diffusion of Military Power: Causes and Consequences for International Politics*. 1. vydání. New Jersey: Princeton University Press, 2010. 264 s. ISBN 978-0691143965. s. 9.
[78] HOROWITZ, M. *The Diffusion of Military Power: Causes and Consequences for International Politics*. 1. vydání. New Jersey: Princeton University Press, 2010. 264 s. ISBN 978-0691143965. 177-178.
[79] HOROWITZ, M. *The Diffusion of Military Power: Causes and Consequences for International Politics*. 1. vydání. New Jersey: Princeton University Press, 2010. 264 s. ISBN 978-0691143965. s. 181.

včetně analýzy klíčových pojmů používaných v Chartě OSN jako je intervence, ozbrojená intervence, ozbrojený útok, ohrožení míru, akt agrese a hrozba síly.

Byť staršího data vydání, tak kniha od Hedleyho Bulla *Intervention in World Politics* nabízí dobrý úvodní vhled do tématu mezinárodní intervence a ospravedlnění zásahu v současném světě – diskutuje jejich výhody a nevýhody, úspěchy a neúspěchy, rozdíly jednostranného versus kolektivního zásahu a fungování států v systému mezinárodní vztahů.

Naproti tomu novější je kniha od Aysegula Aydina *Foreign Powers and Intervention in Armed Conflicts*, v níž pokrývá různé druhy intervencí (diplomatické, ekonomické, vojenské) a na podkladě studie více než 3 000 zásahů od 2. světové války vytváří model intervence stavějící do popředí ekonomické zájmy, což je motiv bezesporu aktuální.

Na problematiku mezinárodních intervencí, hlavně ve smyslu konceptu humanitární intervence, byla také soustředěna značná akademická pozornost. Rozmanité přístupy k dilematu humanitárních intervencí nabízí sborník *Humanitarian Intervention – Ethical, Legal and Political Dilemmas* od Jeffa L. Holzgrefe a Roberta O. Keohane pojednávající o etických, legálních a politických dilematech.

Propojení sebevražedného terorismu a mezinárodní intervence

Na téma vztahu sebevražedného terorismu a mezinárodní intervence byly zejména publikovány různé kvantitativní studie. Z novějších studií lze uvést články *Do Foreign Occupations Cause Suicide Attacks?* od Simona Collard-Wexlera a Costantino Pischedda, *Foreign Military Interventions and Suicide Attacks* od Seung-Whan Choi a Jamese A. Piazza.

Článek od Simona Collard-Wexlera a Costantino Pischedda *Do Foreign Occupations Cause Suicide Attacks?* zkoumající vliv zahraniční okupace na pravděpodobnost objevení sebevražedných teroristických útoků částečně potvrdil tezi Roberta Papea, že zahraniční okupace/mezinárodní intervence může být spouštěčem výskytu sebevražedného terorismu. Nicméně kritizuje zkreslení výzkumu – Robert Pape nerozlišuje mezi zahraniční okupací (stát napadá jiný stát) a domácí okupací (menšinová skupina se cítí být utlačovaná), přičemž domácí okupace není spojena s vyšším rizikem

sebevražedného terorismu; teorii Roberta Papea tak nejde zevšeobecnit.[80] Dále autoři konstatují, že čím více jsou síly zahraničních vojáků mechanizované, tím pravděpodobnější budou cíle sebevražedných teroristických útoků.[81]

Důležitost chápání strategického prostředí spolu s modifikováním taktiky demonstrují Seung-Whan Choi a James A. Piazza v článku *Foreign Military Interventions and Suicide Attacks*, kde na podkladě dat z let 1981-2005 ze 138 států potvrzují, že mezinárodní intervence pomocí pozemního vojska vede ke zvýšení pravděpodobnosti sebevražedných teroristických útoků.[82] Jenže toto neimplikuje přímo souvislost mezi oběma zkoumanými fenomény.

1.4 Shrnutí

Na základě předchozích kapitol je možné zjištěné poznatky o sebevražedném terorismu a mezinárodní intervenci shrnout následovně.

Sebevražedný terorismus je založen na páchání násilných činů povětšinou prostřednictvím nějakého výbušného zařízení, kdy cílem jsou nejčastěji civilisté. Sebevražedný teroristický útok je takový útok, při němž pro zabití ostatních musí sám útočník zemřít – což je i definice, se kterou bude tato práce nadále pracovat. Využití sebevražedného terorismu jako taktiky teroristických organizací v asymetrickém konfliktu není náhodné, naopak se jedná o úmyslnou a organizovanou činnost přinášející teroristickým organizacím výhody. Sebevražedný terorismus je typicky součástí větších kampaní k dosažení strategických cílů teroristické organizace, někdy se ale používá jako poslední možnost, kdy již všechny jiné metody selhaly. Třebaže žádný profil sebevražedného teroristy neexistuje, jedinci provádějící sebevražedný teroristický útok jsou vysoce motivovanými a racionálně smýšlejícími. Pro tuto práci jsou sice zásadní nacionalistické cíle, přesto osobní frustrace, potencionální benefit a náboženství mohou i nadále hrát roli.

[80] COLLARD-WEXLER, S.; PISCHEDDA, C.; SMITH, M. G. Do Foreign Occupations Cause Suicide Attacks?. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2014, roč. 58 (č. 4), s. 625-657. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0022002713478558 s. 651.
[81] Tamtéž.
[82] CHOI, S. W.; PIAZZA, J. A. Foreign Military Interventions and Suicide Attacks. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2017, roč. 61 (č. 2), s. 271-297. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002715576575 s. 291.

Mezinárodní intervence je hodnotově neutrální pojem, který lze chápat buď jako nenásilný vnější tlak, nebo jako vojenskou angažovanost. Jelikož existuje množství definic, z nichž žádná neodpovídá potřebám této práce, byla vytvořena následující definice – zásah do vnitřních nebo vnějších záležitostí státu provedený ze strany jiného státu (popřípadě koalice států), který zejména obsahuje využití ozbrojených prostředků (fyzickou přítomnost vojsk), případně i neozbrojené prostředky, a je bez svolení dotčeného státu.

2 Data a metodologie

V této části je představen základní metodologický rámec této práce, včetně logiky výběru zkoumaných případů a zdrojů dat.

2.1 Výzkumná otázka, výzkumný záměr

Základní výzkumná otázka této práce zní: *Platí, že sebevražedný terorismus bývá primárně zapříčiněn mezinárodními intervencemi?*

Tato výzkumná otázka navazuje na předchozí převážně kvantitativní studie a vychází z pozorované souvislosti mezi fenomény sebevražedného terorismu a mezinárodními intervencemi. Jelikož tato práce má více kvalitativní povahu a pracuje s omezeným počtem případů, je nezbytné překročit analýzu mezipřípadových korelací zkoumaných fenoménů a zaměřit se na hlubší prozkoumání vybraných případů. Jinak řečeno, analýzu posílí vnitropřípadové srovnání.

Základní analýzou prosté korelace mezi probíhající mezinárodní intervencí a počtem sebevražedných teroristických útoků došlo k vytipování případů s pozitivní korelací daných proměnných, stejně jako případů, kdy nárůst počtu sebevražedných teroristických útoků není spojen s mezinárodní intervencí. Takto vytipované případy jsou zkoumány metodou vícepřípadové studie (multiple case study) s cílem odhalit kauzalitu mezi dvěma výše popsanými fenomény. V úvodu zmíněné tvrzení, že mezinárodní intervence je příčinou sebevražedného terorismu jako potenciálně efektivního prostředku boje s nepřítelem s asymetrickými parametry, je v tomto případě základní výzkumnou hypotézou. Na začátku této práce se má za to, že kauzalita mezi fenomény mezinárodní intervence a sebevražedným terorismem je přímá, tzn. že se zahájením zahraniční mezinárodní intervence na daném území výrazně vzroste počet sebevražedných teroristických útoků. Nicméně během samotného výzkumu konkrétních případů (s pozitivní či negativní korelací) se může ukázat, že kauzalita mezi proměnnými probíhá v opačném směru, či že existují zcela jiné proměnné kauzálně působící na výskyt sebevražedného terorismu. V takovém případě budou základní výzkumné hypotézy doplněny o výzkumné hypotézy nové.

2.2 Teoretický rámec, výzkumné hypotézy

Teoretický rámec této práce se opírá o dva základní koncepty, mezi nimiž hledá kauzální vztah. Jedním z nich je pojem sebevražedný terorismus, tím druhým je mezinárodní intervence.

Pro účely této práce jsou pro oba základní koncepty používány tyto definice: Sebevražedným terorismem se rozumí útok, při němž pro zabití ostatních musí sám útočník zemřít. Mezinárodní intervencí se rozumí zásah do vnitřních nebo vnějších záležitostí státu provedený ze strany jiného státu (popřípadě koalice států), který zejména obsahuje využití ozbrojených prostředků (fyzickou přítomnost vojsk), případně i neozbrojené prostředky, a je bez svolení dotčeného státu.

Základním výzkumným předpokladem je, že přítomnost mezinárodních intervencí je spouštěčem sebevražedných teroristických útoků. V tomto kontextu dochází ke zkoumání tří následujících výzkumných hypotéz s jasně stanoveným odůvodněním dané výzkumné hypotézy:

H1: *Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu.*

Aby mezinárodní intervence byla příčinou sebevražedného terorismu, je třeba předpokládat, že před započetím mezinárodní intervence na území zkoumaného státu tento fenomén nebyl přítomen (anebo byl přítomen v ojedinělých případech). Z tohoto důvodu by sebevražedný terorismus měl být přímou odpovědí na mezinárodní intervenci a přítomnost cizích vojsk na území státu. Druhou možností je, že sebevražedný terorismus započal v průběhu mezinárodní intervence. V rámci této výzkumné hypotézy je nutné sledovat především to, zda teroristické útoky (s výjimkou tzv. vlků samotářů) nebyly na území zkoumaných států přítomny už před zahájením mezinárodní intervence.

H2: *V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení.*

Má-li sebevražedný terorismus být odpovědí na mezinárodní intervenci, lze předpokládat, že nebude používán k vnitropolitickým cílům. Po skončení mezinárodní intervence by tudíž mělo dojít k poklesu frekvence sebevražedných teroristických útoků. Empirická data o dosud proběhlých mezinárodních intervencích napovídají, že tato výzkumná hypotéza nebude pravdivá.

H3: *Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.*

Navzdory k tomu, že v některých zkoumaných případech došlo k ukončení mezinárodní intervence, ale sebevražedný terorismus se stále vyskytuje (v menší či srovnatelné míře), dá se předpokládat, že se ze zbraně proti mezinárodní intervenci stal nástroj domácí politiky. Tento předpoklad by měl platit jedině pro ty případy, kde byla již mezinárodní intervence ukončena.

2.3 Proměnné, operacionalizace

Nezávislou proměnnou je přítomnost mezinárodní intervence, která by měla působit na závislou proměnnou v podobě růstu intenzity sebevražedných teroristických útoků. Ovšem není možné říci, že každá mezinárodní intervence podnítí sebevražedné teroristické útoky stejné intenzity a stejného rozsahu – počty sebevražedných teroristických útoků jsou pouze orientační, respektive kontrolní, proměnnou nemající přímou vazbu s mezinárodní intervencí. Dalšími nezávislými proměnnými jsou politický systém (demokracie x autokracie), ekonomické podmínky (bohatství x chudoba), náboženství (islám x ostatní náboženství).

Na tomto místě je důležité poznamenat, že statistická data nepotvrzují tak velkou spojitost mezi vznikem sebevražedného terorismu a jakýmkoliv náboženstvím. Co se týče islámského fundamentalismu, tak ten je Robertem Papem spojován přibližně s polovinou sebevražedných teroristických útoků z let 1980-2003.[83]

K převedení výzkumu do praktické fáze bylo potřeba nejdříve obě proměnné operacionalizovat. Při výběru dat týkajících se sebevražedného terorismu hrála významnou roli dvě kritéria, a to období let 1982-2016 a státy, kde proběhlo alespoň 10 sebevražedných útoků v průběhu alespoň jednoho roku v rámci zkoumaného období. Do tohoto datasetu byla přidána druhá proměnná, a to mezinárodní intervence v binární soustavě: 1 – probíhala, 0 – neprobíhala.

[83] PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0. s. 15.

2.4 Zdroje dat

Data byla získána z databáze Suicide Terrorism Database univerzity v Chicagu obsahující přehled sebevražedných útoků od roku 1974 a (zatím) do roku 2016. Databáze je totiž každoročně manuálně aktualizovaná. Avšak během zpracovávání této práce se tato dříve volně přístupná databáze stala nedostupnou, a to přibližně na přelomu dubna/května 2019.

Sebevražedné teroristické útoky jsou v rámci této databáze kódovány dle roku spáchání, lokality spáchání, teroristické organizace, kampaně, cíle, použité zbraně a pohlaví útočníka.[84]

Suicide Terrorism Database definuje sebevražedný teroristický útok jako „*útok, při němž se útočník zabije v úmyslném pokusu zabít ostatní*“[85]. Kromě této definice musí sebevražedný teroristický útok splňovat dvě podmínky pro zařazení do databáze, a to 1. alespoň jeden útočník se musí zabít a 2. sebevražedný teroristický útok musí být ověřen nejméně dvěma nezávislými zdroji.[86] Databáze zahrnuje jenom sebevražedné teroristické útoky prováděné nestátními subjekty; databáze nezahrnuje sebevražedné teroristické útoky schválené vládami členských států, neúspěšné sebevražedné teroristické útoky bez výbuchu výbušnin nebo se zapříčiněním detonace někým jiným než útočníkem, sebevražedné mise se smrtí útočníka ale ne jeho vlastní rukou.[87]

2.5 Výběr zkoumaných případů

Získaný finální dataset byl analyzován za pomoci statistické metody – deskriptivní analýzy. Na jejím základě pak byl určen samotný výběr případů: buď se jedná o využití sebevražedného terorismu v době mezinárodní intervence (graf č. 1), nebo se jedná o nástroj vnitřní politiky (graf č. 2). Z grafu č. 1 vychází následující výběr států – Afghánistán, Irák, Palestina, Sýrie; zatímco z grafu č. 2 vychází následující výběr států – Irák, Izrael, Nigérie, Pákistán, Srí Lanka.

[84] Suicide Attack Database. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://cpost.uchicago.edu/suicide_attack_database/suicide_attack_database/
[85] Explaining the Numbers. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://cpost.uchicago.edu/suicide_attack_database/explaining_the_numbers/
[86] Tamtéž.
[87] Tamtéž.

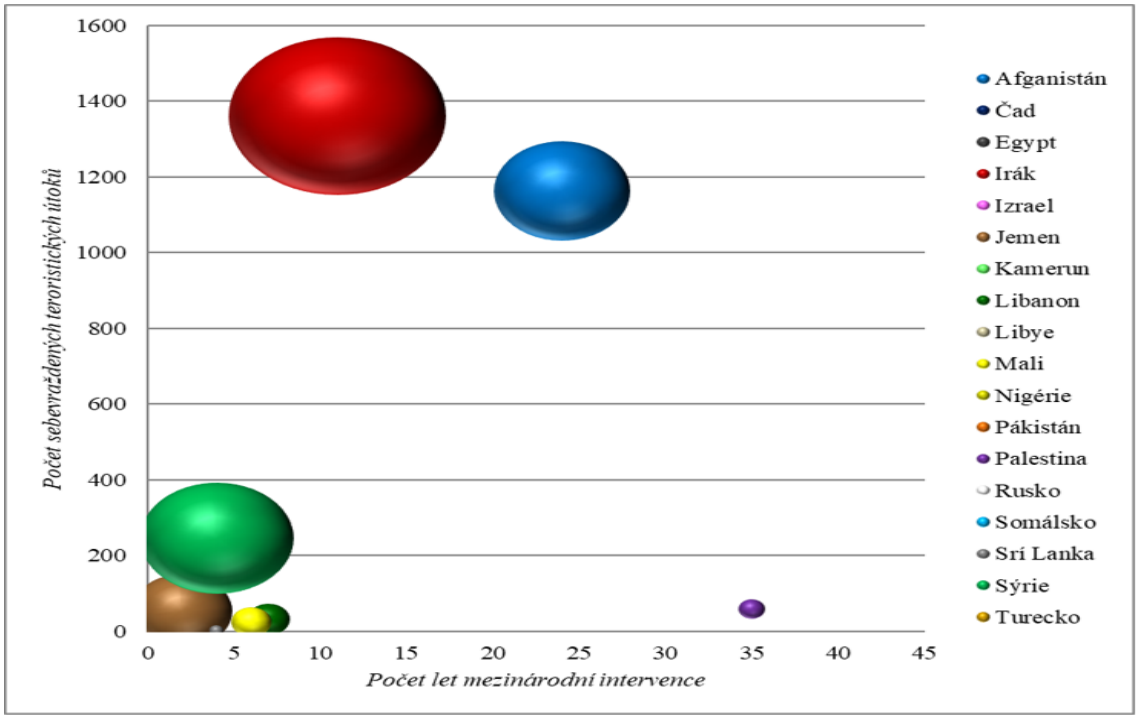

Graf 1: Počet sebevražedných teroristických útoků v době mezinárodní intervence[88]

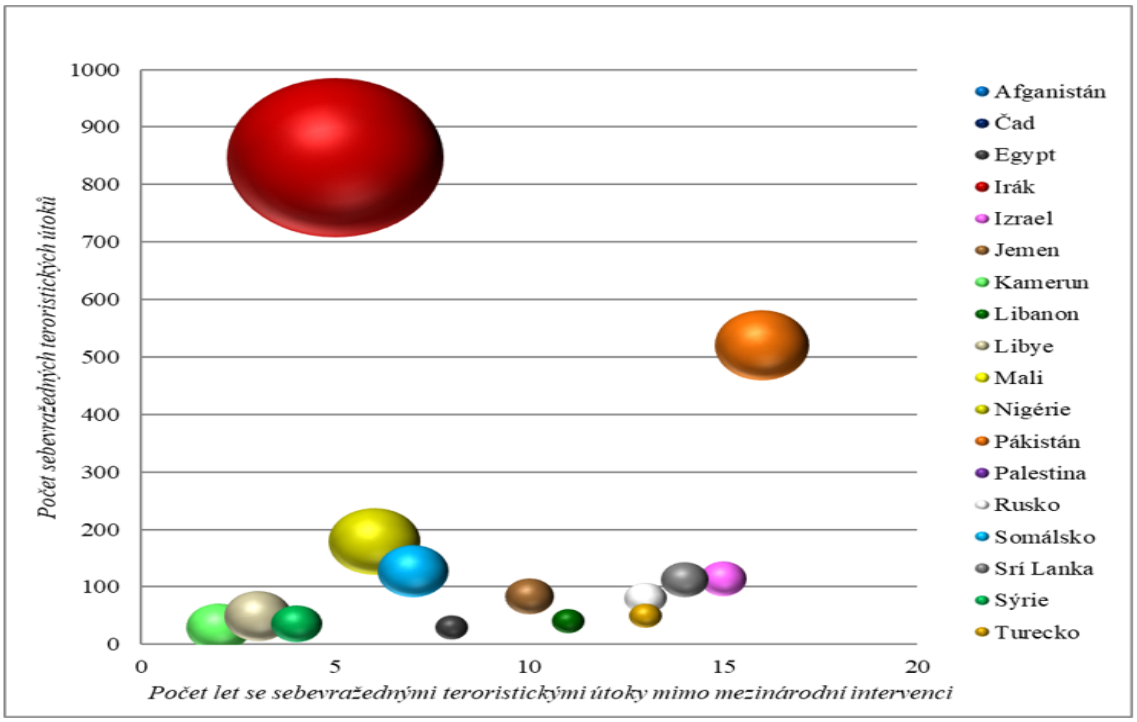

Graf 2: Počet sebevražedných teroristických útoků mimo mezinárodní intervenci[89]

[88] Vlastní zpracování, zdroj dataset. Velikost buněk v grafu odpovídá vždy počtu sebevražedných teroristických útoků za 1 rok.
[89] Vlastní zpracování, zdroj dataset. Velikost buněk v grafu odpovídá vždy počtu sebevražedných teroristických útoků za 1 rok.

Na základě statistického zpracování jsou pro výběr výzkumného vzorku v zásadě možné strategie výběru typického případu, extrémních případů, deviantních případů, rozmanitých případů apod. K této problematice Jason Sewright uvádí, že nejvýhodnější strategií je volba deviantních anebo extrémních případů, protože další strategie fungují méně dobře – deviantní případy (anomálie) jsou užitečné k objevování zdrojů chyb měření, informací o kauzálních drahách a eventuálně mohou vést k nalezení nových nezávislých proměnných; naproti tomu extrémní případy (netypické případy) jsou užitečné pro zjišťování zdrojů měřících veličin a objevování vzájemných vztahů proměnných a objevování těch nejdůležitějších.[90]

Pro účely této práce tedy výzkumný vzorek tvoří případy Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a Palestiny. Zdůvodnění výběru těchto případů je následující:

- Afghánistán (1979-1989, 2001-současnost) – extrémní případ v dlouhém trvání mezinárodní intervence a velkém počtu sebevražedných teroristických útoků
- Irák (1990-1991, 2003-2011) – deviantní/extrémní případ v počtu sebevražedných teroristických útoků
- Pákistán – deviantní případ v žádné mezinárodní intervenci a velkém počtu sebevražedných teroristických útoků
- Palestina a Izrael (1967-současnost) – extrémní případ v dlouhém trvání mezinárodní intervence, pro Palestinu je to reakce na mezinárodní intervenci, pro Izrael je to nástroj vnitřní politiky

Pokud je zvolená teorie Roberta Papea pravdivá, je možno v konkrétních případech očekávat následující výsledky testování výzkumných hypotéz:

[90] SEWRIGHT, J. The Case for Selecting Cases That Are Deviant or Extreme on the Independent Variable. *Sociological Methods & Research* [online]. 2016, roč. 45 (č. 3), s. 493-525. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0049124116643556 s. 520.

Tabulka 2: Očekávané výsledky testování výzkumných hypotéz – při platnosti teorie Roberta Papea

Případy států se sebevražednými teroristickými útoky	*Vývoj před mezinárodní intervencí (viz H1)*	*Vývoj v průběhu mezinárodní intervence (viz H2)*	*Vývoj po skončení mezinárodní intervence (viz H3)*
Afghánistán	přijata	nepřijata	nepřijata
Irák	přijata	přijata	přijata
Pákistán	nepřijata	nepřijata	přijata
Palestina	přijata	nepřijata	nepřijata

Zdroj: vlastní zpracování.

3 Empiricko-analytická část

V předešlé části byly vytyčeny tři výzkumné hypotézy, jejichž testováním se zabývá tato část práce. Analyzovány jsou sebevražedné teroristické kampaně spolu s vlivy mezinárodních intervencí v případech Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a Palestiny.

Každá z následujících čtyř případových studií vychází z následující struktury: 1. zdůvodnění důvodu výběru případu; 2. nastínění historických souvislostí a příčin mezinárodní intervence; 3. představení hlavních aktérů; 4. analýza sebevražedné teroristické kampaně; 5. zodpovězení stanovených výzkumných hypotéz.

3.1 Afghánistán

Důvodem pro zvolení případové studie Afghánistánu je, že se jedná o extrémní případ v dlouhém trvání mezinárodní intervence a velkém počtu sebevražedných teroristických útoků. Mezinárodní intervence v Afghánistánu probíhala v letech 1979-1989 a 2001-současnost.

Afghánistán patří mezi nejčastěji zmiňované státy v souvislosti se sebevražedným terorismem.[91] Zvláště během posledních dvou desetiletí se sebevražedné teroristické útoky v Afghánistánu staly častým jevem.

Historický exkurz

Historie Afghánistánu se nedá charakterizovat jako poklidná; je plná násilných konfliktů a nestability. Jeho moderní historie může být rozdělena do tří hlavních období: sovětská invaze (1979-1989)[92], občanská válka a vzestup Talibanu (1989-2001) a americká intervence (2001-současnot).

Situace v Afghánistánu byla během 70. let 20. století poměrně nestabilní – tradiční monarchie Záhira Šáha padla v roce 1973, ovšem ani vojenský režim Muhammada Daúda

[91] INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. *Global Terrorism Index 2018: Measuring and Understanding the Impact of Terrorism* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf s. 20.
[92] NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4. s. 222-225.

neměl dlouhého trvání; následně se k moci v roce 1978 dostal pro sovětsky orientovaný Núr Mohamad Tárakí. Situace v Afghánistánu získala jiný rozměr v roce 1979, kdy došlo v sousedním Íránu ke změně státního uspořádání, v důsledku čehož se Spojené státy americké začaly obávat průniku Sovětského svazu k Perskému zálivu, zatímco Sovětský svaz se začal obávat šíření islámských režimů ve svém okolí. Spouštěče sovětské invaze byly v zásadě dva – zavraždění 50 sovětských poradců během povstání v Hératu v březnu roku 1979 (politbyro si stále drželo odstup) a posléze žádost afghánského vedení (Hafizullah Amin) o pomoc Američanů. Sovětské jednotky tak provedly v prosinci roku 1979 rychlý převrat a dosadily Babraka Karmala, jenž neměl podporu místního obyvatelstva. Afghánistán byl tak uvržen do deset let trvajícího konfliktu, kde na jedné straně stál Sovětský svaz a instalovaný Babraka Karmal, zatímco na druhé Muhamedžíni, vyzbrojovaní Spojenými státy americkými skrze Pákistán.

Rychlé stažení sovětských sil v roce 1989 vyústilo v Afghánistánu v občanskou válku a totální anarchii. Tohoto mocenského vakua využila ke svému vzestupu skupina složená z Muhamedžínů bojující dříve proti sovětské invazi (většinou Paštunové) nazývaná Taliban, která nastolila přísný represivní řád spolu s radikální formou islámu a striktním dodržováním práva šaría.[93] Taliban převzal kontrolu nad Afghánistánem v roce 1996 a vládl až do roku 2001.

V reakci na sebevražedné teroristické útoky ze dne 11. 9. 2001 ve Spojených státech amerických a po nesplnění podmínek uložených Talibanu (uzavřít výcvikové tábory teroristů a předat ukrývajícího se vůdce teroristické organizace Al-Káida Usáma bin Ladena), zahájila dne 7. 10. 2001 americká administrativa Operation Enduring Freedom s cílem Taliban zničit, což se povedlo za méně než tři měsíce.[94] Následně v prosinci roku 2001 vydala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 1386, která schválila rozmístění mnohonárodních sil v rámci mise International Security Assistance Force v Kábulu a jeho okolí, aby pomohla stabilizovat Afghánistán a vytvořila podmínky pro rozvoj míru a obnovu státu.[95] Mandát této mise byl rozšířen v roce 2003 na celý

[93] Timeline: Taliban in Afghanistan. *Al Jazeera* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.aljazeera.com/news/asia/2009/03/2009389217640837.html
[94] The U.S. War in Afghanistan: 1999-2019. *Council on Foreign Relation* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan
[95] Rezoluce Rady bezpečnosti OSN S/RES/1386 (2001): *The Situation in Afghanistan*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/1386

Afghánistán rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1510.[96] Operation Enduring Freedom byla v roce 2015 nahrazena misí Operation Freedom´s Sentinel, která je součástí nevojenské mise NATO Resolute Support Mission.

Aktéři – Taliban, Al-Káida x Spojené státy americké a NATO

Taliban je sunnitským islámským fundamentalistickým politickým hnutím a vojenskou organizací v Afghánistánu, kde vznikl v roce 1994 jako studentské hnutí kábulské univerzity. Pod tímto pojmenováním je možné chápat tři podskupiny: relativně malé tvrdé jádro motivované ideologií, drogové vůdce motivované ziskem a místní paštunské militantní skupiny jako Haqqani orientující se podle aktuální výhodnosti.[97] Od doby svého svržení získává Taliban postupně kontrolu nad svým ztraceným územím (v polovině roku 2017 se odhadovalo, že Taliban kontroloval více než 11 % území a udržuje vysoce aktivní přítomnost ve více než 70 % afghánských provincií).[98] Na počátku roku 2019 mluvčí Talibanu zopakoval, že „*cílem je ukončení americké okupace*“[99].

Al-Káida je nadnárodní militantní islámská teroristická organizace, která v Afghánistánu měla většinu svých výcvikových středisek a která je zodpovědná za sebevražedné teroristické útoky ze dne 11. 9. 2001 ve Spojených státech amerických.

Spojené státy americké v čele s prezidentem Georgem W. Bushem vyhlásily celosvětovou tzv. válku proti terorismu, k níž se připojila řada států po celém světě.[100] NATO v této souvislosti poprvé aktivovalo čl. 5 Severoatlantické smlouvy o kolektivní obraně a v současné době zde vede nevojenskou misi Resolute Support Mission za účelem výcviku, poradenství a pomoci afghánským bezpečnostním silám a institucím,

---

[96] Rezoluce Rady bezpečnosti OSN S/RES/1510 (2003): *The Situation in Afghanistan*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/1510

[97] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 114.

[98] INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. *Global Terrorism Index 2018: Measuring and Understanding the Impact of Terrorism* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf s. 16.

[99] CONSTABLE, P.; HASSAN, S. Scores of Afghan Troops Killed in Suicide Bombing Claimed by Taliban. *The Washington Post* [online]. 2019. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/scores-of-afghan-troops-killed-in-suicide-bombing-claimed-by-taliban/2019/01/21/bdc3e2de-1d87-11e9-9145-3f74070bbdb9_story.html?noredirect=on&utm_term=.651d621f3ce3

[100] BUSH, G. W. Presidential Address to the Nation. *The White House* [online]. 2001. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011007-8.html

která v roce 2015 navázala na misi International Security Assistance Force.[101] Momentálně je v Afghánistánu přítomno přibližně 17 000 vojenských jednotek.[102]

Analýza sebevražedné teroristické kampaně

Bezprostředně po americké intervenci bylo rovněž zaznamenáno jen málo sebevražedných teroristických útoků (konkrétně v roce 2002 byl zaznamenán jeden, v roce 2003 byly zaznamenány 2, v roce 2004 byly zaznamenány 3). K postupnému nárůstu sebevražedných teroristických útoků došlo v roce 2005, kdy jich bylo zaznamenáno 20, a dále od roku 2006 došlo k jejich značnému zvýšení, kdy se počet pohyboval okolo 100 sebevražedných teroristických útoků ročně.

Graf 3: Počet sebevražedných teroristických útoků v Afghánistánu v letech 2001-2016[103]

Navzdory složité historické situaci v zemi se sebevražedné teroristické útoky začaly objevovat až po roce 2001. Během sovětské invaze v letech 1979-1989 byla

[101] NATO and Afghanistan. *NATO* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm#
[102] Tamtéž.
[103] Vlastní zpracování, zdroj dataset.

používána spíše partyzánská taktika boje a ani během vládnutí Talibanu k žádnému sebevražednému teroristickému útoku v Afghánistánu nedošlo, což bylo způsobeno negativním vnímáním sebevražedných teroristických útoků Talibanem (Paštunové byli hrdí na svou schopnost vést frontální boj)[104]. S jedním z možných vysvětlení přichází Robert Pape, jenž tvrdí, že sebevražedný terorismus je donucovací strategie proti demokraciím, tudíž že Spojené státy americké jsou jako demokratické zřízení více zranitelnější než nedemokratický Sovětský svaz.[105] Ani první zaznamenaný sebevražedný teroristický útok však nebyl spjat s žádnou mezinárodní intervencí, i když důvody pro něj byly strategické – dne 10. 9. 2001 byl zavražděn Ahmad Shah Massoud, velitel Severní aliance proti Talibanu a eventuální spojenec Spojených států amerických, agenty Al-Káida majícími bombu ukrytou ve fotoaparátu.[106]

Zpočátku se tedy sebevražedné teroristické útoky jevily jako sporadické události a probíhající vojenské mise byly relativně úspěšné, zhruba od roku 2005/2006 se Taliban opět ukázal jako závažná hrozba a sebevražedné teroristické útoky byly přijaty jako strategická taktika v boji proti mezinárodní intervenci ze strany Spojených států amerických a jejich spojenců.[107] První dva roky se totiž aliančí vojenské jednotky soustředily na okupaci Kábulu, což bylo jednak způsobeno menším počtem dostupných aliančních vojenských jednotek a jednak kvůli bezpečnostní hrozbě vůči Hamidu Karzajovi.[108] Důvody značného zvýšení sebevražedných teroristických útoků v roce 2006 je možné hledat v několika příčinách – tou nejhlavnější je ale značný nárůst a přesuny aliančních vojenských jednotek z Kábulu na jih obývaný Paštuny (provincie Kandahár a Helmand), zatímco Taliban znovu jak kapacitně, tak finančně posílil díky produkci opia, a nadto zpozoroval úspěchy sebevražedné teroristické kampaně v Iráku proti

[104] WILLIAMS, B. G. Mullah Omar´s Missiles: A Field Report on Suicide Bombers in Afghanistan. *Middle East Policy Council* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.mepc.org/journal/mullah-omars-missiles-field-report-suicide-bombers-afghanistan

[105] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 120.

[106] The U.S. War in Afghanistan: 1999-2019. *Council on Foreign Relation* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan

[107] HOROWITZ, M. C. The Rise and Spread of Suicide Bombing. *Annual Review of Political Science* [online]. 2015, roč. 18, s. 69-84. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev-polisci-062813-051049

[108] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 34.

okupaci Spojených států amerických.[109] Nechtěl se tudíž vzdát a jeho sebevražedné teroristické útoky měly představovat jedinou účinnou taktiku. Největší pokles počtu sebevražedných teroristických útoků mezi lety 2006-2014 byl v roce 2011, kdy byl shodou okolností zavražděn vůdce teroristické organizace Al-Káida Usáma bin Laden.[110] V roce 2014 pak mělo původně dojít ke stažení aliančních vojenských jednotek z Afghánistánu, vzhledem ale ke zhoršené bezpečnostní situaci, kdy Taliban více posiloval a afghánská vláda se potýkala se snižující se podporou ze zahraničí, k němu nakonec nedošlo, a to i s ohledem na opětovný nárůst sebevražedných teroristických útoků.[111]

Ačkoliv od roku 2001 sebevražedný teroristický útok podobné intenzity nebyl ve Spojených státech amerických spáchán, během mezinárodní intervence v Afghánistánu jsou tvrdé bezpečnostní cíle amerických a spojeneckých sil nejhojnějším terčem, zatímco na měkké cíle se Taliban snaží neútočit.[112]

Tyto sebevražedné teroristické útoky jsou z 90 % prováděné afghánskými občany.[113] Profilově jsou sebevražední teroristé v Afghánistánu chudí a nevzdělaní, což může být způsobeno tím, že afghánské obyvatelstvo je převážně chudé a nevzdělané.[114]

Co se týče veřejného mínění, především paštunské obyvatelstvo na jihu Afghánistánu považuje mezinárodní intervenci za nelegitimní. Proto se tam Taliban těší silné podpoře, zatímco nepaštunské obyvatelstvo je tradičně proti vládě Talibanu.[115]

---

[109] WILLIAMS, B. G. Mullah Omar´s Missiles: A Field Report on Suicide Bombers in Afghanistan. *Middle East Policy Council* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.mepc.org/journal/mullah-omars-missiles-field-report-suicide-bombers-afghanistan

[110] The U.S. War in Afghanistan: 1999-2019. *Council on Foreign Relation* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan

[111] Tamtéž.

[112] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 126.

[113] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 132.

[114] The World Factbook: Afghanistan. *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html

[115] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 129-131.

H1: Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu.

K většímu nárůstu sebevražedných teroristických útoků došlo až tři roky po zahájení americké intervence. K tomuto „zpoždění" mohlo dojít ze dvou důvodů: v první řadě po americké intervenci byl Taliban zbaven veškerého vlivu a vyhnán do horských a venkovských částí Afghánistánu, kde potřeboval čas na nabrání sil a přípravu nové taktiky boje jako odbojové síly, a dále mohl mimo jiné sehrát roli historicky negativní postoj k sebevražedným teroristickým útokům ze strany Talibanu. V tomto kontextu je třeba taktéž zdůraznit difuzi, kdy k přijetí taktiky sebevražedného terorismu Talibanem došlo až po roce 2005, kdy se Taliban mohl inspirovat úspěchy sebevražedné teroristické kampaně v Iráku – vazby na jiné teroristické organizace jsou rozhodující pro usnadnění procesu přijímání taktiky sebevražedných teroristických útoků. Mezinárodní intervenci jako takovou nelze tudíž považovat za přímý spouštěč, ale v průběhu let je evidentní, že sebevražedné teroristické útoky jsou reakcí na ni a je možné je s mezinárodní intervencí spojit – mezinárodní intervence sice není spouštěčem, ale je katalyzátorem. Tuto výzkumnou hypotézu lze proto přijmout.

H2: V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení.

Jelikož mezinárodní intervence stále probíhá, není možné tuto výzkumnou hypotézu ověřit. Nicméně po změně misí z Operation Enduring Freedom (2001-2014) na Operation Freedom´s Sentinel (2015-současnost) došlo k mírnému poklesu sebevražedných teroristických útoků. Toto může mít spojitost s klesajícími počty přítomných aliančních vojenských jednotek – v roce 2002 bylo přítomno přibližně 13 000 vojenských jednotek, v roce 2006 bylo přítomno přibližně 15 000 vojenských jednotek, v roce 2011 bylo přítomno přibližně 140 000 vojenských jednotek, v roce 2016 bylo přítomno přibližně 12 000 vojenských jednotek.[116] V kontextu toho, že sebevražedné teroristické útoky probíhají vůči spojeneckým vojenským jednotkám, je možné tvrdit, že pokles frekvence sebevražedných teroristických útoků je způsoben i poklesem potenciálních cílů. Je tak možné naznačit, že přijatá strategie je úspěšná

[116] *The Military Balance 2002, 2006, 2011, 2016*. [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/loi/tmib20?open=106&year=2006&repitition=0#vol_106_2006

a v konečném důsledku vede k postupnému stažení aliančních vojenských jednotek z Afghánistánu.

H3: Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.

Vzhledem k přítomnosti mise Operation Freedom´s Sentinel nelze mezinárodní intervenci považovat za ukončenou a sebevražedný terorismus lze stále považovat za prostředek boje proti mezinárodní intervenci. Tuto výzkumnou hypotézu nelze proto rovněž ověřit.

3.2 Irák

Důvodem pro zvolení případové studie Iráku je, že se jedná jak o deviantní, tak o extrémní případ v počtu sebevražedných teroristických útoků. Mezinárodní intervence v Iráku probíhala v letech 1990-1991 a 2003-2011.

Irák je dle statistických dat státem nejvíce zasaženým sebevražedným terorismem a tuto pozici drží již od roku 2014.[117]

Historický exkurz

První válka v Perském zálivu se odehrála na počátku 90. let 20. století, kdy irácká vojska v čele se Saddámem Husajnem vtrhla do sousedního Kuvajtu, kterému nechtěl splatit své dluhy a jako odplatu za pokus o finanční likvidaci zvýšením objemu těžené ropy.[118] Poněvadž se na území Kuvajtu nacházely obrovské zásoby světové ropy, byla odezva mezinárodního společenství velmi rychlá, přičemž poslední z celkem 12 rezolucí Rady bezpečnosti OSN 678 autorizovala použití všech prostředků k vytlačení Iráku a obnovení územní celistvosti Kuvajtu do dne 15. 1. 1991.[119] Jelikož se Saddám Husajn

[117] INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. *Global Terrorism Index 2018: Measuring and Understanding the Impact of Terrorism* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf s. 19.
[118] NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4. s. 92-93.
[119] Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 678 (1990): *Iraq-Kuwait*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/678

do uplynutí stanoveného ultimáta z Kuvajtu nestáhl, byla zahájena spojenecká Operation Desert Shield a Operation Desert Storm. Celá mezinárodní intervence neměla dlouhého trvání a dne 6. 4. 1991 byly stanoveny podmínky příměří.[120]

Počátek druhé války v Perském zálivu je možné datovat k roku 2003, kdy došlo k diplomatické přestřelce mezi Irákem a Radou bezpečnosti OSN – základem pro diplomatickou ofenzivu ze strany Spojených států amerických byla probíhající válka proti terorismu a nařčení, že Irák nedodržuje rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1441.[121] Samotná Operation Iraqi Freedom započala dne 20. 3. 2003 s cílem svrhnout režim Saddáma Husajna a zbavit jej zbraní hromadného ničení. Postup mezinárodní intervence spojeneckých vojsk byl poměrně rychlý a dne 9. 4. 2003 jednotky převzaly kontrolu nad hlavním městem Bagdádem, ale i klíčovým přístavem Basra na jihu země, poslední bašta režimu město Tikrít padlo dne 13. 4. 2003.[122] Samotný vůdce režimu Saddám Husajn byl zadržen v prosinci roku 2003 a popraven o tři roky později v roce 2006.[123] Navzdory tomu, že byl postup rychlý a samotná válka trvala pouze několik dní, po jejím skončení došlo k rozvinutí asymetrických bojových prostředků – mezi nimi byl rozšířený i sebevražedný terorismus. Záměr stáhnout americké vojenské jednotky avizoval prezident Barack Obama v roce 2010 a k oficiálnímu ukončení a stažení došlo v prosinci roku 2011.[124]

Aktéři – povstalecké skupiny, tzv. Islámský stát

V rámci Iráku působilo během 2. mezinárodní intervence několik povstaleckých skupin používajících taktiku sebevražedného terorismu: al-Jaysh al-Islam fil-'Iraq, Jaysh al-Rashidin, Jaysh al-Ta'ifa al-Mansoura, Jaysh Ansar al-Sunna a Al-Káida.[125] Tyto skupiny se lišily z hlediska geografického původu svého členství (Iráčané x jiní státní

[120] Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 687 (1991): *Iraq-Kuwait*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/687
[121] Rezoluce Rady bezpečnosti OSN S/RES/1441 (2002): *The situation between Iraq and Kuwait*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/1441
[122] Timeline of Major Events in the Iraq War. *The New York Times* [online]. 2011. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/interactive/2010/08/31/world/middleeast/20100831-Iraq-Timeline.html#/#time111_3262
[123] Tamtéž.
[124] Tamtéž.
[125] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 90-93.

příslušníci) a ideologie (islámský fundamentalismus – salafismus x sekulární), nicméně sdílely společný strategický cíl, a to vyhnat západní okupanty ze svého území a svrhnout iráckou vládu.

Tzv. Islámský stát je nyní nejaktivnější teroristickou organizací na světě, která vznikla mezi lety 2003-2011. Působící především v Iráku a Sýrii, kde se snaží vytvořit autonomní islamistický stát. Nicméně jeho schopnosti se díky mezinárodní spolupráci zmenšují – od roku 2015 přišel o 60 % svého území a 80 % svých příjmů.[126]

Analýza sebevražedné teroristické kampaně

Před rokem 2003 Irák nezažil žádný sebevražedný teroristický útok.[127] První sebevražedné teroristické útoky se začaly objevovat ihned po zahájení 2. americké intervence s cílem narušit probíhající vojenské operace, přičemž po pět let rostl jejich počet na cca 300 ročně, dokud v roce 2008 nezačaly rapidně klesat (rozdíl v počtu sebevražedných teroristických útoků v letech 2007 a 2009 činí 210 sebevražedných teroristických útoků). Po stažení amerických vojenských jednotek byl počet sebevražedných teroristických útoků oproti předcházejícím letům poměrně nízký (v roce 2011 jich bylo zaznamenáno 61 a v roce 2012 jich bylo zaznamenáno 49). K strmému nárůstu sebevražedných teroristických útoků došlo opět v roce 2013, kdy jich bylo zaznamenáno 206. Během nástupu působení tzv. Islámského státu se počet sebevražedných teroristických útoků dostal na obdobnou úroveň jako během 2. mezinárodní intervence, avšak nárůst i pokles v počtech sebevražedných teroristických útoků je meziročně více pozvolný bez výraznějších skokových změn.

---

[126] INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. *Global Terrorism Index 2018: Measuring and Understanding the Impact of Terrorism* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf s. 15.

[127] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 87.

Graf 4: Počet sebevražedných teroristických útoků v Iráku v letech 2003-2016[128]

Je patrné, že taktika sebevražedných teroristických útoků byla v Iráku přijata de facto ihned po mezinárodní intervenci na rozdíl od Afghánistánu. Příčinou může být, že po pádu režimu Saddáma Husajna a změně politického systému bez konsensu nad společnými národními hodnotami nezískala nová vláda nějak silné postavení, a proto se už tak výrazné etnické/náboženské/sociální rozdíly vystupňovaly, což povzbudilo teroristické organizace k využívání nových taktik, tj. sebevražedného terorismu.[129] Roli mohlo také sehrát „povzbuzení" iráckých občanů přímo od Usáma bin Ládina k tomu, aby páchali sebevražedné teroristické útoky, aby udeřili na cizí okupanty v jejich státě: „*Používejte moudře bomby, ne v lesích na kopcích… Nepřítel se bojí především boje v ulicích měst… Zdůrazňujeme důležitost sebevražedných teroristických útoků proti nepříteli*"[130].

[128] Vlastní zpracování, zdroj dataset.
[129] KARAMI, H. M. The Political and Social Roots of Terrorism in Iraq (2003-2017). *Journal of Arts, Science & Commerce* [online]. 2017, roč. 8 (č. 3), s. 32-37. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.18843/rwjasc/v8i3(1)/05 s. 34.
[130] SCHWEITZER, Y.; FERBER, S. G. *Al-Qaeda and the Internationalization of Suicide Terrorism* [online]. Tel Aviv: The Jaffee Center for Strategic Studies, 2005. 93 s. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://studies.agentura.ru/english/library/memo78.pdf s. 78.

Důvody poklesu sebevražedných teroristických útoků v letech 2007-2009 Robert Pape ospravedlňuje změnami ve dvou nejproblematičtějších regionech Bagdádu a provincii Anbar. Jednalo se jednak o zmírnění základních zdrojů etnického napětí přesunem části obyvatel ze smíšené sunnitsko-šíitské čtvrti do více etnicky homogenních částí Bagdádu, jednak o odpor sunnitů vůči povstání a posílení postavení místních kmenových skupin v provincii Anbar, a zejména o snižování velikosti přítomných amerických a koaličních vojenských jednotek dle domluveného harmonogramu s iráckou vládou.[131]

Během 2. mezinárodní intervence byly zpočátku hlavním terčem spojenecké bezpečnostní cíle, později se začaly sebevražedné teroristické útoky zaměřovat na irácké bezpečnostní složky i na civilní cíle, aby vytvořily chaos a zároveň tak ukázaly, že bezpečnost obyvatel nedokáží ani Američané, ani irácká vláda zajistit.[132] Hlavním používaným způsobem jsou bomby umístěné v autě či kamionu.[133]

Sebevražedné teroristické útoky během 2. mezinárodní intervence byly v drtivé většině páchány Iráčany anebo lidmi ze sousedících států (Saudská Arábie, Kuvajt).[134] Třebaže šíitové tvoří nadpoloviční většinu obyvatel, tato taktika byla spojena výhradně se sunnity, kteří obviňovali americkou vládu ze svržení předcházejícího režimu ovládaného sunnity.[135] Majoritní část sebevražedných teroristů v Iráku charakterizují mladí muži, někteří bohatí, mající vzdělání, mající normální práci, ženatí, kteří nově konvertovali k islámu, bez dřívější teroristické historie či kriminální činnosti.[136] Dominantní roli náboženství, respektive náboženského fundamentalismu, během 2. mezinárodní intervence je možno v případě Iráku zpochybnit, neboť strana Baas vládnoucí v Iráku mezi lety 1958-2003 byla sekulární socialistické hnutí a ani během

[131] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 34.
[132] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 98.
[133] CORDESMAN, A. H. *The Iraq War and Lessons for Counterinsurgency* [online]. Center for Strategic and International Studies, 2006. 26 s. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://www.csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/media/csis/pubs/060316_iraqctlessons.pdf s. 4.
[134] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 32.
[135] Tamtéž.
[136] BEEHNER, L. Iraq: Suicide Attacks. *Council on Foreign Relation* [online]. 2005. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://www.cfr.org/backgrounder/iraq-suicide-attacks

vlády Saddáma Husajna nebylo islamistické hnutí příliš podporováno. Naproti tomu tzv. Islámský stát sleduje salafisitickou ideologii a usiluje o vytvoření autonomního islamistického státu.

H1: Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu.

Skutečnost, že ve sledovaném období před americkou intervencí v roce 2003 se v Iráku neobjevil žádný sebevražedný teroristický útok, potvrzuje teorii Roberta Papea, že se jedná o reakci na mezinárodní intervenci. Je nezbytné podotknout, že během americké invaze ve válce v Zálivu v roce 1991 k žádným sebevražedným teroristickým útokům nedošlo, poněvadž se nejednalo o okupaci Iráku ve smyslu dlouhodobé přítomnosti na většině území. Tato výzkumná hypotéza je proto přijata.

H2: V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení.

Na podkladě statistických dat je možné říci, že v době probíhající mezinárodní intervence bylo v Iráku spácháno nevídané množství sebevražedných teroristických útoků. Po stažení přítomných amerických a koaličních vojenských jednotek v roce 2011 se počet sebevražedných teroristických útoků snížil řádově o stovky. Tato výzkumná hypotéza je proto přijata.

H3: Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.

S ohledem na komplikované etnicko-sektářské rozdělení obyvatelstva (šíitové, sunnité, Kurdové) nelze předpokládat, že mezinárodní intervence je jediným spouštěčem. Mohou zde hrát roli i další faktory, kvůli kterým se sebevražedný terorismus mohl stát technikou boje v rámci vnitrostátní scény. V současné době je typickým příkladem teroristické organizace využívající sebevražedný terorismus v rámci vnitrostátní scény tzv. Islámský stát. Tato výzkumná hypotéza je proto přijata.

3.3 Pákistán

Důvodem pro zvolení případové studie Pákistánu je, že se jedná o deviantní případ s velkým počtem sebevražedných teroristických útoků, aniž by zde proběhla mezinárodní intervence.

Pákistán je též zajímavý tím, že je jednak jednou z největších obětí sebevražedných teroristických útoků a zároveň jedním z největších státních sponzorů teroru s cílem prosazování vlastních národních zájmů.[137] Kupříkladu během afghánské občanské války poskytla pákistánská špionážní služba vojenskou a ekonomickou pomoc Talibanu s úmyslem upevnit režim příznivý pro Pákistán, ale i po roce 2001 mělo docházet k odborné a informační podpoře.[138]

Historický exkurz

Islámská republika Pákistán byla vytvořena v roce 1947 po ukončení britské koloniální nadvlády v Indii s idejí stát se bezpečným přístavem pro všechny muslimy na indickém subkontinentu. Nový stát čelil a stále čelí dvěma zásadním problémům, a to nedostatku národní identity kvůli etnické a náboženské povaze společnosti a bezpečnostnímu dilematu v souvislosti se vztahem s Indií.[139] Obzvláště potom rivalita s Indií, respektive spor o většinově muslimský Kašmír, je ústředním tématem pákistánské politiky.

Aktéři – Tehreek-e-Taliban-e-Pakistan, pákistánská vláda, Spojené státy americké

Teroristické organizace působící v Pákistánu mají svůj původ ve válce proti sovětské okupaci Afghánistánu. Existují tři hlavní skupiny džihádistických teroristických organizací v Pákistánu: sektářské, kašmírské a Tehreek-e-Taliban-e-Pakistan. Sektářské skupiny jsou státem podporované sunnitské teroristické organizace (Deobandi groups

[137] RIEDEL, B. Pakistan and Terror: The Eye of the Storm. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 2008, roč. 618, s. 31-45. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.its.uu.se/stable/40375773 s. 31.

[138] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 141, 149.

[139] KALTENTHALER, K.; MILLER, W. J.; CECCOLI, S.; GELLEN, R. The Sources of Pakistani Attitudes toward Religiously Motivated Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2010, roč. 33 (č. 9), s. 815-835. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501424 s. 816.

Sipah-e-Sahaba, Lashkar-e-Jhangvi) proti šíitské populaci v Pákistánu.[140] Když v roce 1989 vypukla v Kašmíru muslimská vzpoura proti indické vládě, pákistánská vláda využila svého vztahu s teroristickými organizacemi (Lashkar-e-Taiba, Harkat-ul-Mujaideen, Hizbul Mujahideen) na pomoc Kašmíru a k jeho získání.[141] Za naprostou většinu sebevražedných teroristických útoků v Pákistánu je pak zodpovědný Tehreek-e-Taliban-e-Pakistan (neboli pákistánský Taliban), který je silně přítomen v severozápadní části Pákistánu, kde žije marginalizovaná populace Paštunů.[142]

S ohledem na očividnou podobu jmen afghánského Talibanu a pákistánského Tehreek-e-Taliban-e-Pakistan, je potřeba zmínit i aspekt jejich možného propojení – na ten to aspekt je možné pohlížet ze dvou úhlů pohledu, a to z pohledu Pákistánu a z pohledu obou skupin. Mezinárodní společenství v čele se Spojenými státy americkými se snažilo opakovaně různými metodami přesvědčit Pákistán, aby kontroloval Taliban, kašmírské teroristy a Al-Káidu – avšak tyto snahy měly jen omezený a krátkodobý účinek.[143] Říká se, že vznik afgánského Talibanu v roce 1994 byl podpořen pákistánskými autoritami, souběžně s počátkem afghánského Talibanu byla otevřena kancelář v pákistánských městech Kvéta a Sohrab Ghoth v Karáčí za účelem navázaní vztahů či lékařského ošetření.[144] Změny v postoji Pákistánu nastaly po sebevražedných teroristických útocích ze dne 11. 9. 2001, kdy si Pákistán potřeboval udržet spojenectví se Spojenými státy americkými, a proto byl jedním z prvních států aktivně angažovaných v tzv. válce proti terorismu a začal operovat proti Talibanu, jehož velitelství se po mezinárodní intervenci v Afghánistánu přesunulo právě do Pákistánu.[145] Empirická zjištění jinak prokazují jen málo důkazů o přímé nebo tiché vojenské koordinaci mezi

[140] KALTENTHALER, K.; MILLER, W. J.; CECCOLI, S.; GELLEN, R. The Sources of Pakistani Attitudes toward Religiously Motivated Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2010, roč. 33 (č. 9), s. 815-835. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501424 s. 817.
[141] Tamtéž.
[142] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 143-144.
[143] RIEDEL, B. Pakistan and Terror: The Eye of the Storm. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 2008, roč. 618, s. 31-45. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.its.uu.se/stable/40375773 s. 40.
[144] KHALILULLAH, S. *The Afghan Taliban´s Relationship with Pakistan* [online]. New Yersey: Princeton University, 2018. 51 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://dataspace.princeton.edu/jspui/bitstream/88435/dsp01q811kn387/1/WhitePaper_No.4%28Safi%29.pdf s. 17-18.
[145] KHALILULLAH, S. *The Afghan Taliban´s Relationship with Pakistan* [online]. New Yersey: Princeton University, 2018. 51 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://dataspace.princeton.edu/jspui/bitstream/88435/dsp01q811kn387/1/WhitePaper_No.4%28Safi%29.pdf s. 21.

afghánským a pákistánským Talibanem, což je dáno jejich rozdílným vztahem s Pákistánem – nárůst útoků afghánských Talibanu odpovídá poklesu pákistánských vojenských operací v kmenových oblastech, a naopak útoky pákistánské armády vedly k nárůstu útoků pákistánského Talibanu.[146] Je nutné zdůraznit, že hledat propojení mezi afghánským Talibanem a pákistánským Tehreek-e-Taliban-e-Pakistan je velice obtížné, protože se někdy navzájem podporují a koordinují, a někdy si zase navzájem konkurují a bojují spolu.[147] Z tohoto však nejde usuzovat na žádné bližší závěry o míře spolupráce při přípravě sebevražedných teroristických útoků.

Už od dob studené války jsou s různou mírou zapojení nepřímým aktérem v Pákistánu taktéž Spojené státy americké, které především vnímají Pákistán jako klíčového spojence v tzv. válce proti terorismu – Pákistán spolupracoval se Spojenými státy americkými mnoha způsoby, a to poskytováním logistiky, umožněním využívání vlastních vojenských zařízení, sdílením zpravodajských informací a předáváním teroristů Al-Káidy.[148] Výměnou za tuto pomoc Spojené státy americké poskytly Pákistánu více než 4 miliardy dolarů na pomoc a odpustily více než 1 miliardu dolarů v dluhu.[149] Kromě otázky terorismu se Spojené státy americké angažují v Pákistánu i v otázkách bezpečnosti, proliferace jaderných zbraní, ekonomických příležitostí v jižní Asii a šíření demokracie.

Třebaže v tzv. válce proti terorismu měl Pákistán poskytnout nejvíce podpory a zadržet nejvíce teroristů než kterýkoliv jiný stát zapojený do tohoto globálního úsilí, na domácí scéně je pákistánská vláda obviňována z toho, že je jen „*rozšířením americké vojenské nadvlády regionu*“[150]. To je příčinou podpory sebevražedných teroristických

[146] SCHRICKER, E. The Search for Rebel Interdependence: A Study of the Afghan and Pakistani Taliban. *Journal of Peace Research* [online]. 2017, roč. 54 (č. 1), s. 16-30. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343316668570 s. 26, 28.
[147] SCHRICKER, E. The Search for Rebel Interdependence: A Study of the Afghan and Pakistani Taliban. *Journal of Peace Research* [online]. 2017, roč. 54 (č. 1), s. 16-30. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343316668570 s. 16-17.
[148] HUSSAIN, T. *U.S.-Pakistan Engagement: The War on Terrorism and Beyond* [online]. Washington: United States Institute of Peace, 2005. 16 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.usip.org/publications/2005/07/us-pakistan-engagement-war-terrorism-and-beyond s. 5.
[149] Tamtéž.
[150] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 37.

útoků, jejichž hlavním cílem je ukončit spojenectví mezi Pákistánem a Spojenými státy americkými a dosáhnout stažení aliančních vojenských jednotek z Afghánistánu.[151]

Analýza sebevražedné teroristické kampaně

Sebevražedné teroristické útoky v Pákistánu začaly v 90. letech 20. století jako jedna sporadická událost, nové tisíciletí však signalizovalo každoroční postupný vzestup této taktiky (například v roce 2002 byly zaznamenány 2, v roce 2003 byly zaznamenány 3, v roce 2004 bylo zaznamenáno 7), ale v roce 2007 došlo ke zlomu, kdy počet sebevražedných teroristických útoků vzrostl asi pětinásobně na 60.

Graf 5: Počet sebevražedných teroristických útoků v Pákistánu v letech 1995-2016[152]

Z grafu č. 5 je zřetelné, že sebevražedné teroristické útoky v Pákistánu je možno rozdělit do dvou odlišných fází – mezi lety 2002-2006 a mezi lety 2007-2016 (potažmo dosud). Postupný vzestup mezi lety 2002-2006 lze vysvětlit mezinárodní intervencí

[151] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 147.
[152] Vlastní zpracování, zdroj dataset.

v Afghánistánu.[153] Zatímco nárůst sebevražedných teroristických útoků od roku 2007 má spojitost s domácí pákistánskou politikou, kdy v předcházejících dvou letech Pákistán uzavřel řadu mírových dohod s vůdci Talibanu, po roce 2006 byl na Pákistán vyvíjen ekonomický nátlak ze strany Spojených států amerických ke změně strategických priorit a pákistánská armáda provedla několik vojenských zásahů proti Talibanu, kdy Taliban zareagoval odvetným sebevražedným teroristickým útokem.[154] Tím se rozhořel konflikt mezi pákistánskou armádou a Talibanem pokračující zejména v severozápadní části Pákistánu dodnes.

Většina sebevražedných teroristických útoků se v Pákistánu provádí ve jménu radikálního islámu. Po roce 2007 se většinou zaměřovaly na státní cíle, jako na policii či armádu, včetně sebevražedných teroristických útoků na čelní representanty státu, na bývalého pákistánského prezidenta Parvíza Mušarafa nebo kandidátku na post premiéra Bénazír Bhuttovou.[155]

Na základě průzkumů veřejného mínění bylo zjištěno, že valná většina Pákistánců považuje jednak sebevražedný terorismus ve svém státě za problém a nepodporuje jej, jednak nevěří v jeho ospravedlnitelnost islámem.[156] Na druhou stranu jsou Pákistánci k této taktice tolerantnější, jsou-li sebevražedné teroristické útoky zamířené proti cizincům, americkým anebo indickým cílům.[157]

H1: Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu.

Do roku 2001 se případ sebevražedného teroristického útoku udál pouze jednou, nicméně po vyhlášení tzv. války proti terorismu a mezinárodní intervenci v Afghánistánu došlo i v Pákistánu k několika málo sebevražedným teroristickým útokům. Nicméně

[153] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 140.
[154] Tamtéž.
[155] KALTENTHALER, K.; MILLER, W. J.; CECCOLI, S.; GELLEN, R. The Sources of Pakistani Attitudes toward Religiously Motivated Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2010, roč. 33 (č. 9), s. 815-835. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501424 s. 816, 819.
[156] KALTENTHALER, K.; MILLER, W. J.; CECCOLI, S.; GELLEN, R. The Sources of Pakistani Attitudes toward Religiously Motivated Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2010, roč. 33 (č. 9), s. 815-835. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501424 s. 830.
[157] Tamtéž.

rapidní nárůst v roce 2007 byl zaznamenán nikoliv kvůli přímé mezinárodní intervenci, ale kvůli změně pákistánské politiky v důsledku působení Spojených států amerických. Ačkoli se tedy jednalo o tlak ze strany jiného státu do vnitřních záležitostí Pákistánu, tato práce pracuje s definicí obsahující také využití ozbrojených prostředků (fyzickou přítomnost cizích vojsk). Tato výzkumná hypotéza je proto zamítnuta.

H2: V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení.

Jelikož v Pákistánu žádná přímá mezinárodní intervence neprobíhala, nelze tuto výzkumnou hypotézu ověřit.

H3: Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.

Sebevražedný terorismus v Pákistánu je zcela určitě nástrojem vnitřní politiky, kdy cílem je vyhnání zahraničních vojsk. Nicméně žádná přímá mezinárodní intervence v Pákistánu neproběhla, tak ani tuto výzkumnou hypotézu nelze proto ověřit.

3.4 Palestina a Izrael

Důvodem pro zvolení případové studie Palestiny a Izraele je specifický v tom smyslu, že pro Palestinu je to reakce na mezinárodní intervence, zatímco pro Izrael je to nástroj vnitřní politiky. Palestinsko-izraelský konflikt je jedním z nejdelších a nejkontroverznějších konfliktů na Blízkém východě. Izraelská intervence na území západního břehu Jordánu a Pásma Gazy byla zahájena v roce 1967, přičemž Pásmo Gazy Izrael opustil v roce 2005.

Historický exkurz

Tento konflikt z konce 19. století má kořeny v historickém nároku na území ležící mezi východním břehem Středozemního moře a řekou Jordán. Krátce před tím, než se Velká Británie stala koloniální mocností v Palestině, vydala tzv. Balfourovu deklaraci,

v níž projevila souhlasný postoj k plánu na zřízení „*národní domoviny pro židovský lid v Palestině*“[158], zároveň se rovněž zavázala na stejném území vytvořit arabský stát. Začal tedy boj mezi Araby a Židy. V návaznosti na hrůzy holocaustu byl tlak na vytvoření samostatného židovského státu stále silnější, a tak v roce 1947 odhlasovalo OSN rezoluci o rozdělení Palestiny a o vzniku židovského státu, který byl dne 14. 5. 1948 vyhlášen jako Stát Izrael.[159]

Avšak arabské státy Stát Izrael neuznaly a byly odhodlány jej zničit. V roce 1948 tak vypukla válka za nezávislost, přičemž Izrael nejenže nakonec uhájil svoji existenci, ale zabránil vzniku arabského státu v Palestině.[160] Během této krvavé války muselo uprchnout ze svých domovů až 1 000 000 Palestinců (dnes kolem 4 000 000 lidí), kteří pak během mírových jednání požadovali právo na návrat.[161] V roce 1967 proběhla další válka, šestidenní válka, v níž Izrael porazil egyptské, syrské a jordánské síly, což vyústilo v převzetí Západního břehu Jordánu a Pásma Gazy (okupovaná území) a formálního připojení Východního Jeruzaléma Izraelem.[162] Nicméně tyto oblasti jsou dle OSN, a i mnoha dalších států, považovány za palestinské, naproti tomu Izrael je považuje za „sporné“ území a požadoval, aby byl jejich stav vyřešen v mírových jednáních.

Jakmile skončily války o území, mezi Palestinci rostl odpor vůči vojenskému, politickému a kulturnímu vlivu Izraele. Tzv. 1. intifáda mezi lety 1987-1992 bylo násilné povstání zahrnující stovky tisíc Palestinců žijících na Západním břehu Jordánu a v Pásmu Gazy, které bylo charakterizované masovou občanskou neposlušností.[163] Toto lidové povstání bylo po mnoha jednáních ukončeno dne 13. 9. 1993 podepsáním mírové dohody z Osla, kdy Palestinci uznali existenci Státu Izrael a Izraelci uznali Organizaci pro osvobození Palestinců za legitimního zástupce palestinského lidu, a byla také vytvořena Palestinská samospráva na území Západního břehu Jordánu a Pásma Gazy s omezenými pravomocemi na dobu pěti let – dále měla být vyřešena témata palestinských uprchlíků,

[158] NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4. s. 73.
[159] NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4. s. 73-78.
[160] NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4. s. 78-81.
[161] Tamtéž.
[162] NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4. s. 83-87.
[163] ČEJKA, M. *Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 4. aktualizované vydání. Brno: Barrister & Principal, 2015. 330 s. ISBN 978-80-7485-089-9. s. 169-172.

Jeruzaléma, bezpečnosti, hranic a izraelských osad.[164] Nicméně podepsání této mírové dohody mírový proces příliš neusnadnilo, a tak postupně stagnoval – jak v Palestině, tak v Izraeli totiž mírové uspořádání narazilo na odpor radikálních skupin (v Palestině Hamás a Palestinský islámský džihád, v Izraeli Likud).[165] V důsledku ztroskotání dalších mírových jednání v Camp Davidu a v důsledku celkové frustrace Palestinců došlo k tzv. 2. intifádě mezi lety 2000-2005, která byla kvůli využití sebevražedných teroristických útoků a raketového ostřelování mnohem krvavější než ta přechozí.[166] Navzdory plánům na mír situace zůstává stále bezútěšná a často dochází k násilí.

Aktéři – Hamás, Lidová fronta za osvobození Palestiny, Palestinský islámský džihád, Brigáda mučedníků Al-Aqsy, Spojené státy americké

Hamás, Lidová fronta za osvobození Palestiny, Palestinský islámský džihád a Brigáda mučedníků Al-Aqsy jsou nejdůležitějšími teroristickými organizacemi působícími na Západním břehu Jordánu a v Pásmu Gazy. Hamás neboli Hnutí islámského odporu, vzniklé na počátku tzv. 1. intifády, je největší palestinskou sunnitsko-islamistickou militantní organizací, která v roce 2006 zvítězila v parlamentních volbách se ziskem 74 křesel ze 132.[167] Lidová fronta za osvobození Palestiny je sekulární marxisticko-leninistická revoluční socialistická organizace a druhá největší skupina tvořící Palestinskou organizaci, která se též účastnila politického procesu (jen s malým vlivem).[168] Palestinský islámský džihád je íránská islámská militantní organizace naplňující šíitské revoluční ideály, odmítající se jakkoliv angažovat v politickém procesu.[169] Od strany Fatah se na počátku tzv. 2. intifády odtrhla sekulární Brigáda mučedníků Al-Aqsa, která se k militantním praktikám přiklonila až v roce 2002.[170] Tyto teroristické organizace vnímají sebevražedný terorismus jakožto vhodnou taktiku k dosažení palestinského nacionalismu, tj. ke krátkodobému společnému boji proti

[164] ČEJKA, M. *Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu.* 4. aktualizované vydání. Brno: Barrister & Principal, 2015. 330 s. ISBN 978-80-7485-089-9. s. 187-189.
[165] ČEJKA, M. *Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 4. aktualizované vydání. Brno: Barrister & Principal, 2015. 330 s. ISBN 978-80-7485-089-9. s. 190-198.
[166] ČEJKA, M. *Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu.* 4. aktualizované vydání. Brno: Barrister & Principal, 2015. 330 s. ISBN 978-80-7485-089-9. s. 214-216.
[167] Israel & Palestine: Listed Terrorist Groups and Humanitarian Crises. *Charity & Security Network* [online]. 2019. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.charityandsecurity.org/country/palestine
[168] Tamtéž.
[169] Tamtéž
[170] Tamtéž.

izraelské intervenci a vytvoření samostatného palestinského státu.[171] Avšak tyto teroristické organizace se rozcházejí v tom, zda se vrátit k hranicím z roku 1948 x z roku 1967, nebo zda vládnout nově vytvořenému státu Palestiny pod islámskou vládou x pod sekulární vládou – k hranicím před rokem 1967 se přiklání Hamás preferující islamistickou vládu, Lidová fronta za osvobození Palestiny a Brigáda mučedníků Al- Aqsy preferují sekulární vládu; naproti tomu k hranicím před rokem 1948 se přiklání Palestinský islámský džihád preferující islamistickou vládu.[172]

Spojené státy americké jsou dlouhodobě blízkým spojencem Izraele a přesunem svého velvyslanectví z Tel Avivu do Jeruzaléma vyvolaly novou vlnu palestinských protestů.[173]

Analýza sebevražedné teroristické kampaně

Palestinci na Západním břehu Jordánu a v Pásmu Gazy zahájili kampaň sebevražedných teroristických útoků jako součást své taktiky od roku 1993. Zejména během tzv. 2. intifády mezi lety 2000-2005 byla četnost sebevražedných teroristických útoků nejvyšší. V posledních letech počet sebevražedných teroristických útoků ovšem klesl téměř na nulovou úroveň (v letech 2014 a 2016 byl zaznamená jen jeden).

[171] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 222.
[172] Tamtéž.
[173] Israel & Palestine: Listed Terrorist Groups and Humanitarian Crises. *Charity & Security Network* [online]. 2019. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.charityandsecurity.org/country/palestine

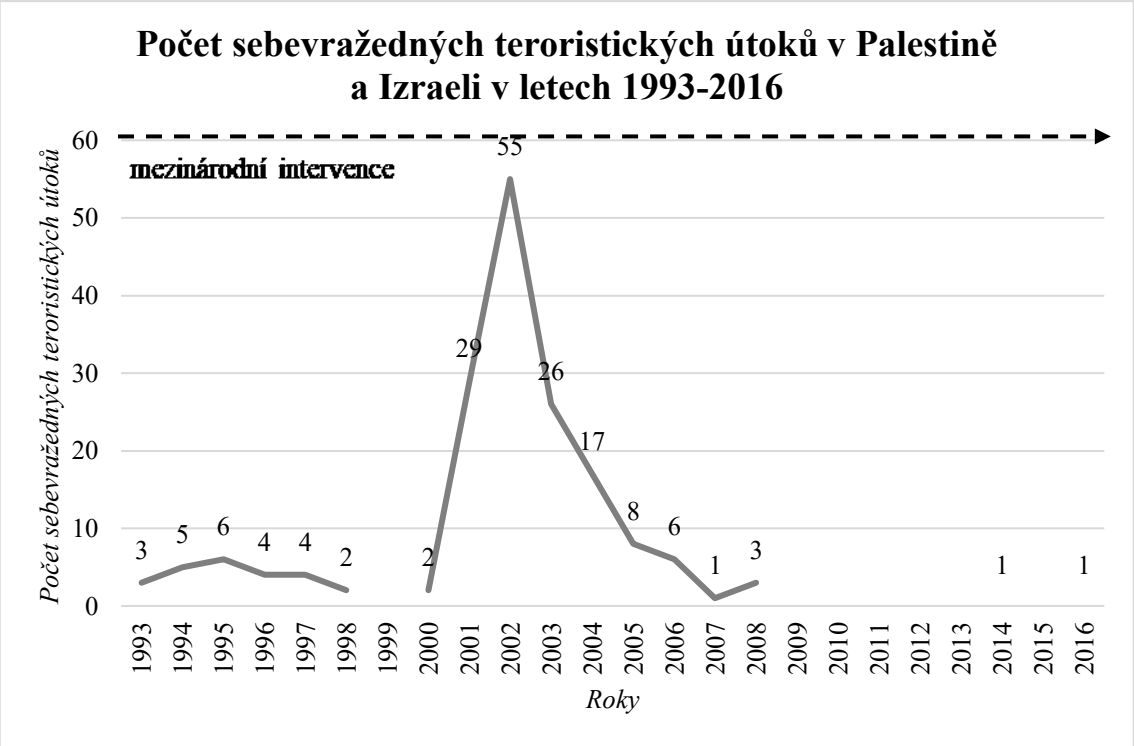

Graf 6: Počet sebevražedných teroristických útoků v Palestině a Izraeli v letech 1993-2016[174]

Před rokem 1993 využívaly palestinské teroristické organizace namísto sebevražedných teroristických útoků jiné formy terorismu a guerillové operace.[175] Tzv. 1. intifáda byla důležitá, protože Izrael učinil významné ústupky, což podpořilo důvěru palestinských teroristických organizací v účinnost sebevražedného terorismu. S odporem proti mírové dohodě z Osla je spojen i nárůst sebevražedných teroristických útoků v letech 1993-1998 iniciovaných teroristickými organizacemi Hamás a Palestinský islámský džihád s několika cíli: pomstít některé útoky na Palestince, vyrovnat vnitřní asymetrii, zpochybnit legitimitu Palestinské samosprávy a prokázat ozbrojený boj jako jedinou správnou cestu k osvobození.[176] Na tyto sebevražedné teroristické útoky Izrael reagoval vojenskými zásahy na palestinském území.

Tzv. 2. intifáda byla důsledkem rozčarování ze ztroskotání mírových jednání a byla charakterizována největší sebevražednou teroristickou kampaní proti Izraeli.

[174] Vlastní zpracování, zdroj dataset.
[175] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 232.
[176] SCHWEITZER, Y. The Rise and Fall of Suicide Bombings in the Second Intifada. *Strategic Assesment* [online]. 2010, roč. 13 (č. 3), s. 39-48. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2017/02/FILE1289896644-1.pdf s. 40.

Palestinské teroristické organizace odkazují při přijetí taktiky sebevražedných teroristických útoků na důkaz strategické účinnosti v Libanonu z roku 1983 – „*Před očima máme vždy libanonskou zkušenost. Byl to skvělý model, na který jsme pyšní.*“[177] Roli v přijetí této taktiky zřejmě také sehrály tvrdé represe ze strany Izraele.[178] V roce 2002 Izrael zahájil operaci Operation Defensive Shield spočívající ve znovuobsazení několika palestinských měst, stavění bezpečnostních plotů a cílené likvidace teroristických vůdců.[179]

K poklesu sebevražedných teroristických útoků v roce 2005 došlo díky stažení izraelských vojenských jednotek z Pásma Gazy a většiny Západního břehu Jordánu.[180] Ač to palestinské teroristické organizace mohou pojímat jako své vítězství, dle geografické polohy sebevražedných teroristických útoků nebylo Pásmo Gazy ani velkým cílem, ani místem pro nepřiměřeně velký nárůst rekrutace.[181] Na rozdíl od Hamásu odmítl Palestinský islámský džihád příměří a pokračoval se sebevražednými teroristickými útoky.[182]

K nejvíce sebevražedným teroristickým útokům se přihlásil Hamás. Většinou jsou sebevražedné teroristické útoky páchány prostřednictvím pásových bomb pro svoji mobilitu a jsou zaměřeny buď na civilní cíle v Izraeli, nebo na bezpečnostní cíle v okupovaných územích.[183] Podle jednoho z palestinských sebevražedných teroristů jsou „*sebevražedné bomby způsob, jak učinit izraelskou okupaci mnohem dražší v lidských*

[177] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 237.
[178] BADER, A. Harsh State Repression as a Cause of Suicide Bombing: The Case of the Palestinian-Israeli Conflict. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2008, roč. 31 (č. 4), s. 284-303. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10576100801925273 s. 299
[179] SCHWEITZER, Y. The Rise and Fall of Suicide Bombings in the Second Intifada. *Strategic Assesment* [online]. 2010, roč. 13 (č. 3), s. 39-48. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2017/02/FILE1289896644-1.pdf s. 44-48.
[180] BRYM, R. J.; ARAJ, B. Suicide Bombing as Strategy and Interaction: The Case of the Second Intifada. *Social Forces* [online]. 2006, roč. 84 (č. 4), s. 1969-1986. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3844485 s. 1980-1981.
[181] Tamtéž.
[182] Analysis: Palestinian suicide attacks. *BBC* [online]. 2007. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3256858.stm
[183] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 240-246.

životech, mnohem více nesnesitelnější“[184], je to proto obraz bezmocnosti palestinského lidu.

Profilově jsou palestinští sebevražední teroristé spíše ze vzdělané a relativně úspěšné střední vrstvy společnosti ve věku 18-24 let; hodně útoků bylo spácháno ženami.[185]

Palestinci mají tendenci podporovat využití sebevražedných teroristických útoků. V 90. letech 20. století podpora nebyla vysoká (cca kolem 20%), po vypuknutí tzv. 2. intifády však rychle vzrostla na cca 80% a dále se pak v letech 2002-2013 pohybovala v rozmezí 30-60%.[186]

H1: Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu.

Izraelská intervence na území Západního břehu Jordánu a Pásma Gazy byla zahájena v roce 1967 a k prvním sebevražedným teroristickým útokům došlo v roce 1993. V tomto kontextu je třeba si také uvědomit, že teprve až 80. léta 20. století jsou spojena se vzestupem sebevražedného terorismu. Jelikož zde zřejmě existovala naděje na dosažení palestinských požadavků díky prozatímní mírové dohodě z Osla, sebevražedné teroristické útoky byly v 90. letech 20. století relativně ojedinělé. Díky existenci této prozatímní mírové smlouvy je pochopitelné, že taktika sebevražedného terorismu nebyla využita v takové míře, jako když bylo jasné, že v důsledku ztroskotání dalších mírových jednání nedojde k přijetí mírové dohody definitivně řešící palestinsko-izraelský konflikt. Nárůst sebevražedných teroristických útoků v roce 2000 je tak bezesporu reakcí na změnu politických podmínek. S ohledem na téměř 30letou prodlevu mezi zahájením mezinárodní intervence a větším využitím sebevražedného terorismu je možné konstatovat, že mezinárodní intervence není přímým spouštěčem, ba ani katalyzátorem. Tuto výzkumnou hypotézu lze proto zamítnout.

[184] Analysis: Palestinian suicide attacks. *BBC* [online]. 2007. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3256858.stm

[185] [185] PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5. s. 246.

[186] Palestinian Public Opinion Polls: Attitudes About Terrorism. *Jewish Virtural Library* [online]. 2016. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.jewishvirtuallibrary.org/palestinians-attitudes-about-terrorism

H2: V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení.

Izraelská intervence na území Západního břehu Jordánu probíhá již od roku 1967 a doposud nebyla ukončena. Z Pásma Gazy se sice Izrael stáhl v roce 2005, ale od té doby je pod izraelskou blokádou. Tuto výzkumnou hypotézu nelze proto ověřit.

H3: Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.

Vzhledem k tomu, že izraelská intervence na území Západního břehu Jordánu stále trvá a Pásmo Gazy je pod izraelskou blokádou, tuto výzkumnou hypotézu rovněž nelze ověřit.

4 Zhodnocení a diskuze

V této práci byly zkoumány případové studie Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a Palestiny. Na začátku práce byly stanoveny očekávané výsledky testování jednotlivých výzkumných hypotéz za předpokladu platnosti teorie Roberta Papea.

Lze dojít k závěru, že tyto předpoklady byly testováním naplněny, a je možné předpokládat, že teorie Roberta Papea se chová dle očekávání ve všech testovaných případech kromě jedné výjimky, kterou je případ Palestiny.

Tabulka 3: Porovnání výsledků testování výzkumných hypotéz (vpravo) s očekávanými výsledky (vlevo)

Případy států se sebevražednými teroristickými útoky	*Vývoj před mezinárodní intervencí (viz H1)*		*Vývoj v průběhu mezinárodní intervence (viz H2)*		*Vývoj po skončení mezinárodní intervence (viz H3)*	
	E	*O*	*E*	*O*	*E*	*O*
Afghánistán	✓	✓	×	0	×	0
Irák	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pákistán	×	×	×	0	✓	0
Palestina	✓	×	×	0	×	0

Legenda: ✓ – přijato, × – zamítnuto, 0 – nelze ověřit. E – expektance, O – observace.

Zdroj: vlastní zpracování.

Za případ, který prokázal teorii na základě stanovených výzkumných hypotéz v plném rozsahu, je Irák. Před samotnou mezinárodní intervencí v roce 2003 nedošlo k žádnému sebevražednému teroristickému útoku. S odchodem koaličních vojenských jednotek se situace začala uklidňovat, avšak se vznikem tzv. Islámského státu došlo k další výraznější vlně využití taktiky sebevražedného terorismu, tentokrát jako techniky boje v rámci vnitrostátní politiky.

Naopak případem, který se teorii do určité míry vymyká, je Palestina. Palestinci začali více využívat taktiku sebevražedného terorismu téměř až po 30 letech, když došlo ke krachu mírových jednání s Izraelem, a pro změnu se od této taktiky odvrátili, když Izrael dodržoval předchozí ujednání nebo když Izrael jednostranně omezil svůj vliv na okupovaných územích. Sebevražedné teroristické útoky jsou tak reakcí na změnu politických podmínek než na mezinárodní intervenci.

S ohledem na existenci společné kampaně v případě Afghánistánu a Pákistánu je poměrně složité oba případy od sebe navzájem oddělit. Na druhou stranu oddělení obou případových studií předpokládá nacionalistická teorie Roberta Papea. V případě Afghánistánu se sebevražedný terorismus jeví jako přímo využívaný po mezinárodní intervenci, v případě Pákistánu bylo nelehké najít příčinu. Při eventuálním spojení obou států do jedné případové studie by situace mohla dávat smysl, poněvadž sebevražedné teroristické útoky jsou zejména páchány v přiléhajícím teritoriu obou států obývaném převážně etnickou skupinou nacházející se na obou stranách hranice. Situaci v Afghánistánu by bylo možné zpochybnit tím, že k sebevražedným teroristickým útokům začalo ve větší míře docházet až dva roky po zahájení mezinárodní intervence. I na tuto otázku existuje logická odpověď, která je založená na přítomnosti vojenských jednotek – první dva roky se jednalo o přítomnost především v hlavním městě, postupem času začala být přítomnost rozšiřována do dalších oblastí, a také tím, že byly rozprášeny velitelské buňky Talibanu. To také vede k výraznějšímu poklesu při změně charakteru vojenské mise. V případě Afghánistánu je tak možné tvrdit, že sebevražedné teroristické útoky byly primárně namířeny proti intervenujícím vojenským jednotkám. V případě Afghánistánu i Pákistánu dochází ke skokovému nárůstu počtu sebevražedných teroristických útoků v roce 2007, což je dalším nepřímým důkazem vzájemné propojenosti útočících teroristických organizací.

Je třeba se rovněž zaměřit na zkoumané případy v kontextu jejich společných rysů a odlišností.

1. Všechny zkoumané státy procházely velice složitým a mnohdy násilným vývojem.
2. Co se týče zahájení sebevražedné teroristické kampaně, pouze v případě Iráku se tak stalo de facto ihned po zahájení mezinárodní intervence, v ostatních případech zde byla určitá časová prodleva. Tuto prodlevu je možné zdůvodnit teorií difuze – v případě Afghánistánu Taliban potřeboval nabrat síly a mohl se inspirovat úspěchy sebevražedné teroristické kampaně v Iráku; v případě Palestiny byla zahájena izraelská intervence již v roce 1967, tj. 13 let před vzestupem vlny sebevražedného terorismu, ale i zde difuze sehrála roli díky bombardování v Libanonu z roku 1983. Z hlediska teorie difuze je specifická i vazba mezi skupinami afghánského Talibanu a pákistánským Tehreek-e-Taliban-e-Pakistan,

které k sobě mají docela blízko a je možné, že mohou spolupracovat na přípravě sebevražedných teroristických útoků.

3. Sebevražedné teroristické útoky obvykle páchají nespokojení obyvatelé okupovaného státu, kteří útočí na tvrdé bezpečností cíle v okupovaných územích.
4. Díky tomu místní obyvatelstvo sebevražedné teroristické útoky spíše podporuje.

Díky detailnějšímu prozkoumání byla objevena další zjištění, jimiž by potencionálně bylo dobré nacionalistickou teorii Roberta Papea rozšířit k získání lepší zobecnitelnosti na případy v současné podobě teorií nepostihnutelné. De facto celá jeho teorie je totiž založená na dvou premisách: 1. na mezinárodní (zahraniční) intervenci a 2. na národním státu. Třebaže se ve všech zkoumaných případech tyto dvě entity ukázaly jako problematické, určitě platí, že s existencí mezinárodní intervence roste riziko sebevražedného terorismu. Vzájemná kauzalita však bude poněkud složitější. Toto tvrzení je založeno především na případu Pákistánu, kde přímá mezinárodní intervence ve smyslu fyzické přítomnosti vojenských jednotek neproběhla, přesto existují území státu, kde k sebevražedným teroristickým útokům dochází.

Na podkladě těchto indicií bych si dovolila nacionalistickou teorii rozšířit o teorii etnickou mnohem lépe reflektující situaci v mimoevropských společnostech – jak panuje obecný konsensus, teorie etnicity a nacionalismu k sobě jako badatelské agendy mají poměrně blízko, kdy nacionalismus se užívá pro Západ, zatímco etnicita pro zbytek světa.[187] Jak ostatně ukazují konkrétní případy, sebevražedný terorismus byl využíván určitými etnickými skupinami, které byly v opozici vůči centrální vládě. To mimo jiné znamená, že není možné použít islám, potažmo náboženství, jako univerzální indikátor vzniku sebevražedného terorismu. Přijmeme-li rozšíření nacionalistické teorie o teorii etnickou, může zároveň dojít k rozšíření mezinárodních intervencí i na vnitrostátní úroveň. Takovéto testování by dokázalo lépe vysvětlit situaci ve státech, které bylo nacionalistickou teorií Roberta Papea obtížné zkoumat. Jmenovitě vedle Pákistánu i například v Nigérii, jež při výběru zkoumaných případů vykazovala obdobné charakteristiky jako Pákistán. V tomto kontextu je možné se domnívat, že národní jednotky intervenující na území, jež je pojímáno jako území jiných etnických skupin,

[187] JAKOUBEK, M. (ed). *Teorie etnicity: čítanka textů*. 1. vydání. Praha: Slon, 2016. 733 s. ISBN 978-80-7419-185-5. s. 63.

budou mít podobný účinek jako mezinárodní intervence a mohou tak být spouštěčem sebevražedného terorismu.

Druhou částí možné kritiky teorie Roberta Papea je její státocentričnost vycházející z existence přeshraničního terorismu, který je relativně častý. Dle stanovené nacionalistické teorie docházelo ke zkoumání Afghánistánu a Pákistánu jako oddělených případů navzdory tomu, že aktivita vycházela od jedné teroristické organizace operující na obou stranách hranice. Jak ostatně ukazují současné výzkumy, podobná přeshraniční situace se dnes odehrává v případě Iráku a Sýrie, popřípadě států Sahelu. Rozšíření teorie na úroveň, která nebude brát státy jako oddělené nesouvisející celky (a to jak pro skupiny, tak pro intervenující jednotky) by pro teorii mohlo být též přínosem.

Z výše uvedených důvodů je tak možné konstatovat, že teorie Roberta Papea by si zasloužila rozšíření do podoby, která bude méně státocentrická a bude respektovat jednotlivé etnické skupiny a vnímání „svého území“ v kontextu vládní vojenské intervence proti vlastnímu obyvatelstvu.

Závěr

V předložené diplomové práci *Mezinárodní intervence – příčina sebevražedného terorismu?* byla provedena analýza toho, zdali může být mezinárodní intervence hlavní příčinou sebevražedného terorismu.

Sebevražedné teroristické útoky nejsou v historii novým fenoménem, široká veřejnost je však vnímá jako bezprecedentní hrozbu pro svou bezpečnost s ohledem na jejich relativně nedávné oživení. Zejména v posledních dvou desetiletích je možné vidět velký nárůst počtu sebevražedných teroristických útoků.

Na začátku práce autorka přijala teorii, že kauzalita mezi fenomény mezinárodní intervence a sebevražedným terorismem je přímá, tzn. že se zahájením zahraniční mezinárodní intervence na daném území výrazně vzroste počet sebevražedných teroristických útoků. Na tomto byla postavena základní výzkumná otázka této práce, která zněla: „Platí, že sebevražedný terorismus bývá primárně zapříčiněn mezinárodními intervencemi?“ Z této výzkumné otázky vycházely tři výzkumné hypotézy. H1: Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu. H2: V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení. H3: Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény. Z hlediska metodologie je taktéž důležité zdůraznit, že se práce zaměřila pouze na sebevražedný terorismus v zájmových státech a nebyly zkoumány případy sebevražedných teroristických útoků na domácím území intervenujících států.

Pro zjištění přítomnosti kauzálního vztahu sebevražedného terorismu a mezinárodní intervence testovala práce nacionalistickou teorii Roberta Papea. Ústřední tezí jeho teorie je, že teroristé usilují o donucení cizích (západních) států ke stažení jejich vojenských jednotek z okupovaného území, které teroristé považují za svou domovinu. Aby došlo ke vzniku sebevražedné teroristické kampaně, je podle něho nutná přítomnost zahraničních vojenských jednotek, které jsou mnohem silnější a jejichž přítomnost vnímá místní obyvatelstvo negativně. Pravděpodobnost vzniku vzrůstá s demokratickým charakterem intervenujícího státu a náboženskými rozdíly.

Výsledkem provedené analýzy je zjištění, že hlavním spouštěčem je mnohem silnější protivník, společenské klima nakloněné sebeobětování a individuální pocit bezvýchodnosti situace. Přítomnost mezinárodní intervence splňuje všechny tyto znaky, avšak nelze stoprocentně říci, že se jedná o jedinou, natož primární příčinu – vždy se jedná o komplex faktorů, o onen „fatální koktejl" náboženské ideologie, deprivace a nacionalismu, jak sebevražedný terorismus charakterizovala Martha Crenshawová.

Co se týče potvrzení anebo vyvrácení platnosti výzkumných hypotéz, lze konstatovat, že H1 byla přijata; H2 a H3 potvrzuje případ Iráku, nicméně ve zbytku případů nešlo tyto výzkumné hypotézy ověřit. Na základě provedené analýzy autorka došla tudíž k závěru, že se teorie chová dle očekávání ve všech testovaných případech kromě jedné výjimky (Palestina).

Hlavní přínos této práce spočívá v znovuotestování nacionalistické teorie Roberta Papea, díky čemuž je možné vyvrátit častou domněnku, že sebevražedný terorismus je osobním jevem vyšinutého jedince, naopak je to mnohdy promyšlená a pragmatická taktika k naplnění určitého (politicko-nacionalistického) cíle. Práce rovněž ukázala, že nezáleží na tom, zda je mezinárodní intervence přímá nebo nepřímá jako v případě Pákistánu, neboť výsledek je v zásadě totožný. Tato práce také na základě provedené analýzy tuto teorii kritizuje s ohledem na její premisy týkající se mezinárodní (zahraniční) intervence a národního státu, na nichž je celá teorie založená. Tato práce tedy navrhuje rozšíření teorie do podoby, která bude méně státocentrická a která bude respektovat jednotlivé etnické skupiny a vnímání „svého území" v kontextu vládní vojenské intervence proti vlastnímu obyvatelstvu.

Jako každá práce sociálně-vědního typu, se i tato práce potýká s určitými omezeními, která limitují. Jde o možnost prozkoumat do hloubky studované fenomény i o možnost dojít k nějakým široce uplatnitelným zobecněním. Největším limitem této práce je, že případy byly vybrány tak, aby zde zároveň byly přítomny oba sledované fenomény, a proto tato práce nemůže mezi nimi zcela prokázat nevyvratitelnou kauzalitu. Pro další výzkum by proto bylo vhodné se zaměřit na případy, kdy došlo k mezinárodní intervenci, ale nedošlo k sebevražednému terorismu.

V úvodu bylo zmíněno, že efekt mezinárodních intervencí může být přesně opačný, než bylo původně zamýšleno, a paradoxně může generovat nezamýšlené následky. Intervenující státy sice nasazují své ozbrojené síly do zahraničí s různými

„dobrými“ úmysly. Takováto mezinárodní intervence ovšem může být místním obyvatelstvem vnímána negativně, a tak může v některých případech dojít i k využití sebevražedných teroristických útoků, ať už na území jejich vlastního státu nebo na domácím území intervenujícího státu. Jelikož sebevražedné teroristické útoky bezesporu představují jednu z nejvýznamnějších bezpečnostních hrozeb současnosti, potvrzení nacionalistické teorie Roberta Papea má signifikantní důsledky pro zahraniční politiku jednotlivých států. Teorie přitom naznačuje, že bez mezinárodní intervence by se počet spáchaných sebevražedných teroristických útoků snížil, popřípadě úplně zastavil. V tomto kontextu by vlády jednotlivých států měly vzít v potaz čtyři aspekty spjaté s předcházením sebevražedného terorismu. V prvé řadě je nezbytné pečlivě zvažovat všechny možnosti řešení potencionálního konfliktu a k využití mezinárodní intervence přistupovat až k jako jedné z posledních možností. Za druhé, je-li přímá mezinárodní intervence za pomoci vojenských jednotek nevyhnutelná, je třeba ji zbytečně neprodlužovat a co nejdříve zahájit předávání moci místním orgánům. Za třetí je nutné zaměřit pozornost i na vlastní protiteroristickou politiku, zvláště pak na činnost zpravodajských služeb. Konkrétně se může jednat o činnost od zvyšování výdajů na boj proti terorismu, zvyšování kvalifikace odborníků zaměřených na hloubkovou analýzu teroristických organizací, zlepšování komplexní analýzy bezpečnostních hrozeb až po podporu mezinárodní zpravodajské spolupráce při shromažďování zpravodajských informací a spolupráci s akademickými institucemi na přípravě vzdělávacích programů pro veřejnost. Za čtvrté je potřeba spolufinancovat či jinak kooperovat s různými inciativami na podporu politického, hospodářského a vzdělávacího rozvoje v regionech, kde teroristické organizace působí a kde mohou rekrutovat nové sebevražedné teroristy.

Summary

The diploma thesis *International intervention - the cause of suicide terrorism?* aims to explore whether international intervention can be the main cause of suicide terrorism. In order to achieve this goal, it both summarizes the current literature on suicide terrorism and international intervention and tests Robert Pape´s theory.

Due to the nature of the selected topic, the thesis applies the empirical-analytical methodology. To confirm or refute the validity of the research hypotheses and subsequently to answer the research question of this thesis, the method of multiple case study is used. The research sample of this work consists of the cases of Afghanistan, Iraq, Pakistan, and Palestine.

In terms of structure, the thesis is divided into four parts – theoretical, methodological, empirical-analytical, and a final discussion. The first, theoretical part, conceptualizes the basic concepts of suicide terrorism together with international intervention and discusses key arguments about the causes of suicide terrorism. The second, methodological part, presents the basic methodological framework of this thesis, including the logic of the selection of investigated cases and data sources. The third, empirical-analytical part, consists of testing the established research hypotheses on five case studies. The fourth, final discussion part, evaluates the findings of the case studies with regard to the presented theory by Robert Pape.

The outcome of the thesis is that the main trigger for a suicide terrorist campaign is a significantly stronger adversary, a social climate conducive to self-sacrifice, and an individual sense of hopelessness. The presence of international intervention fulfils all these features, but the theory has its limits – an exclusive focus on foreign intervention and state centrality.

Použitá literatura

Monografie

- AYSEGUL, A. *Foreign Powers and Intervention in Armed Conflicts*. 1. vydání. Stanford: Stanford Security Studies, 2012. 212 s. ISBN 978-0804782814.
- ČEJKA, M. *Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 4. aktualizované vydání. Brno: Barrister & Principal, 2015. 330 s. ISBN 978-80-7485-089-9.
- DRULÁK, J. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7367-385-7.
- EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2010. 398 s. ISBN 978-80-246-1790-9.
- EVERA, S. *Guide to Methods for Students of Political Science*. 1. vydání. New York: Cornell University Press, 1997. 136 s. ISBN 978-0-8014-8457-5.
- HOFFMAN, B. *Inside Terrorism*. 1. vydání. New York: Columbia University Press, 2006. 456 s. ISBN 9780231126984.
- HOROWITZ, M. *The Diffusion of Military Power: Causes and Consequences for International Politics*. 1. vydání. New Jersey: Princeton University Press, 2010. 264 s. ISBN 978-0691143965.
- NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (II.)*. 1. vydání. Praha: Aleš Skřivan, 2000. 272 s. ISBN 80-86493-16-4.
- *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí*. 12. svazek. Praha: J. Otto, 1897. 1130 s. s. 698.
- PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0.
- PAPE, R.; FELDMAN, J. *Cutting The Fuse: The Explosion of Global Suicide Terrorism and How to Stop It*. 1. vydání. Chicago a Londýn: Chicago University Press, 2010. 349 s. ISBN 978-0-226-64560-5.
- PEDAHZUR, A. *Suicide Terrorism*. 1. vydání. Cambridge: Polity Press, 2005. 240 s. ISBN 978-0745633831.

- ŘEHÁK, D.; FOLTIN, P.; STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vydání. Praha: Agentura vojenských informací a služeb, 2008. 103 s. ISBN 978-80-7278-443-1.

Časopisecké články

- ABADIE, A. Poverty, Political Freedom and the Roots of Terrorism. *The American Economic Review* [online]. 2006, roč. 96 (č. 2), s. 50-56. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/30034613
- ATRAN, S. Genesis of Suicide Terrorism. *Science* [online]. 2003, roč. 299 (č. 5612), s. 1534-1539. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://science.sciencemag.org/content/299/5612/1534
- BADER, A. Harsh State Repression as a Cause of Suicide Bombing: The Case of the Palestinian-Israeli Conflict. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2008, roč. 31 (č. 4), s. 284-303. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10576100801925273
- BENMELECH, E. Economic Conditions and the Quality of Suicide Terrorism. *Journal of Politics* [online]. 2012, roč. 74 (č. 1), s. 113-128. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.1017/s0022381611001101
- BRYM, R. J.; ARAJ, B. Suicide Bombing as Strategy and Interaction: The Case of the Second Intifada. *Social Forces* [online]. 2006, roč. 84 (č. 4), s. 1969-1986. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3844485
- COLLARD-WEXLER, S.; PISCHEDDA, C.; SMITH, M. G. Do Foreign Occupations Cause Suicide Attacks?. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2014, roč. 58 (č. 4), s. 625-657. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0022002713478558
- CRENSHAW, M. Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay. *Security Studies* [online]. 2007, roč. 16 (č. 1), s. 133-162. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410701304580
- ČERNÝ, K. Příčiny a logika sebevražedného terorismu podle Roberta A. Papea: Kritické uvedení do jedné ambiciózní teorie. *Historická sociologie* [online]. 2017, roč. 1, s. 93-117. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.14712/23363525.2017.25

- GOODWIN, J. What Do We Really Know about (Suicide) Terrorism? *Sociological Forum* [online]. 2006, roč. 21 (č. 2), s. 315-330. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/4540944
- HOROWITZ, M. C. The Rise and Spread of Suicide Bombing. *Annual Review of Political Science* [online]. 2015, roč. 18, s. 69-84. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev-polisci-062813-051049
- CHOI, S. W.; PIAZZA, J. A. Foreign Military Interventions and Suicide Attacks. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2017, roč. 61 (č. 2), s. 271-297. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002715576575
- KALTENTHALER, K.; MILLER, W. J.; CECCOLI, S.; GELLEN, R. The Sources of Pakistani Attitudes toward Religiously Motivated Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2010, roč. 33 (č. 9), s. 815-835. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501424
- KARAMI, H. M. The Political and Social Roots of Terrorism in Iraq (2003-2017). *Journal of Arts, Science & Commerce* [online]. 2017, roč. 8 (č. 3), s. 32-37. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.18843/rwjasc/v8i3(1)/05
- KRUEGER, A.; MALEČKOVÁ, J. Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection? *Journal of Economic Perspectives* [online]. 2003, roč. 17 (č. 4), s. 119-144. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3216934
- LANKFORD, A. Do Suicide Terrorists Exhibit Clinically Suicidal Risk Factors. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2010, roč. 15 (č. 5), s. 334-340. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/j.avb.2010.06.001
- MOGHADAM, A. Suicide Terrorism, Occupation, and the Globalization of Martyrdom: A Critique of Dying to Win. *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. 2006, č. 29 (roč. 8), s. 707-729. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10576100600561907
- O´ROURKE, L. What´s Special about Female Suicide Terrorism?. *Security Studies* [online]. 2009, roč. 18, s. 681-718. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://128.135.14.120/pdf/ORourke.pdf

- PAŘÍZKOVÁ, L. Motivace k terorismu a východiska boje s ním. *Obrana a strategie* [online]. 2005, č. 1 (roč. 2), s. 43-54. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2005/1-2005/motivace-k-terorismu-a-vychodiska-boje-s-nim.html
- PASTOR, L. H. Countering the Psychological Consequences of Suicide Terrorism. *Psychiatric Annals* [online]. 2004, roč. 34 (č. 9), s. 701-707. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://doi.org/10.3928/0048-5713-20040901-15
- PIAZZA, J. A. Poverty, Minority Economic Discrimination, and Domestic Terrorism. *Journal of Peace Research* [online]. 2011, roč. 48 (č. 3), s. 339-353. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343310397404?journalCode=jpra
- RAPOPORT, D. C. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. *Anthropoetics – The Journal of Generative Anthropology* [online]. 2002, roč. 8 (č. 1), 14. s. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/
- RAPPORT, D. C. Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions. *The American Political Science Review* [online]. 1984, roč. 78 (č. 3), s. 658-677. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1961835
- RIEDEL, B. Pakistan and Terror: The Eye of the Storm. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 2008, roč. 618, s. 31-45. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.its.uu.se/stable/40375773
- SARRAJ, E.; BUTLER, L. Suicide Bombers: Dignity, Despair, and the Need for Hope: An Interview with Eyad El Sarraj. *Journal of Palestine Studies* [online]. 2002, roč. 31 (č. 4), s. 71-76. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://users.clas.ufl.edu/tsorek/sarraj.pdf
- SEWRIGHT, J. The Case for Selecting Cases That Are Deviant or Extreme on the Independent Variable. *Sociological Methods & Research* [online]. 2016, roč. 45 (č. 3), s. 493-525. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0049124116643556
- SCHRICKER, E. The Search for Rebel Interdependence: A Study of the Afghan and Pakistani Taliban. *Journal of Peace Research* [online]. 2017, roč. 54 (č. 1), s.

16-30. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343316668570

- SCHWEITZER, Y. The Rise and Fall of Suicide Bombings in the Second Intifada. *Strategic Assesment* [online]. 2010, roč. 13 (č. 3), s. 39-48. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2017/02/FILE1289896644-1.pdf
- WADE, S. J.; REITER, D. Does Democracy Matter? Regime Type and Suicide Terrorism. *Journal of Conflict Ressolution* [online]. 2007, roč. 51 (č. 2) s. 329-348. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/27638551

Sborníky

- ALSTON, P.; MACDONALD, E. (eds.). *Human Rights, Intervention, and the Use of Force*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2008. 294 s. eISBN 9780199552719.
- BULL. H. (ed.). *Intervention in World Politics*. 1. vydání. Oxford: Oxford U. P., 1984. 198 s. ISBN 9780198274674.
- HOLZGREFEE, J. L.; KEOHAN, R. O. (eds.). *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal, and Political Dilemmas*. 1. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 350 s. ISBN 0521821983.
- JAKOUBEK, M. (ed). *Teorie etnicity: čítanka textů*. 1. vydání. Praha: Slon, 2016. 733 s. ISBN 978-80-7419-185-5.
- PEDAHZUR, A. (ed.). *Root Causes of Suicide Terrorism: The Globalization of Martyrdom*. 1. vydání. New York: Routledge, 2006. 224 s. ISBN 9780203964910.
- SOULEIMANOV, E. a kol. *Terorismus: válka proti státu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 394 s. ISBN 80-86861-76-7.
- WELLER, M. (ed.). *The Oxford Handbook of the Use of Force in International Law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1280 s. ISBN 9780199673049.

Elektronické zdroje a webové stránky

- Analysis: Palestinian suicide attacks. *BBC* [online]. 2007. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3256858.stm

- BEEHNER, L. Iraq: Suicide Attacks. *Council on Foreign Relation* [online]. 2005. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://www.cfr.org/backgrounder/iraq-suicide-attacks
- BUSH, G. W. Presidential Address to the Nation. *The White House* [online]. 2001. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011007-8.html
- CONSTABLE, P.; HASSAN, S. Scores of Afghan Troops Killed in Suicide Bombing Claimed by Taliban. *The Washington Post* [online]. 2019. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/scores-of-afghan-troops-killed-in-suicide-bombing-claimed-by-taliban/2019/01/21/bdc3e2de-1d87-11e9-9145-3f74070bbdb9_story.html?noredirect=on&utm_term=.651d621f3ce3
- CORDESMAN, A. H. *The Iraq War and Lessons for Counterinsurgency* [online]. Center for Strategic and International Studies, 2006. 26 s. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://www.csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/media/csis/pubs/060316_iraqctlessons.pdf
- GANOR, B. The Rationality of the Islamic Radical Suicide Attack Phenomenon. *International Institute for Counter-Terrorism* [online]. 2007. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=973#gsc.tab=0
- GASINSKA, K.; BOHMAN, E. *Joint Force of the Group of Five* [online]. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2017. 60 s. [cit. 2019-07-01]. Dostupné z: https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4548--SE
- HUSSAIN, T. *U.S.-Pakistan Engagement: The War on Terrorism and Beyond* [online]. Washington: United States Institute of Peace, 2005. 16 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.usip.org/publications/2005/07/us-pakistan-engagement-war-terrorism-and-beyond
- INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. *Global Terrorism Index 2018: Measuring and Understanding the Impact of Terrorism* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf
- Israel & Palestine: Listed Terrorist Groups and Humanitarian Crises. *Charity & Security Network* [online]. 2019. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.charityandsecurity.org/country/palestine

- KHALILULLAH, S. *The Afghan Taliban´s Relationship with Pakistan* [online]. New Yersey: Princeton University, 2018. 51 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://dataspace.princeton.edu/jspui/bitstream/88435/dsp01q811kn387/1/White Paper_No.4%28Safi%29.pdf
- NATO and Afghanistan. *NATO* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm#
- Palestinian Public Opinion Polls: Attitudes About Terrorism. *Jewish Virtural Library* [online]. 2016. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.jewishvirtuallibrary.org/palestinians-attitudes-about-terrorism
- SCHWEITZER, Y.; FERBER, S. G. *Al-Qaeda and the Internationalization of Suicide Terrorism* [online]. Tel Aviv: The Jaffee Center for Strategic Studies, 2005. 93 s. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: http://studies.agentura.ru/english/library/memo78.pdf
- Terorismus. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-terorismus.aspx
- *The Military Balance 2002, 2006, 2011, 2016*. [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/loi/tmib20?open=106&year=2006&repitition=0#vol_106_2006
- The Responsibility to Protect. *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect* [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.shtml
- The U.S. War in Afghanistan: 1999-2019. *Council on Foreign Relation* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan
- The World Factbook: Afghanistan. *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html
- The World Factbook: Gaza Strip. *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gz.html
- The World Factbook: Iraq. *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html

- The World Factbook: Pakistan. *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pk.html
- The World Factbook: West Bank. *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/we.html
- Timeline of Major Events in the Iraq War. *The New York Times* [online]. 2011. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/interactive/2010/08/31/world/middleeast/20100831-Iraq-Timeline.html#/#time111_3262
- Timeline: Taliban in Afghanistan. *Al Jazeera* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.aljazeera.com/news/asia/2009/03/2009389217640837.html
- WILKENS, A. *Suicide Bombers and Society: A study on Suicide Bombers in Afghanistan and Pakistan* [online]. Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2011. 65 s. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--3058--SE
- WILLIAMS, B. G. Mullah Omar´s Missiles: A Field Report on Suicide Bombers in Afghanistan. *Middle East Policy Council* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.mepc.org/journal/mullah-omars-missiles-field-report-suicide-bombers-afghanistan

Ostatní

- OSN. *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. 1945. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf
- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 678 (1990): *Iraq-Kuwait*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/678
- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 687 (1991): *Iraq-Kuwait*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/687
- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN S/RES/1386 (2001): *The Situation in Afghanistan*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/1386

- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN S/RES/1441 (2002): *The situation between Iraq and Kuwait*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/1441
- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN S/RES/1510 (2003): *The Situation in Afghanistan*. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/1510
- SUICIDE ATTACK DATABASE. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://cpostdata.uchicago.edu/

Seznam grafů

Graf 1: Počet sebevražedných teroristických útoků v době mezinárodní intervence 41

Graf 2: Počet sebevražedných teroristických útoků mimo mezinárodní intervenci 41

Graf 3: Počet sebevražedných teroristických útoků v Afghánistánu v letech 2001-2016 47

Graf 4: Počet sebevražedných teroristických útoků v Iráku v letech 2003-2016 54

Graf 5: Počet sebevražedných teroristických útoků v Pákistánu v letech 1995-2016 60

Graf 6: Počet sebevražedných teroristických útoků v Palestině a Izraeli v letech 1993-2016 66

Seznam schémat

Schéma 1: Kauzální logika sebevražedného terorismu 27

Seznam tabulek

Tabulka 1: Souhrn alternativních vysvětlení příčin sebevražedného terorismu 32

Tabulka 2: Očekávané výsledky testování výzkumných hypotéz – při platnosti teorie Roberta Papea 43

Tabulka 3: Porovnání výsledků testování výzkumných hypotéz (vpravo) s očekávanými výsledky (vlevo) 70

Projekt diplomové práce

Základní charakteristika tématu

Terorismus je poměrně dlouhodobý fenomén, jenž představuje jednu z nejvýznamnějších bezpečnostních hrozeb současnosti. Sebevražedný terorismus je specifickým druhem „klasického“ terorismu a také jeho kořeny jsou dohledatelné do daleké historie. Teroristé jsou totiž ve své činnosti vynalézaví a inovativní – zvláště výbušnina připevnitelná na různé nosiče, včetně lidského těla, se stala jejich oblíbenou zbraní, a to zejména kvůli jednoduchému organizování, nízkým finančním nákladům, těžké předvídatelnosti, vysokému dopadu na psychiku společnosti a předpokládané vysoké efektivitě. Na počátku 90. let 20. století byl terorismus považován jen za bezpečnostní riziko. Milníkem byly až teroristické útoky ze dne 11. 9. 2001 ve Spojených státech amerických, které proměnily terorismus v bezpečnostní hrozbu č. 1.

Třebaže v boji proti terorismu by důraz měl být kladen na skutečně preventivní působení skrze politické a ekonomické prostředky, preemptivní zásah (mezinárodní vojenská intervence) jako nejkrajnější varianta není vyloučen. Kupříkladu v kontextu limitovaného unipolarismu Spojených států amerických od 90. let 20. století docházelo k řadě mezinárodních intervencí, jejichž cílem byla především ochrana civilního obyvatelstva, čímž nezřídka bývala i odůvodňována ochrana vlastních zájmů.

Mezinárodní intervence jako taková též není úplně novým fenoménem v teorii mezinárodních vztahů. Její ospravedlnění existuje již s trochou nadsázky od trojské války, ale toto téma stále budí kontroverze. Od konce 2. světové války žijeme ve světě, kde v souladu se zásadami mezinárodního práva (v nejobecnější podobě obsažených v čl. 2 Charty OSN) není akceptovatelné, aby státy vůči sobě používaly hrozbu silou, nerespektovaly vzájemně svrchovanou rovnost a vměšovaly se do interních záležitostí jiných států. Na druhou stranu v dnešním světě jsou konflikty mnohem častěji vnitrostátní než mezinárodní, jak dokazují empirická zjištění vycházející z datasetu Univerzity v Uppsale – z této příčiny se v 90. letech 20. století OSN zapojilo do více či méně úspěšných humanitárních akcí (ve Rwandě, v bývalé Jugoslávii), a tak se koncept mezinárodní intervence postupně vyvinul v princip Responsibility to Protect.

Jelikož jsme za posledních několik dekád byli svědky nárůstu teroristických útoků, tak není překvapivé, že hledání jakýchkoliv účinných cest k jeho potlačení spadá

mezi hlavní strategické zájmy „západních“ států. Nabízí se proto otázka, zda příchod Rapoportovy 4. vlny teroristických útoků nemá přímou souvislost s mezinárodními intervencemi Spojených států amerických spolu s některými evropskými státy. V případě, že spolu oba fenomény vzájemně souvisejí, přichází v potaz další otázka, jestli je mezi nimi souvislost přímá x nepřímá. V případě kauzality se pak nabízí další otázka, jaký z jevů (sebevražedný terorismus, mezinárodní intervence a případné stažení) je v rámci kauzality prvotní.

Výzkumná otázka, výzkumný záměr

Základní výzkumná otázka této práce zní: *Platí, že sebevražedný terorismus bývá primárně zapříčiněn mezinárodními intervencemi?*

Tato výzkumná otázka navazuje na předchozí převážně kvantitativní studie a vychází z pozorované souvislosti mezi fenomény sebevražedného terorismu a mezinárodními intervencemi. S ohledem na skutečnost, že tato práce bude kvalitativního typu, oba fenomény budou mít sice slabší korelaci, ale na základě hlubšího prozkoumání vybraných konkrétních případů by mělo být možné lépe prokázat kauzalitu mezi oběma fenomény.

Základní analýzou prosté korelace mezi probíhající mezinárodní intervencí a počtem sebevražedných teroristických útoků dojde k vytipování případů s pozitivní korelací daných fenoménů, stejně jako případů, kdy nárůst počtu sebevražedných teroristických útoků není spojen s mezinárodní intervencí. Takto vytipované případy budou zkoumány metodou více případové studie s cílem objevit přímou kauzalitu mezi dvěma výše popsanými fenomény. V úvodu zmíněné tvrzení, že mezinárodní intervence je příčinou sebevražedného terorismu jako potenciálně efektivního prostředku boje s nepřítelem s asymetrickými parametry, je v tomto případě základní výzkumnou hypotézou. Na začátku této práce se má za to, že kauzalita mezi fenomény mezinárodní intervence a sebevražedným terorismem je přímá, tzn. že se zahájením zahraniční mezinárodní intervence na daném území výrazně vzroste počet sebevražedných teroristických útoků. Nicméně během samotného výzkumu konkrétních případů (s pozitivní či negativní korelací) může dojít k vytvoření vzájemné kauzality mezi dvěma fenomény v nepředpokládaném směru a v důsledku empirických zjištění může nakonec dojít k nutnosti stanovit výzkumnou hypotézu novou.

Zhodnocení současného stavu poznání

Z českých autorů se terorismu věnuje Jan Eichler ve své knize *Terorismus a války v době globalizace*, kde problematiku terorismu zasazuje do kontextu 21. století. Aktuální trendy na poli terorismu popisuje report *Global Terrorism Index 2017*.

Zřejmě nejvíce se problematikou sebevražedného terorismu zabýval Robert Pape ve své knize *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*, kde navrhuje nacionalistickou teorii sebevražedného terorismu z pohledu teroristů, kdy tvrdí, že jedním z klíčových faktorů je snaha donutit západní státy ke stažení svých vojenských sil z jejich okupované vlasti. Naopak problematiku kořenů a motivace sebevražedných teroristických útoků objasňuje Ami Pedahzura ve své knize *Root Causes of Suicide Terrorism: The Globalization of Martyrdom*. Zjednodušené spojení nízkého vzdělání a sebevražedného terorismu je možné opustit na základě článku od Alana Kruegera a Jitky Malečkové *Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection?*. Ti, kteří jsou pro jednoho teroristy, mohou být pro druhého bojovníky za svobodu, obzvláště v případě držení teritoria nestátním aktérem – tuto problematikou subjektivity vnímání teroristických organizací v mimoevropském prostoru nastiňuje Jennifer G. Cooke a Thomas M. Sanderson ve své studii *Militancy and the Arc of Instability: Violent Extremism in the Sahel*.

Na problematiku mezinárodních intervencí, hlavně ve smyslu konceptu humanitární intervence, byla doposud soustředěna značná akademická pozornost. Rozmanité přístupy k dilematu humanitárních intervencí nabízí sborník *Humanitarian Intervention – Ethical, Legal and Political Dilemmas*.

Mezinárodní intervence a sebevražedný terorismus nejsou v literatuře většinou dávány do přímé souvislosti. Tuto mezeru se snaží Seung-Whan Choi a James A. Piazza zaplnit svým článkem *Foreign Military Interventions and Suicide Attacks* a jejich teze, že mezinárodní intervence pomocí pozemního vojska vede ke zvýšení pravděpodobnosti sebevražedných teroristických útoků, byla v tomto článku potvrzena.

Teoretický rámec, výzkumné hypotézy

Teoretický rámec této práce se opírá o dva základní koncepty, mezi nimiž hledá kauzální vztah. Jedním z nich je pojem sebevražedný terorismus, tím druhým je mezinárodní intervence.

V dnešní době je terorismus pojmem, s nímž se setkáváme v médiích často, ale zatím neexistuje žádná jeho univerzálně akceptovaná definice a různých variant doktrinálních definic lišících se v obsahu i délce je velké množství – od definic bezpečnostních a právních, po definice akademické. I když je jeho jednoznačná konceptualizace obtížná, jako základní prvky společné všem teroristickým činům je možné identifikovat – provází jej prvky násilí, snaha o vyvolání strachu, je politicky nebo ideologicky motivován, orientuje se na civilní obyvatelstvo jako cíl násilí a veřejnou moc jako adresáta požadavku, je organizovaný. Naproti tomu konceptualizovat sebevražedný terorismus je mnohem snazší, neboť je to útok, při němž pro zabití ostatních musí sám útočník zemřít.

Pojem intervence lze rovněž chápat ve dvojím významu: nenásilný vnější nátlak (ekonomické sankce, politické hrozby) a nepřátelská zahraniční vojenská akce často motivovaná/ospravedlňována ochranou civilního obyvatelstva.

Základním výzkumným předpokladem je, že přítomnost mezinárodních intervencí je spouštěčem sebevražedných teroristických útoků. V tomto kontextu dochází ke zkoumání několika následujících výzkumných hypotéz s jasně stanoveným odůvodněním dané výzkumné hypotézy:

H1: *Mezinárodní intervence znamenala začátek využívání sebevražedných teroristických útoků danou teroristickou organizací na daném teritoriu.*

Aby mezinárodní intervence byla příčinou sebevražedného terorismu, je třeba předpokládat, že před započetím mezinárodní intervence na území zkoumaného státu tento fenomén nebyl přítomen (anebo byl přítomen v ojedinělých případech). Z tohoto důvodu by sebevražedný terorismus měl být přímou odpovědí na mezinárodní intervenci a přítomnost cizích vojsk na území státu. Druhou možností je, že sebevražedný terorismus započal v průběhu mezinárodní intervence. V rámci této výzkumné hypotézy je nutné sledovat především to, zda teroristické útoky (s výjimkou tzv. vlků samotářů) nebyly na území zkoumaných států přítomny už před zahájením mezinárodní intervence.

H2: *V letech, kdy mezinárodní intervence probíhala, docházelo k více sebevražedným teroristickým útokům než po jejím ukončení.*

Má-li sebevražedný terorismus být odpovědí na mezinárodní intervenci, lze předpokládat, že nebude používán k vnitropolitickým cílům. Po skončení mezinárodní intervence by tudíž mělo dojít k poklesu frekvence sebevražedných teroristických útoků. Empirická data o dosud proběhlých mezinárodních intervencích napovídají, že tato výzkumná hypotéza nebude pravdivá.

H3: *Po skončení mezinárodní intervence (pokud k němu došlo) se sebevražedný terorismus stal technikou boje v rámci vnitrostátní scény.*

Navzdory k tomu, že v některých zkoumaných případech došlo k ukončení mezinárodní intervence, ale sebevražedný terorismus se stále vyskytuje (v menší či srovnatelné míře), dá se předpokládat, že se ze zbraně proti mezinárodní intervenci stal nástroj domácí politiky. Tento předpoklad by měl platit jedině pro ty případy, kde byla již mezinárodní intervence ukončena.

H4: *Sebevražedný terorismus je efektivní, a proto je hojně používán teroristickými organizacemi ve zkoumaných státech.*

Pokud by sebevražedné teroristické útoky nebyly efektivním prostředkem, lze předpokládat, že by k nim teroristické organizace nepřistupovaly čím dál častěji. Za důkaz efektivnosti sebevražedného terorismu se dá považovat naplnění cílů teroristické organizace. Alternativní odpovědí může být to, že sebevražedný terorismus je používán kvůli vizuální přitažlivosti pro média, čímž pomáhá přitáhnout pozornost k dané teroristické organizaci (může být taktéž kontraproduktivní). Bezpochyby je ale možné předpokládat, že proti mezinárodní intervenci se jedná o prostředek efektivnější než v případě politiky domácí.

Data a způsob jejich analýzy

Vzhledem k charakteru zvoleného tématu bude v práci aplikována empiricko-analytická metodologie. K potvrzení anebo vyvrácení platnosti výše uvedených výzkumných hypotéz a posléze i k zodpovězení výzkumné otázky této práce bude použita metoda vícepřípadové studie (multiple case study).[188]

[188] SEWRIGHT, J. The Case for Selecting Cases That Are Deviant or Extreme on the Independent Variable. *Sociological Methods & Research* [online]. 2016, roč. 45 (č. 3), s. 493-525. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0049124116643556

Nezávislou proměnnou je přítomnost mezinárodní intervence, která by měla působit na závislou proměnnou v podobě růstu intenzity sebevražedných teroristických útoků. Ovšem není možné říci, že každá mezinárodní intervence podnítí sebevražedné teroristické útoky stejné intenzity a stejného rozsahu – počty sebevražedných teroristických útoků jsou pouze orientační, respektive kontrolní, proměnnou nemající přímou vazbu s mezinárodní intervencí.

K převedení výzkumu do praktické fáze bylo potřeba nejdříve obě proměnné operacionalizovat. Při výběru dat týkajících se sebevražedného terorismu hrála významnou roli dvě kritéria, a to období let 1982-2016 a státy, kde proběhlo alespoň 10 sebevražedných útoků v průběhu alespoň jednoho roku v rámci zkoumaného období. Do tohoto datasetu byla přidána druhá proměnná, a to mezinárodní intervence v binární soustavě: 1 – probíhala, 0 – neprobíhala.

Data byla získána z databáze Suicide Terrorism Database univerzity v Chicagu obsahující přehled sebevražedných útoků již od roku 1974. Sebevražedné teroristické útoky jsou v rámci této databáze kódovány dle roku spáchání, lokality spáchání, teroristické organizace, kampaně, cíle, použité zbraně a pohlaví útočníka.

Získaný finální dataset byl analyzován za pomoci statistické metody – deskriptivní analýzy. Na jejím základě pak byl určen samotný výběr případů: bud se jedná o využití sebevražedného terorismu v době mezinárodní intervence (graf č. 1), nebo se jedná o nástroj vnitřní politiky (graf č. 2). Z grafu č. 1 vychází následující výběr států – Afghánistán, Irák, Palestina, Sýrie; zatímco z grafu č. 2 vychází následující výběr států – Irák, Izrael, Nigérie, Pákistán, Srí Lanka.

Jako paralelního způsobu výběru případů bylo použito výpočtu diference mezi sebevražednými teroristickými útoky v době mezinárodní intervence a v době mimo mezinárodní intervenci. Největší kladnou diferenci vyjádřenou jako procentní změnu v důsledku mezinárodní intervence má Sýrie. Největší zápornou diferenci má Libye, Somálsko a Srí Lanka. Libyi je jako zkoumaný případ možné eliminovat, poněvadž přímá mezinárodní intervence byla spíše leteckého charakteru s minimem pozemních vojenských sil a trvala jen několik měsíců. U Srí Lanky šlo o mimořádně specifický druh intervence, kdy Indové fakticky pomáhali Tamilům, což vedlo k povstání Sinhálců. Somálsko však zůstává jako zajímavý případ ke zkoumání.

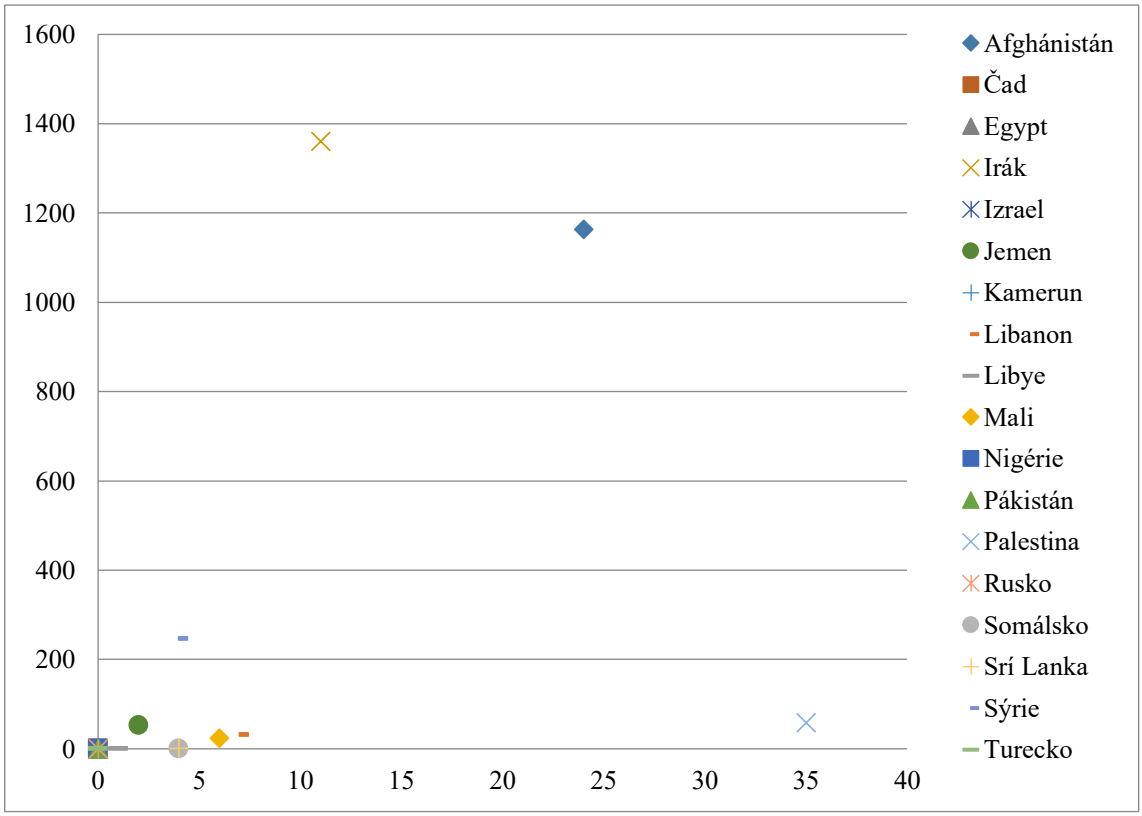

Graf 1: Počet sebevražedných teroristických útoků v době mezinárodní intervence

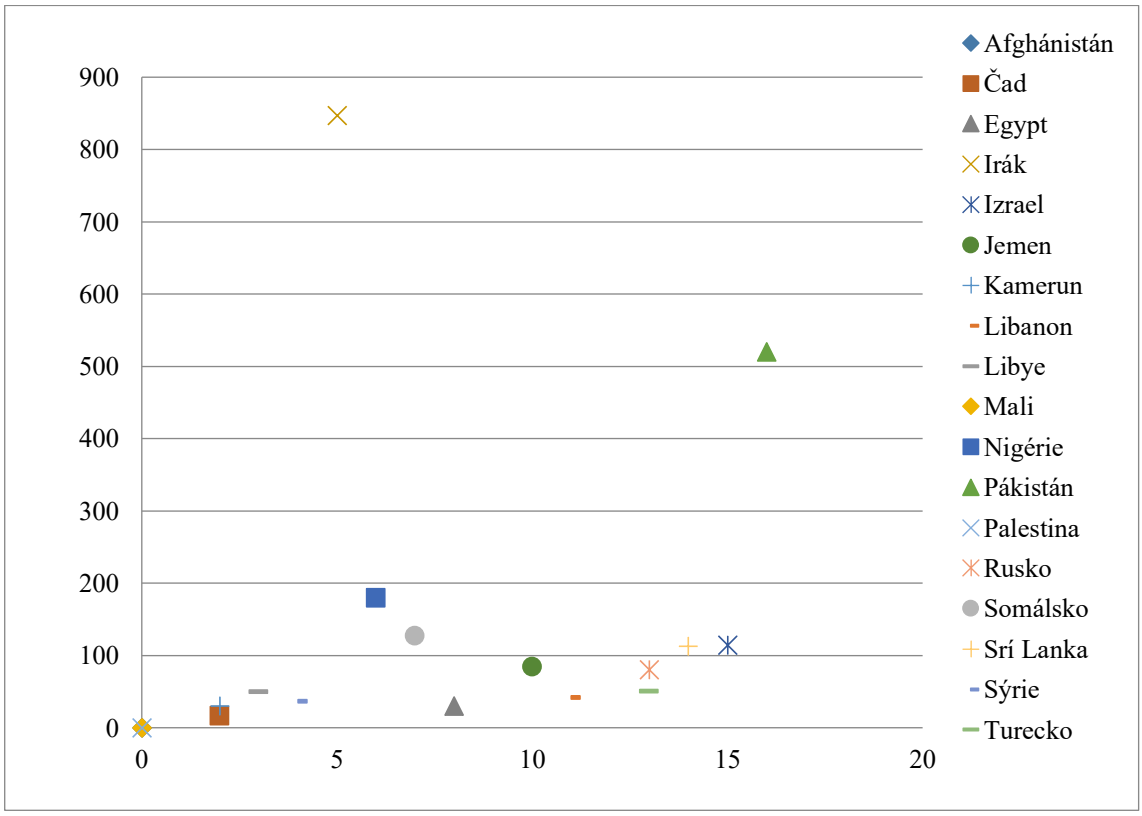

Graf 2: Počet sebevražedných teroristických útoků mimo mezinárodní intervenci

Pro účely této práce budou tedy výzkumný vzorek tvořit případy Afghánistánu, Iráku, Pákistánu, Palestiny, Somálska a Sýrie. Zdůvodnění výběru těchto případů je následující:

- Afghánistán (1979-1989, 2001-současnost) – extrémní případ v dlouhém trvání mezinárodní intervence a velkém počtu sebevražedných teroristických útoků
- Irák (1990-1991, 2003-2011) – deviantní/extrémní případ v počtu sebevražedných teroristických útoků
- Pákistán – deviantní případ v žádné mezinárodní intervenci a velkém počtu sebevražedných teroristických útoků
- Palestina a Izrael (1967-současnost) – extrémní případ v dlouhém trvání mezinárodní intervence, pro Palestinu je to reakce na mezinárodní intervenci, pro Izrael je to nástroj vnitřní politiky
- Somálsko (1992-1995) – nejmenší diference mezi sebevražednými teroristickými útoky v době mezinárodní intervence a v době mimo mezinárodní intervenci vyjádřená v procentech
- Sýrie (2013-současnost) – extrémní případ v krátkém trvání mezinárodní intervence a velkém počtu sebevražedných teroristických útoků

Práce bude rozdělena na dvě části – teoretickou a empiricko-analytickou. Teoretická část se bude konceptualizovat pojmy mezinárodní intervence a sebevražedný terorismus. Empiricko-analytická část bude spočívat v testování stanovených výzkumných hypotéz na šesti případových studiích, přičemž jsou očekávány tyto výsledky testování:

Tabulka 1: Očekávané výsledky testování výzkumných hypotéz

	H1	*H2*	*H3*	*H4*
Afghánistán	ano	ne	ne	ano
Irák	ano	ano	ano	ano
Pákistán	ne	ne	ano	ano
Palestina	ano	ne	ne	ano
Somálsko	ano	ne	ano	ano
Sýrie	ano	ne	ano	ano

Zdroj: vlastní zpracování.

Jako každá práce sociálně-vědního typu se i tato práce bude potýkat s určitými omezeními, která limitují jak možnost prozkoumat do hloubky studované fenomény, tak i možnost dojít k nějakým široce uplatnitelným zobecněním. V prvé řadě se práce bude zaměřovat na úzce vymezenou nezávislou proměnnou mezinárodní intervence, avšak na závislou proměnnou mohou mít vliv i další faktory, jako například náboženské motivy. Dalším omezením je, že je takřka nemožné získat jakékoliv informace z primárních zdrojů – tato práce bude vycházet z relevantní databáze a sekundárních odborných zdrojů.

Předpokládaná struktura

Úvod

1 Teoretická část
  1.1 Vymezení základních pojmů
    1.1.1 Sebevražedný terorismus
    1.1.2 Mezinárodní intervence
  1.2 Klíčové argumenty o příčinách vzniku sebevražedného terorismu
  1.3 Empirické testy teoretických tvrzení
2 Data a metodologie
3 Empiricko-analytická část – případové studie
  3.1 Afghánistán
  3.2 Irák
  3.3 Pákistán
  3.4 Palestina
  3.5 Somálsko
  3.6 Sýrie
4 Zhodnocení

Závěr

Základní literatura

- COOK, J. G.; SANDERSON, T. M. *Militancy and the Arc of Instability: Violent Extremism in the Sahel* [online]. Center for Strategic and International Studies, 2016. 40 s. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: https://csis-

prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/160922_Sanderson_MilitancyArcInstabilitySahel_Web.pdf

- EICHLER, J. *Terorismus a války v době globalizace*. 2. doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2010. 398 s. ISBN 978-80-246-1790-9.
- EVERA, S. *Guide to Methods for Students of Political Science*. 1. vydání. New York: Cornell University Press, 1997. 136 s. ISBN 978-0-8014-8457-5.
- HOLZGREFEE, J. L.; KEOHAN, R. O. (eds.). *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal, and Political Dilemmas*. 1. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 350 s. ISBN 0521821983.
- CHOI, S. W.; PIAZZA, J. A. Foreign Military Interventions and Suicide Attacks. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2017, roč. 61 (č. 2), s. 271-297. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002715576575
- INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. *Global Terrorism Index 2017: Measuring and Understanding the Impact of Terrorism* [online]. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/11/Global-Terrorism-Index-2017.pdf
- KRUEGER, A.; MALEČKOVÁ, J. Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection? *Journal of Economic Perspectives* [online]. 2003, roč. 17 (č. 4), s. 119-144. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://www.sas.rochester.edu/psc/clarke/214/Krueger03.pdf
- PAPE, R. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 1. vydání. New York: Random House, 2005. 224 s. eISBN 978-1-58836-460-9 v3.0.
- PEDAHZUR, A. (ed.). *Root Causes of Suicide Terrorism: The Globalization of Martyrdom*. 1. vydání. New York: Routledge, 2006. 224 s. eISBN 9780203964910.
- RAPOPORT, D. C. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. *Anthropoetics – The Journal of Generative Anthropology* [online]. 2002, roč. 8 (č. 1), 14. s. [cit. 2018-09-01]. ISSN 1083-7264. Dostupné z: http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/
- SEWRIGHT, J. The Case for Selecting Cases That Are Deviant or Extreme on the Independent Variable. *Sociological Methods & Research* [online]. 2016, roč.

45 (č. 3), s. 493-525. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0049124116643556

- SUICIDE ATTACK DATABASE. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://cpostdata.uchicago.edu/
- WELLER, M. (ed.). *The Oxford Handbook of the Use of Force in International Law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1280 s. ISBN 9780199673049.

Přílohy

Příloha č. 1: Počet sebevražedných teroristických útoků v letech 1974-2016[189]

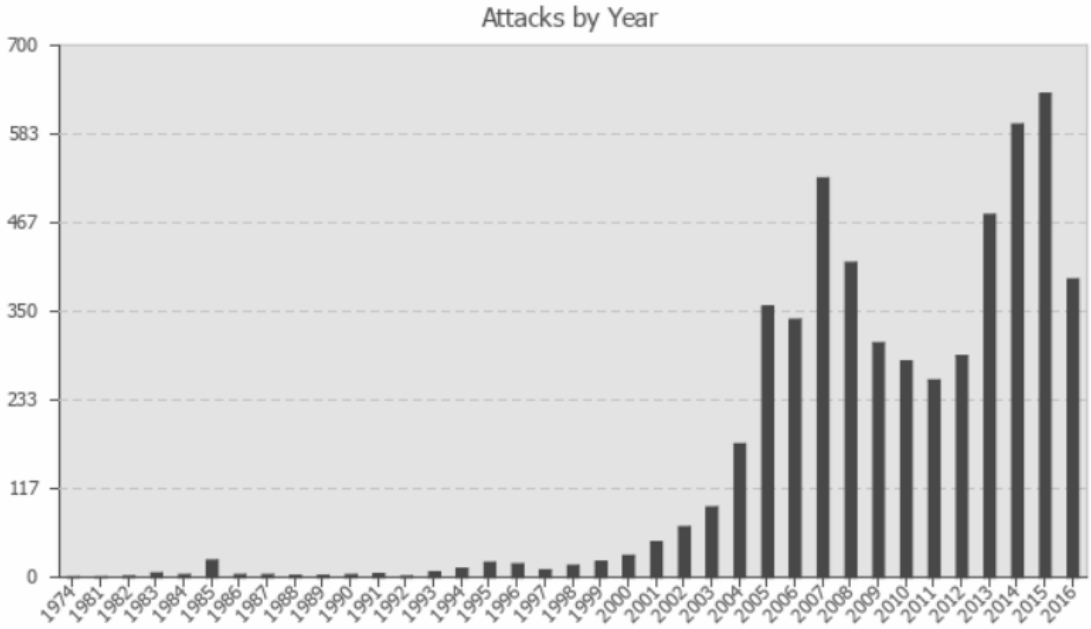

[189] Převzato z SUICIDE ATTACK DATABASE. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://cpostdata.uchicago.edu/search_results_new.php

Příloha č. 2: Lokace sebevražedných teroristických útoků v letech 1974-2016[190]

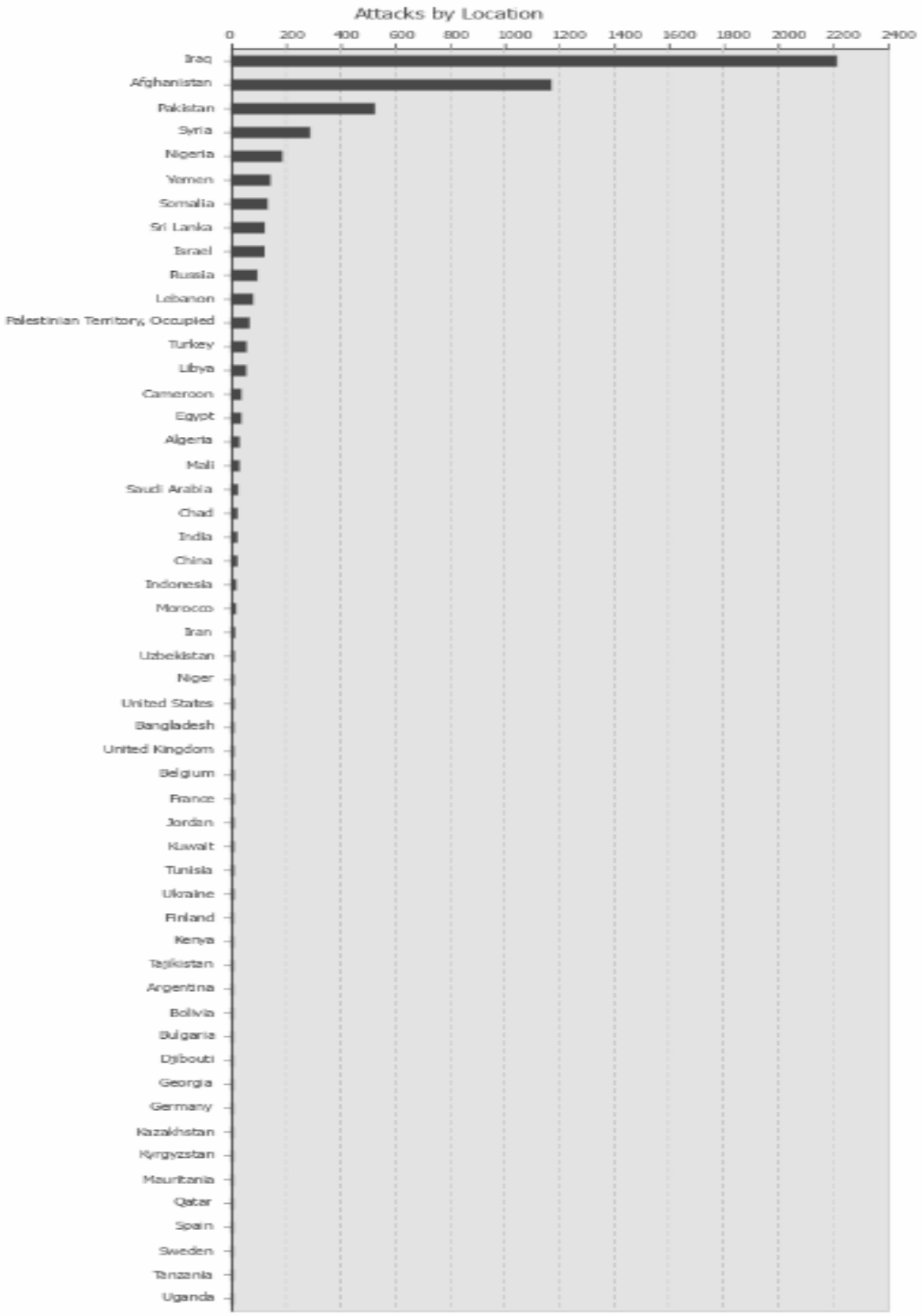

[190] Převzato z SUICIDE ATTACK DATABASE. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://cpostdata.uchicago.edu/search_results_new.php

Příloha č. 3: Počet obětí a smrtelnost sebevražedných teroristických útoků v letech 1974-2016[191]

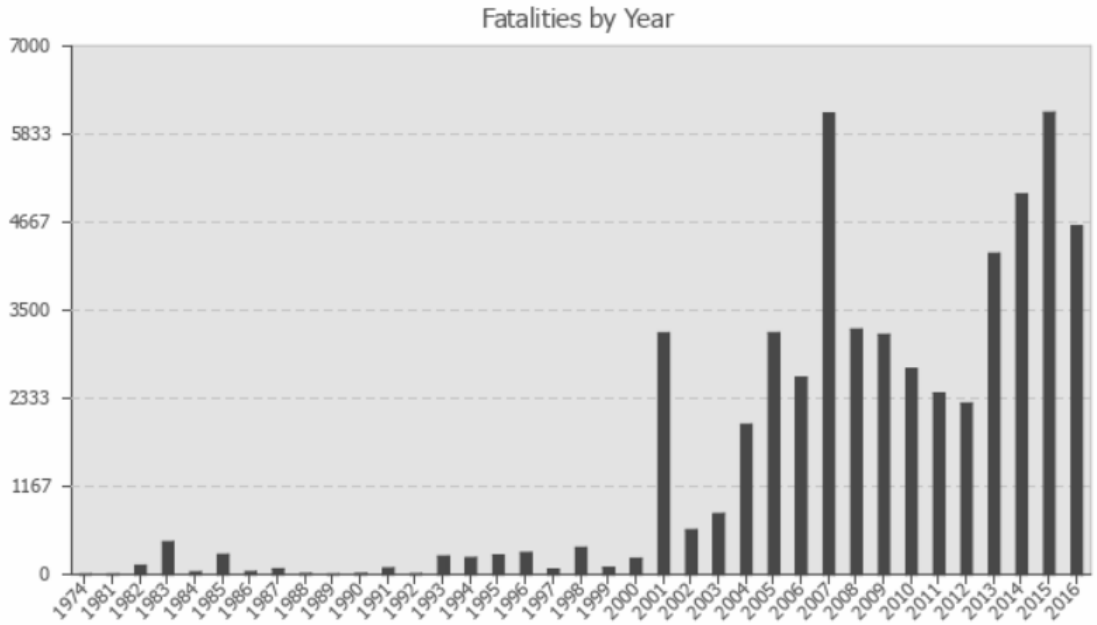

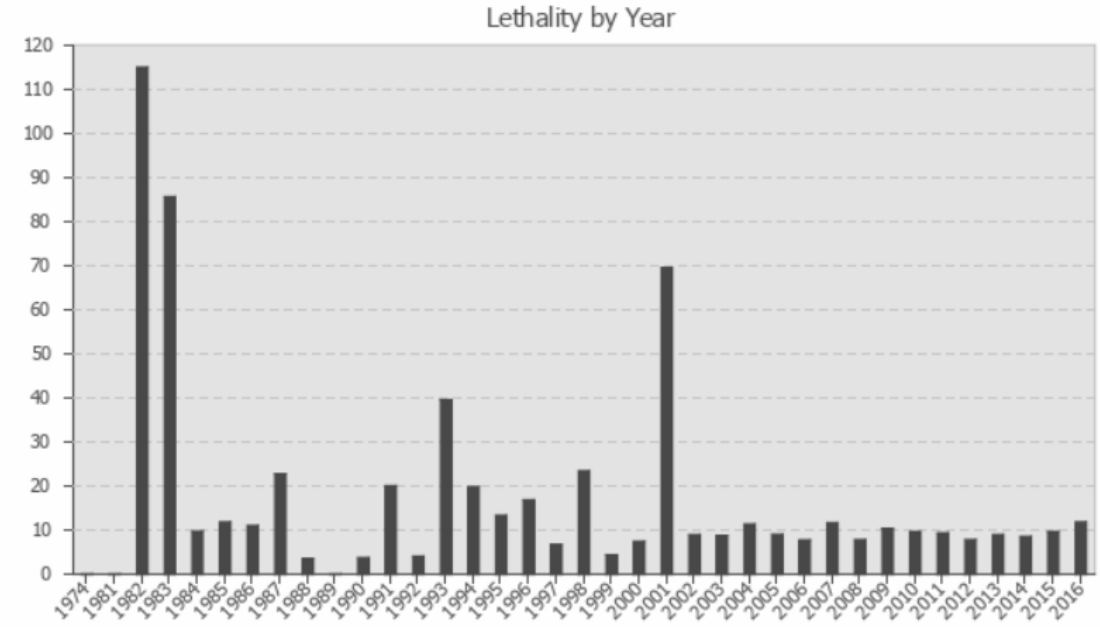

[191] Převzato z SUICIDE ATTACK DATABASE. *Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)* [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: http://cpostdata.uchicago.edu/search_results_new.php

Příloha č. 4: Mapa zkoumaných států[192]

[192] Převzato a upraveno z Excel Maps.